

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 18 november 2016
(OR. en)

14364/16

SOC 702
EMPL 481
ECOFIN 1036
EDUC 374

FÖLJENOT

från:	Jordi AYET PUIGARNAU, direktör, för Europeiska kommissionens generalsekreterare
inkom den:	17 november 2016
till:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2016) 729 final
Ärende:	UTKAST TILL GEMENSAM SYSSELSÄTTNINGSRAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN OCH RÅDET Följedokument till kommissionens meddelande Årlig tillväxtöversikt för 2017

För delegationerna bifogas dokument – COM(2016) 729 final.

Bilaga: COM(2016) 729 final

Bryssel den 16.11.2016
COM(2016) 729 final

**UTKAST TILL GEMENSAM SYSSELSÄTTNINGSRAPPORT
FRÅN KOMMISSIONEN OCH RÅDET**

**Följedokument till kommissionens meddelande
Årlig tillväxtöversikt för 2017**

UTKAST TILL GEMENSAM SYSSELSÄTTNINGSRAPPORT
FRÅN KOMMISSIONEN OCH RÅDET
Följedokument till kommissionens meddelande
Årlig tillväxtöversikt för 2017

Utkastet till gemensam sysselsättningsrapport upprättas i enlighet med artikel 148 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och är en del av den årliga tillväxtöversikten, som utgör startskottet för den europeiska planeringsterminen. Sysselsättningsrapporten är ett viktigt underlag för EU:s ekonomiska styrning. Den innehåller en årlig översikt över den viktigaste utvecklingen när det gäller sysselsättningen och den sociala situationen i Europa samt över de reformer som medlemsländerna gjort i enlighet med riktlinjerna för deras sysselsättningspolitik och prioriteringarna i den årliga tillväxtöversikten.

Utkastet till gemensam sysselsättningsrapport 2017 visar följande:

***Sysselsättningen och den sociala situationen förbättras i takt med en måttlig ekonomisk återhämtning.** Om trenden håller i sig kan vi därför nå Europa 2020-strategins sysselsättningsmål på 75 % till 2020. I åldersgruppen 20–64 år är sysselsättningen för första gången högre än 2008 och var 71,1% andra kvartalet 2016. Fattigdomen är dock fortfarande utbredd och det finns stora skillnader mellan länderna.*

Det flesta arbetsmarknadsindikatorer förbättrades under 2015 och 2016. Arbetslösheten fortsatte att sjunka och var 8,5 % i september 2016 (10 % i euroområdet). Ungdoms- och långtidsarbetslösheten fortsatte också att sjunka, men är fortfarande hög i flera medlemsländer. Arbetskraftsdeltagandet ökar och det skapades över fyra miljoner jobb i EU under 2015 och första halvåret 2016. Sysselsättningen bland kvinnor i EU var 2015 fortfarande mycket lägre än bland män, men klyftan har minskat sedan 2008. Förhållandena på arbetsmarknaden i de olika länderna fortsätter att närma sig varandra, men det finns fortfarande stora skillnader.

Hushållens inkomster ökade 2015, främst genom ökade arbetsinkomster och lägre skatter och avgifter. Men i euroområdet har hushållens bruttoinkomster ännu inte fullt återhämtat sig och ligger kvar något under 2009 års nivå. Både antalet och andelen människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning har börjat minska men ligger fortfarande på en hög nivå. Risker för fattigdom eller social utestängning i EU har nu återigen gått ner till

2008 års nivå på 23,7%. Den senaste tidens förbättringar är förstås välkomna, men det krävs en kraftsamling om vi ska nå målet att hjälpa minst 20 miljoner människor ur fattigdom och social utestängning senast 2020, med tanke på att antalet människor i riskzonen var högre 2015 än 2008. De allmänna inkomstskillnaderna har stabiliserats på en historiskt hög nivå, med stora skillnader mellan EU-länderna, vilket framgår av resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer.

Stora skillnader minskar ekonomins resultat och potentialen för hållbar tillväxt. Stora och ihållande skillnader innebär dels ett rättviseproblem eftersom de ofta förknippas med en hög risk för fattigdom och social utestängning, dels ett ekonomiskt problem eftersom humankapitalet inte utnyttjas fullt ut. Om fattigdomen överförs till nästa generation förstärks de negativa effekterna. Utbildnings-, arbetsmarknads- och socialförsäkringsinstitutionerna i vissa medlemsländer saknar förutsättningar att stärka humankapitalet och främja rättvisa. De bidrar således inte till ökad jämlikhet utan snarare till ihållande och allt större inkomstskillnader. För att minska ojämlikheten kan länderna bland annat förbättra skatte- och förmånssystemen, lönebildningsmekanismen (även för minimilöner), utbildningssektorn och hälso- och sjukvården.

Reformer som främjar tåliga och inkluderande arbetsmarknader måste fortsätta att stimulera nya jobb och ökat deltagande på arbetsmarknaden och samtidigt kombinera flexibilitet med trygghet. De länder som kombinerar flexibla arbetsformer med effektiva aktiva arbetsmarknadsåtgärder och adekvat socialt skydd har klarat krisen bättre. Många länder har genomfört viktiga reformer de senaste åren, vilket har lett till fler nya jobb. Men fler insatser krävs för att skapa fler jobb av hög kvalitet och göra arbetsmarknaderna mer inkluderande. Man måste få bort hindren för att komma in på arbetsmarknaden, motverka arbetsmarknadens segmentering och se till att de sociala trygghetssystemen ger tillräckligt inkomststöd och erbjuder tjänster för alla samtidigt som man främjar övergången till sysselsättning och gör det lönsamt att arbeta. Det skulle också vara ett sätt att komma till rätta med den ökande fattigdomen bland förvärvsarbetande i vissa medlemsländer.

Skattesystemen bör bättre bidra till nya jobb och minskad ojämlikhet. Några medlemsländer har minskat skatteken för i första hand låginkomsttagare. De har försökt främja både efterfrågan på arbetskraft – genom att stödja företag som vill (åter)anställa – och arbetskraftsutbudet – genom att minska de negativa incitamenten för att börja jobba och höja nettolönen, särskilt för mindre gynnade grupper. Trots det är skatteken på arbete

fortfarande hög i många länder. Dessutom har många länder skattesystem som gör det mindre lönsamt för den andra försörjaren i hushållet att börja arbeta eller gå upp i arbetstid. Lägre och bättre utformad beskattning på arbete kan bidra till ökad sysselsättning och därmed motverka ojämlikheten.

De nominella lönerna har bara ökat måttligt till följd av den låga inflationen, men flera medlemsländer har tillsammans med arbetsmarknadens parter reformerat sina lönebildningssystem. Löneutvecklingen har i de flesta länder anpassats till arbetsproduktiviteten med höjda löner om ekonomin tillåtit det. Sådana anpassningar är nödvändiga på medellång sikt för att stimulera produktivitetsvinster och den samlade efterfrågan och tillväxten. Några få medlemsländer har reformerat sina lönebildningssystem för att stärka arbetsmarknadsparternas roll på olika förhandlingsnivåer. Metoderna för att fastställa minimilöner har också blivit mer öppna och förutsägbara. Lönebildningen bör samordnas bättre mellan kollektivavtal på olika nivåer, samtidigt som man medger viss flexibilitet geografiskt och mellan och inom sektorer.

Arbetsmarknadens parter medverkar i olika hög grad till att utforma och genomföra reformer i EU. I alla medlemsländer finns två- eller trepartsorgan för att föra en dialog med arbetsmarknadens parter och rådfråga dem om hur politiken ska utformas och genomföras, men i vilken utsträckning de faktiskt medverkar varierar. En fungerande dialog mellan arbetsmarknadens parter, i linje med nationell praxis och nationella förhållanden, är nödvändig för att kunna göra rättvisa och effektiva reformer, förankra dem bättre och noga analysera hur de påverkar olika grupper i samhället. Några få länder vidtog under 2015 och 2016 åtgärder för att stärka den sociala dialogen och förbättra parternas medverkan i sysselsättnings- och socialpolitiken.

Medlemsländerna har fortsatt att modernisera sina utbildningssystem för att människor ska kunna skaffa sig de färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar. Det finns dock fortfarande skillnader i hur många som deltar i utbildning och vilka resultat det ger. Reformerna har bland annat haft som mål att främja grundläggande färdigheter, lärande i vuxen ålder och den högre utbildningens relevans för arbetsmarknaden. I linje med den nya kompetensagendan för Europa bör reformerna fortsätta att investera i kompetensutveckling bland ungdomar och vuxna, bättre anpassa kompetensen till arbetsmarknadens behov, bland annat genom fördjupat samarbete mellan näringsliv och utbildningar, och satsa mer på lärlingsutbildningar.

Ungdomsarbetslösheten och antalet unga som varken arbetar eller studerar fortsätter att minska, men i vissa medlemsländer är siffrorna fortfarande höga. Ungdomsgarantin har starkt bidragit genom att främja effektiva insatser i medlemsländerna, förbättra samordningen mellan olika aktörer och underlätta strukturreformer och innovativa åtgärder. Över 40 % av alla unga mellan 15 och 24 år som varken arbetar eller studerar deltog i ungdomsgarantin 2015. I flera länder har sysselsättningsinitiativet för unga spelat en viktig roll. Initiativet är till för de EU-regioner som hade den högsta ungdomsarbetslösheten 2012. Men trots framgångarna kommer det att krävas fler strukturreformer och intensifierade åtgärder för att se till att alla unga kan ta del av ungdomsgarantin, särskilt lågutbildade och de som av flera skäl har svårt att komma in på marknaden.

Långtidsarbetslösheten fortsätter att vara en prioriterad fråga. Långtidsarbetslösheten (som andel av den aktiva befolkningen) fortsatte visserligen att sjunka under 2015 men utgör fortfarande nära hälften av den totala arbetslösheten och är mycket hög i vissa länder. Arbetslöshet under lång tid leder till försämrad kompetens, sämre anknytning till arbetsmarknaden och i slutändan större risk för social utestängning. Dessutom finns det risk för att konjunkturarbetslöshet övergår i strukturell arbetslöshet, vilket hämmar tillväxten. Flera medlemsländer förstärker stödet till de långtidsarbetslösa genom individanpassat stöd och bättre samordning mellan arbetsförmedlingar och andra aktörer, i linje med rådets rekommendation från februari 2016. Det finns dock stora skillnader mellan länderna i hur många som deltar i åtgärderna.

Kvinnor fortsätter att vara underrepresenterade på arbetsmarknaden och har också betydligt lägre löner. Kvinnor har bättre utbildning än män, men har ändå lägre förvärvsfrekvens. Det gäller särskilt kvinnor med barn eller annat omsorgsansvar. Dessutom finns det negativa ekonomiska incitament som hindrar kvinnor från att börja jobba eller gå upp i tid. I flera länder är löneskillnaderna stora. I kombination med kortare yrkesliv innebär det ofta att kvinnor får lägre pension. Det är därför viktigt att åtgärder för en bättre balans mellan arbets- och privatliv genomsyrar all politik. Tillgång till bra barnomsorg och andra omsorgstjänster till rimliga priser, ledighet, flexibla arbetsformer och skatte- och förmånssystem som inte hindrar den andra försörjaren i familjen från att börja jobba eller gå upp i arbetstid är av central betydelse för full likabehandling av kvinnor och social rörlighet uppåt.

Man har fortsatt att modernisera de sociala trygghetssystemen för att förbättra de sociala förmånernas omfattning och nivåer, öka tillgången till bra och flexibla tjänster och aktivt främja arbetsmarknadsdeltagande. Ett antal länder har genomfört politiska reformer för att förbättra de sociala förmånernas omfattning och nivåer och samtidigt främja aktivering. Åtgärderna riktar sig till olika grupper, bland annat låginkomsttagare, arbetslösa, personer med funktionsnedsättning, hemlösa och personer med omsorgsansvar. Trots framsteg i reformarbetet är den stora (barn)fattigdomen i vissa länder fortfarande ett problem. Det måste finnas lämpliga skyddsnät för dem som saknar tillräckliga tillgångar för en rimlig levnadsstandard och stöd till (åter)inträde på arbetsmarknaden för personer i arbetsför ålder.

Efter flera reformer som mest handlat om högre pensionsålder, har den senaste tidens pensionsreformer varit mer mångfacetterade och bland annat gått ut på att trygga tillräckliga pensioner genom minimigarantier och indexering. Medan vissa medlemsländer har satsat på att förbättra pensionssystemens hållbarhet, till exempel genom att höja pensionsåldern och begränsa möjligheterna till förtida pensionering, är andra inriktade på att skydda pensionärer med låga inkomster genom höjda minimipensioner eller riktade kompletterande förmåner. Pensionssystemen bör garantera en skälig levnadsstandard samtidigt som de är hållbara. Därför bör kvinnor och män uppmuntras att stanna kvar längre i arbetslivet, bland annat genom bättre möjligheter att förena arbetsliv och privatliv och nya arbetsformer. Kompletterande pensioner kan spela en viktig roll, särskilt när de offentliga pensionerna försämras.

Hälso- och sjukvården bidrar till välfärd och ekonomiskt välstånd, för både individen och samhället. Flera medlemsländer har genomfört viktiga hälso- och sjukvårdsreformer för att främja tillgången till en välfungerande primärvård, rationalisera och öka hållbarheten inom specialist- och sjukhusvården och förbättra tillgången till billiga läkemedel som används på ett kostnadseffektivt sätt. Vissa länder arbetar också för att effektivisera och höja kvaliteten på vård och omsorg. Det kan hjälpa fler anhängigvårdare, särskilt kvinnor, att börja jobba.

På senare år har EU fått en rekordstor tillströmning av migranter och flyktingar – nästan 1,8 miljoner personer sökte asyl under 2015 och första halvåret 2016. Det understryker vikten av övergripande integrationsstrategier för att se till att flyktingarna kan komma in i samhället och få ett jobb. Flera länder har infört integrationspaket för att säkerställa tidiga insatser för de nyanlända, bland annat när det gäller tillträde till arbetsmarknaden, kompetensbedömning

och utbildning. I linje med handlingsplanen för integrering av tredjelandsmedborgare¹ som kommissionen lade fram i juni 2016, är det viktigt att integrationspolitiken inte bara fokuserar på omedelbara behov utan också bidrar till en lyckad integration på medellång till lång sikt som en del av medlemsländernas strategier för social inkludering.

¹ COM(2016) 377 final.

1. UTVECKLING OCH UTMANINGAR FÖR ARBETSMARKNADEN OCH DEN SOCIALA SITUATIONEN I EUROPEISKA UNIONEN

Det här avsnittet innehåller en överblick över utvecklingen och utmaningarna när det gäller arbetsmarknaden och den sociala situationen i EU. Först ges en detaljerad analys av de viktigaste delområdena och därefter presenteras de allmänna slutsatserna från resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer.

1.1 *Utvecklingen på arbetsmarknaden*

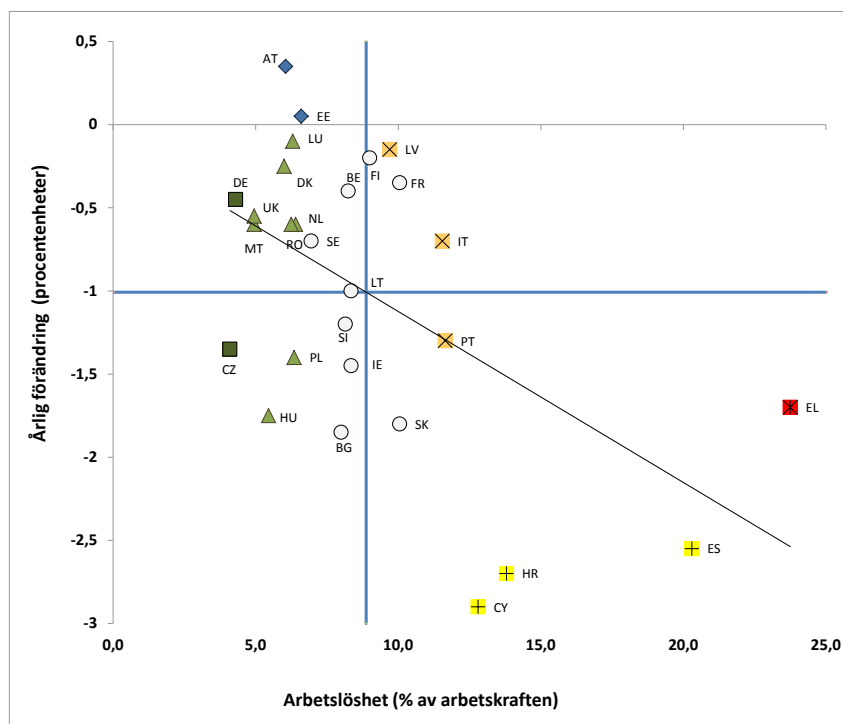
Återhämtningen på arbetsmarknaden stärktes under 2015 och 2016 och de flesta indikatorer förbättrades avsevärt. Sysselsättningen i åldersgruppen 20–64 år ökade med 0,9 procentenheter i EU under 2015, och fortsatte att öka till 71,1 % andra kvartalet 2016. Det är inte bara 1,5 procentenheter högre än samma period 2015 utan också mer än före krisen (70,3 % år 2008). Sysselsättningen ökade även i euroområdet och var knappt 70 % andra kvartalet 2016 (nära 70,2 % i genomsnitt år 2008). I absoluta tal förvärvsarbetade nästan 4,2 miljoner fler människor andra kvartalet 2016 jämfört med fjärde kvartalet 2014, inklusive 2,8 miljoner fler förvärvsarbetande i euroområdet. Samtidigt steg arbetskraftsdeltagandet i åldersgruppen 15–64 år måttligt till 73 % i EU, medan arbetslösheten bland personer över 15 år sjönk till 8,6 % – den lägsta siffran sedan första kvartalet 2009. För euroområdet var motsvarande siffror 72,9 % respektive 10,1 %². Starkare efterfrågan på arbetskraft har spelat en viktig roll – andelen lediga jobb ökade från 1,3 % år 2013 till 1,8 % de två första kvartalen 2016. Under 2015 tilltog löneökningen något i EU som helhet, medan den förblev måttlig i euroområdet (se avsnitt 2.1).

Skillnaderna mellan EU-ländernas och euroområdets arbetsmarknader fortsatte att minska från mycket höga nivåer, och arbetslösheten närmar sig nivåerna före krisen. De minskade skillnaderna i arbetslöshet speglar den ovanligt stora minskningen i några länder med hög arbetslöshet, särskilt Cypern, Kroatien och Spanien. Däremot ökade arbetslösheten något i Österrike och Estland, om än från en relativt låg nivå. Nettoinvandringen under 2015

² I september 2016 var arbetslösheten 8,5 % i EU och 10 % i euroområdet.

var störst i de länder som hade lägst arbetslöshet 2014 (särskilt Österrike, Tyskland och Luxemburg), medan den största nettoutvandringen sågs i länderna med högst arbetslöshet. Trots de mer utjämnade siffrorna kvarstår betydande skillnader i arbetslöshet – från under 5 % i Tjeckien, Tyskland, Malta och Storbritannien till över 20 % i Spanien och Grekland det första halvåret 2016 (se diagram 1).

Diagram 1: Arbetslöshet och årlig förändring enligt resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

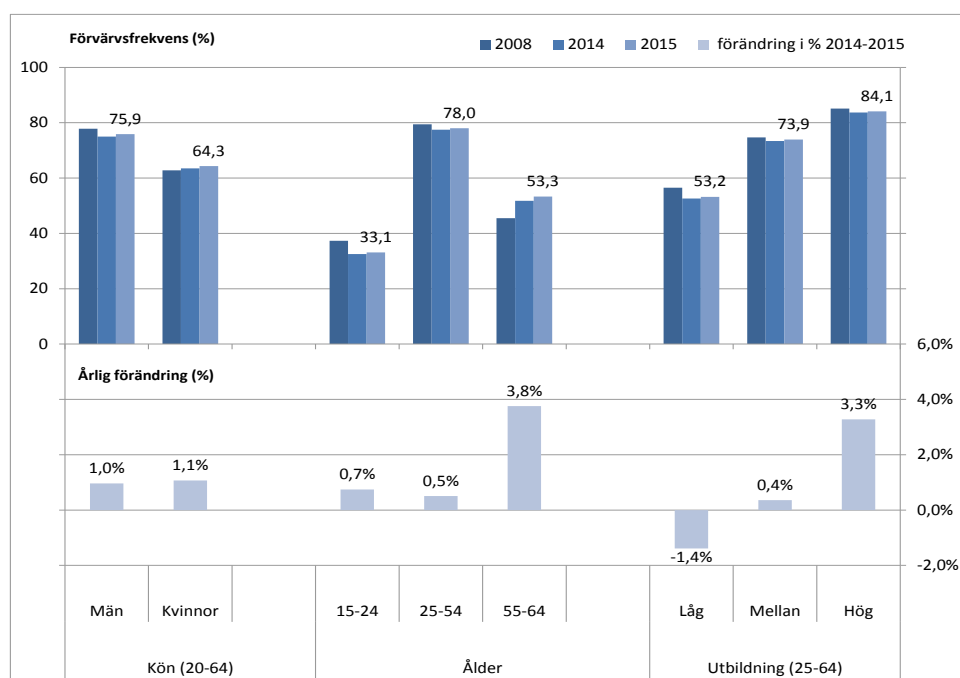
Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Period: Nivåerna första halvåret 2016 och årliga förändringar jämfört med första halvåret 2015. Anm.: Axlarnas skärningspunkt motsvarar det oviktade EU-genomsnittet. En förklaring finns i bilagan.

Sysselsättningen har ökat olika mycket för olika åldersgrupper och utbildningsnivåer.

Enligt diagram 2 ökade sysselsättningen mest – med 3,8 % under 2015 – bland äldre arbetstagare (55–64 år), där förvärvsfrekvensen ökade med 1,4 procentenheter till 57,3% år 2015. Det innebär att sysselsättningen i gruppen ökade till 53,3 % för 2015, vilket förstärker den stadiga ökningen det senaste årtiondet. Däremot ökade sysselsättningen bara måttligt bland unga (15–24 år) och i den aktivaste åldersgruppen (25–54 år). I den sistnämnda gruppen låg sysselsättningen kvar på nästan samma nivå för fjärde året i rad (85,4 %) och tycks därför ha nått ett tak. Men utvecklingen skiljer sig betydligt åt beroende på utbildningsnivå. Bland högskoleutbildade ökade sysselsättningen stadigt med 3,3 % på årsbasis, medan den bland

personer med högst grundskoleutbildning minskade med 1,4 % sedan 2014. Det bekräftar trenden med allt färre arbetstillfällen för lågutbildade, som fortfarande har en lägre förvärvsfrekvens än 2008. Sysselsättningsökningen var jämförbar mellan könen. Både bland män och kvinnor ökade andelen sysselsatta något under 2015. Den stora klyftan mellan kvinnor och män (64,3 % respektive 75,9 %), som minskade mellan 2008 och 2013, är därför nästan oförändrad. Uppgifterna (diagram 3) visar inte heller några betydande skillnader i fråga om heltidsarbete jämfört med deltidsarbete.

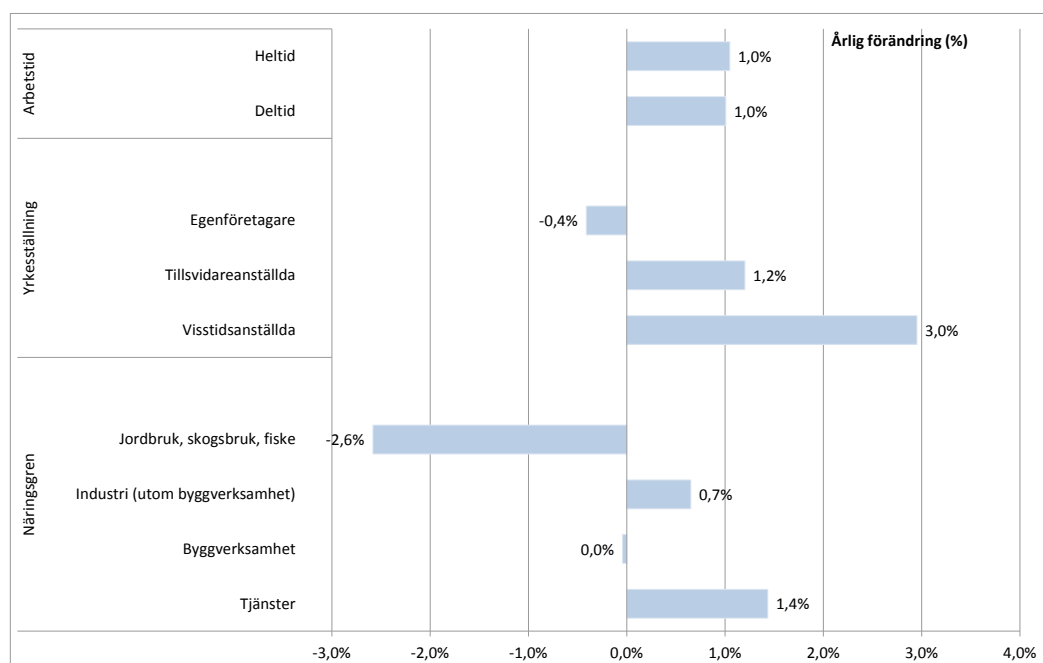
Diagram 2: Förvärvsfrekvens och sysselsättningstillväxt i olika grupper i EU

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen.

Återhämtningen på arbetsmarknaden visar att fler har jobb, och andelen tillfälligt anställda ligger kvar på en stabil nivå. Antalet egenföretagare sjönk marginellt (med 0,4 %), men det finns stora skillnader mellan länderna (se avsnitt 2.1). Antalet tillfälligt anställda ökade med 3 %, medan de fast anställda ökade med 1,2 %. Andelen tillfälligt anställda arbetstagare ökade därmed bara marginellt till 14,2 % år 2015. Också här ser man stora skillnader mellan länderna (se avsnitt 2.3). De flesta nya jobb tillkom i tjänstesektorn med +1,4 %, följt av industrin med +0,7 %. Inom jordbruket fortsatte dock antalet jobb att minska (-2,6 %), vilket till viss del förklarar det minskade egenföretagandet. Sysselsättningsminskningen i byggsektorn avstannade under 2015 för första gången sedan 2008.

Diagram 3: Sysselsättningstillväxt (2014–2015) i olika grupper i EU

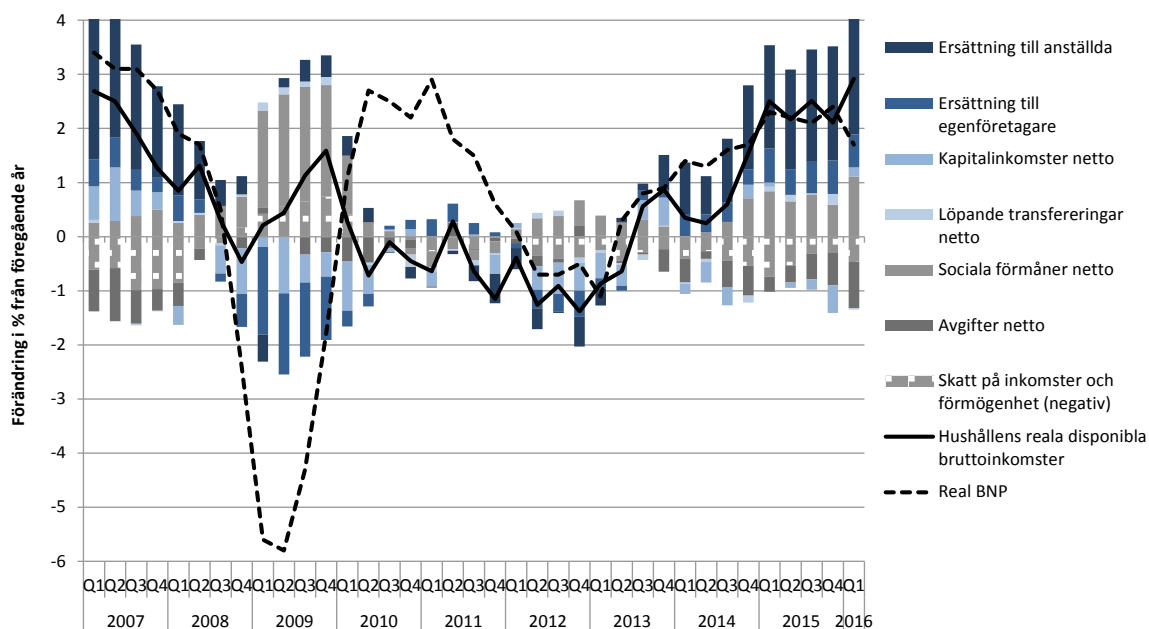
Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen.

Ungdoms- och långtidsarbetslösheten fortsatte att minska under 2015 i takt med att den totala arbetslösheten sjönk. Arbetslösheten bland unga (15–24 år) sjönk till 20,3 % år 2015 från toppnoteringen i EU på 23,7 % år 2013. Utvecklingen fortsatte under 2016 och arbetslösheten minskade ytterligare till 18,9 % under det första halvåret. Den är dock högre i EA-19 (21,4 % första halvåret 2016) och det finns fortfarande stora skillnader mellan länderna. Långtidsarbetslösheten (som andel av den aktiva befolkningen) sjönk också från 5 % år 2014 till 4,5 % år 2015, och fortsatte att sjunka första halvåret 2016. Den långsamma minskningen i de länder som drabbats hårdast av krisen innebär dock risk för en strukturellt hög arbetslöshet.

1.2 Den sociala situationen

Hushållen i EU fortsatte att stärka sin ekonomi under 2015. Hushållens reala disponibla bruttointkomster i EU ökade med omkring 2 % under 2015, och fortsatte därmed att återhämta sig från inkomstbortfallet mellan 2010 och 2013. Förbättringen beror främst på ökade arbetsinkomster och sänkta skatter och avgifter (se diagram 4).

Diagram 4: BNP och ökning av hushållens disponibla bruttointkomst och förändringar i dess komponenter i EU

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen.

Den positiva utvecklingen har dock inte påverkat andelen fattiga, enligt de senaste uppgifterna³. Andelen EU-invånare som riskerar fattigdom stabiliserades under 2015 och ökade med 0,1 procentenheter till 17,3 % i både EU och euroområdet. Andelen hade redan ökat med 0,5 procentenheter under 2014 (0,4 procentenheter i euroområdet), vilket delvis berodde på att fattigdomsgränsen höjdes när hushållens inkomster började återhämta sig under mitten av 2013. Den totala andelen förvärvsarbetande fattiga ökade med 0,5 procentenheter under 2014. Dessutom växte andelen tillfälligt anställda (som i regel har lägre inkomster än fast anställda).

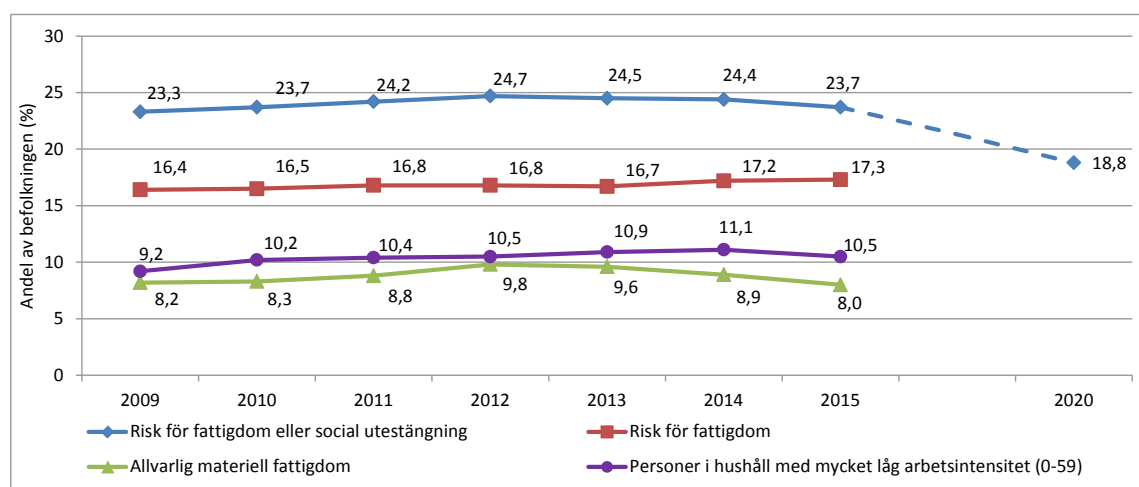
Andelen personer som riskerar fattigdom eller social utestängning i EU fortsatte att minska 2015, men är ändå mycket hög. Andelen personer i EU som riskerar fattigdom eller social utestängning fortsatte att minska under 2015 till 23,7 % (från 24,4 % år 2014 och 24,6 % år 2013), men ligger fortfarande nära kulmen 2012. Även i euroområdet förbättrades

³ I skrivande stund (oktober 2016) har Eurostat uppskattade genomsnittliga uppgifter för 2015. Uppgifterna kommer att uppdateras i den reviderade versionen av rapporten, efter diskussioner med medlemsländerna i sysselsättningskommittén.

situationen: från 23,5 % år 2014 till 23,1 % år 2015 (tillbaka till 2013 års nivåer). Under 2015 riskerade omkring 119 miljoner människor fattigdom eller social utestängning, vilket är 3,5 miljoner färre än 2014. Det är visserligen långt kvar till Europa 2020-målet att lyfta minst 20 miljoner människor ur fattigdom och social utestängning senast 2020, men antalet personer i riskzonen närmar sig nu åter nivån för 2008, som är referensåret för Europa 2020-strategins mål. År 2015 riskerade cirka 1,2 miljoner fler människor att drabbas av fattigdom eller social utestängning jämfört med 2008⁴, vilket var 4,8 miljoner färre än kulmen 2012.

Minskningen av allvarlig materiell fattigdom visar på en högre levnadsstandard. Den allvarliga materiella fattigdomen minskade med 0,8 procentenheter 2015 till 8,1 %, eller 9,1 miljoner människor färre än vid högstanivån 2012. Minskningen började redan 2013 och är kopplad till hushållens förbättrade ekonomiska situation tack vare den ekonomiska återhämtningen. Andelen personer som lever i ett (nästan) arbetslöst hushåll (dvs. personer upp till 59 år som bor i hushåll med mycket låg arbetsintensitet) minskade något under 2015 till 10,5 % tack vare en bättre arbetsmarknadssituation, efter att ha ökat något under 2014.

Diagram 5: Risken för fattigdom och social utestängning och dess komponenter i EU-27

Källa: Eurostat, EU-Silc (ilc_peps01, ilc_li02, ilc_mddd11, ilc_lvhl11). Kroatien har inte tagits med eftersom uppgifter saknas för 2009. Anm.: Risken för fattigdom och social utestängning omfattar fattigdomsrisk, allvarlig materiell fattigdom och hushåll med ingen eller mycket låg arbetsintensitet. Den prickade linjen motsvarar den beräknade minskning som krävs för att nå målen i Europa 2020-strategin.

Barn, unga, arbetslösa och personer från länder utanför EU hör till dem som drabbats hårdast. Nästan en tredjedel (31,2 %) av de unga mellan 18 och 24 år riskerade att drabbas av

⁴ Antalet personer i EU som riskerade att drabbas av fattigdom eller social utestängning 2008 bygger på skattningar från Eurostat, eftersom uppgifter för Kroatien endast finns från och med 2010.

fattigdom eller social utestängning 2015. De främsta orsakerna är arbetslöshet, otrygga arbetsförhållanden och familjens svåra socioekonomiska situation. I hushåll med bara en inkomsttagare ökar risken för fattigdom⁵. För barn (0–17 år) minskade risken för fattigdom eller social utestängning till 26,9 % (från 27,8 %) men är fortfarande hög på grund av föräldrarnas arbetsmarknadsstatus, särskilt i kombination med begränsad tillgång till sociala tjänster och inkomststöd. Äldre över 65 år har relativt sett drabbats lindrigare och mellan 2013 och 2015 minskade risken för fattigdom eller social utestängning från 18,3 % till 17,4 %. Kvinnor är fattigare än män (19,6 % för kvinnor jämfört med 14,6 % för män). Andra utsatta grupper är arbetslösa (66,6 %), personer från länder utanför EU (48,2 %) och personer med funktionsnedsättning (30,1 % år 2014).

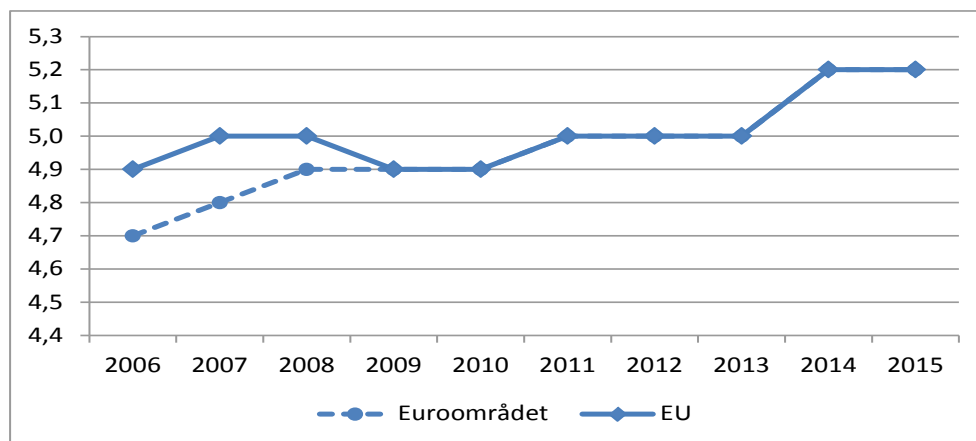
Inkomstskillnader mätt som förhållandet mellan inkomstkventilerna låg under 2015 kvar på en hög nivå. Förhållandet mellan inkomstkventilerna (indikatorn S80/S20, dvs. förhållandet mellan inkomsterna hos de 20 % av befolkningen som tjänar mest och de 20 % som tjänar minst) låg stabilt på 5,2 under 2015 efter de senaste årens uppåtgående trend, särskilt i euroområdet (diagram 6). Koncentrationskoefficienten låg också stabilt⁶ på 0,31 under 2015. Det råder fortfarande stora skillnader i nivåer och tendenser mellan medlemsländerna (se avsnitt 2.4). Ökande inkomstklyftor, ett vanligt fenomen i de utvecklade ekonomierna⁷, är inte bara ett problem när det gäller rättvis fördelning i befolkningen, utan innebär också en risk för långsiktig tillväxt.

Diagram 6: Förhållandet mellan inkomstkventilerna (S80/S20)

⁵ Se den kommande rapporten *Employment and Social Developments in Europe Review 2016*, kapitel 2.

⁶ Koncentrationskoefficienten är en indikator med ett värde på mellan 0 och 1. Lägre värden innebär större jämställdhet. Värdet 0 betyder att alla har samma inkomst, medan värdet 1 anger att en person har all inkomst. För att ta hänsyn till skillnaderna i hushållens storlek och sammansättning jämförs hushållens totala disponibla inkomst per konsumtionsenhet.

⁷ Se OECD (2015). *In it together – Why less inequality benefits all*. Paris: OECD.

Källa: Eurostat. Det finns inga uppgifter om Kroatien före 2010.

1.3 Allmänna slutsatser av resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

Resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer, som nu publiceras för fjärde gången, gör att man i tid kan upptäcka centrala problem och skillnader mellan EU-länderna som kan kräva en närmare analys. Resultattavlan (se bilagorna 1–3) omfattar sex centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer:

- Arbetslöshet (15–74 år)
- Ungdomsarbetslöshet (15–24 år)
- Unga som varken arbetar eller studerar som andel av befolkningen i åldern 15–24 år
- Hushållens disponibla bruttointkomst (årlig förändring)
- Fattigdomsrisk hos befolkningen i arbetsför ålder (18–64 år)
- Inkomstskillnader (förhållandet mellan den övre och undre kvintilen)

Resultattavlan bidrar också till att identifiera områden där behovet av insatser är störst. Den är därför ett viktigt redskap för att övervaka reformernas genomslag i samband med den europeiska planeringsterminen och bidrar med underlag till både landsrapporterna och de landsspecifika rekommendationerna. Resultattavlan bör tolkas mot bakgrund av andra källor, t.ex. verktygen för bedömning av sysselsättningssituationen och situationen för det sociala skyddet⁸ och resultattavlan för förfarandet vid makroekonomiska obalanser med de nya

⁸ Verktögen för bedömning av sysselsättningssituationen och situationen för det sociala skyddet utarbetas gemensamt av kommissionen och sysselsättningskommittén respektive kommittén för socialt skydd. De antas av ministerrådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor).

huvudindikatorerna för sysselsättning⁹. Också de fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union och meddelandet Stegen mot färdigställandet av den ekonomiska och monetära unionen¹⁰ bidrar till att främja riktmärkning och jämförelser mellan medlemsländernas resultat för att kartlägga brister och stödja konvergens uppåt. Processen bör också bidra till utbyte av bästa praxis. I ruta 1 beskrivs bakgrunden och hur långt man har kommit med att ta fram riktmärkningsindikatorer för arbetsmarknaden.

I resultattavlan redovisas indikatorerna med avseende på följande variabler (mer ingående tabeller finns i bilagan):

- Indikatorns förändring under ett visst år jämfört med tidigare tidsperioder i varje land (utveckling över tiden).
- Avvikelsen från genomsnittet i EU och i euroområdet under samma år i varje land (en ögonblicksbild över befintliga skillnader i fråga om sysselsättning och social situation).
- Indikatorns förändring mellan två på varandra följande år i varje land i förhållande till förändringen på EU-nivå och i euroområdet (en indikation på hur den socioekonomiska utvecklingen konvergerar eller divergerar).

Sedan 2016 bedöms ländernas situation med en enhetlig metod där man tittar på nivåer och förändringar för varje indikator (se förklaring i bilaga 4). På grundval av denna metod ges i tabell 1 en sammanfattning av resultattavlan. Som framgår av analysen i detta avsnitt och i avsnitt 2 (se diagrammen 1, 14, 15, 26, 27 och 28) står fem länder – Grekland, Cypern, Portugal, Spanien och Italien – inför flera stora utmaningar när det gäller sysselsättning och sociala frågor, även om den senaste utvecklingen har varit blandad. Fem andra länder – Bulgarien, Kroatien, Lettland, Litauen och Rumänien – hamnar mer än en gång i något av de sämsta fälten i den sammanfattande tabellen (svag till kritisk situation). Resten av detta avsnitt innehåller en närmare analys av resultattavlan.

Grekland ligger fortfarande illa till för alla indikatorer, särskilt total arbetslöshet och inkomstskillnader. Man ser dock vissa förbättringar när det gäller andelen unga som varken

⁹ Jfr 2017 års rapport om förvarningsmekanismen.

¹⁰ COM(2015) 600 final.

arbetar eller studerar och fattigdomsrisk¹¹. Italien ligger kvar på kritiska nivåer på indikatorerna för ungas situation på arbetsmarknaden, och den totala arbetslösheten minskar endast långsamt jämfört med genomsnittet i EU. Situationen för sociala indikatorer, särskilt fattigdomsrisk, är fortfarande ett problem. Portugal har fortfarande en hög total arbetslöshet och ungdomsarbetslöshet, även om den har minskat något. Indikatorerna för fattigdomsrisk och inkomstskillnader ligger också högt jämfört med EU-genomsnittet, även om de också har minskat något. I Spanien fortsatte siffrorna för arbetslöshet och andelen unga som varken arbetar eller studerar att förbättras (men nivåerna är fortfarande oroväckande), medan situationen när det gäller ungdomsarbetslöshet, fattigdom och inkomstskillnader fortfarande är en utmaning. På Cypern har den totala arbetslösheten, ungdomsarbetslösheten och andelen unga som varken arbetar eller studerar minskat från en mycket hög nivå. Hushållens disponibla inkomster fortsatte att minska under 2015 och risken för fattigdom har ökat mest. I Rumänien är situationen fortfarande kritisk när det gäller unga som varken arbetar eller studerar, fattigdomsrisk och ökande inkomstklyftor. I Litauen sågs en kraftig ökning av både fattigdomsrisk och inkomstskillnaderna. Lettland hade den största ökningen av ungdomsarbetslösheten, men situationen i landet fortsätter att vara stabil när det gäller fattigdomsrisk och inkomstskillnader. Kroatien har en hög allmän arbetslöshet och ungdomsarbetslöshet, men den sjunker snabbt. I Bulgarien är situationen fortfarande kritisk när det gäller inkomstskillnader och andelen unga som varken arbetar eller studerar.

När det gäller unga som varken arbetar eller studerar bör situationen bevakas (på grund av plötsliga ökningsar eller högre nivåer än genomsnittet) i Finland, Frankrike, Irland och Slovakien. På samma sätt har, förutom Italien, också Finland, Frankrike och Österrike en lägre tillväxt av hushållens disponibla bruttoinkomster jämfört med EU-genomsnittet. Slutligen bör ett par andra länder också följas noga när det gäller fattigdomsrisk (Polen) och inkomstskillnader (Estland).

I tre länder har vissa indikatorer försämrats något, men från en bra nivå. I Österrike och Estland har arbetslösheten ökat snabbare än EU-genomsnittet (både totalt sett och bland unga), trots att den fortfarande är mycket låg. En liknande situation kan ses i Danmark när det gäller ungdomsarbetslösheten och andelen unga som varken arbetar eller studerar.

¹¹ Inkomstskillnaderna kan dock påverkas av att fattigdomsgränsen sänkts.

Tabell 1: Sammanfattning av resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

	Arbetslöshet	Ungdomsarbetslöshet	Unga som varken arbetar eller studerar	Hushållens disponibla bruttoinkomst	Fattigdomsrisk	Inkomstskillnader S80/S20
Bäst	Tjeckien Tyskland	Tyskland	Tyskland Luxemburg Nederländerna Sverige	Danmark Lettland Rumänien	Tjeckien Slovakien	Tjeckien Finland Slovenien Slovakien
Bättre än genomsnittet	Danmark Ungern Luxemburg Malta Nederländerna Polen Rumänien Storbritannien	Bulgarien Tjeckien Ungern Litauen Malta Nederländerna Storbritannien	Österrike Tjeckien Ungern Litauen Lettland Slovenien	Slovakien	Österrike Belgien Danmark Estland Finland Frankrike Luxemburg Malta Nederländerna Slovenien Sverige	Österrike Belgien Danmark Frankrike Ungern Luxemburg Malta Nederländerna Sverige
Bra men bör övervakas	Österrike Estland	Österrike Danmark Estland	Danmark			
Genomsnittlig	Belgien Bulgarien Finland Frankrike Irland Litauen Sverige Slovenien Slovakien	Belgien Finland Frankrike Irland Luxemburg Polen Sverige Slovenien Slovakien	Belgien Estland Malta Polen Portugal Storbritannien	Tjeckien Tyskland Spanien Ungern Litauen Nederländerna Portugal Sverige Slovenien Storbritannien	Kroatien Tyskland Ungern Storbritannien	Kroatien Cypern Tyskland Polen Storbritannien
Svag men förbättras	Cypern Spanien Kroatien	Cypern Kroatien	Grekland Cypern Spanien		Bulgarien Grekland	
Bör bevakas	Italien Lettland Portugal	Lettland Portugal	Finland Frankrike Irland Slovakien	Österrike Finland Frankrike Italien	Cypern Lettland Litauen Polen Portugal	Estland Italien Portugal
Kritisk situation	Grekland	Grekland Italien Spanien	Bulgarien Kroatien Italien Rumänien	Cypern	Italien Rumänien Spanien	Bulgarien Grekland Lettland Litauen Rumänien Spanien

Anm.: Kvartalssiffror för ungdomsarbetslösheten saknas för Rumänien. Uppgifter om hushållens disponibla bruttoinkomster för Belgien, Bulgarien, Estland, Irland, Grekland, Kroatien, Luxemburg, Malta och Polen var

inte tillgängliga den 26 oktober 2016. Uppgifter för Irland när det gäller risken för fattigdom eller social utestängning och S80/S20 var inte tillgängliga den 26 oktober 2016.

Ruta 1. Riktmärkning och bästa praxis på arbetsmarknaden

De fem ordförandenas rapport framhåller vikten av ett tydligare fokus på sysselsättning och sociala resultat och påpekar att många länder står inför liknande utmaningar, men att det inte finns någon enhetlig lösning som passar alla länder.

I kommissionens meddelande från oktober 2015 om stegen mot färdigställandet av EMU¹² föreslås att vissa politikområden eller tematiska områden successivt ska omfattas av riktmärkning och samordnad granskning av resultaten. Enligt meddelandet är avsikten med granskningen att ”hitta undermåliga resultat och stödja ett närmande till de bästa resultaten på områdena arbetsmarknad, konkurrenskraft, företagsklimat och offentlig förvaltning samt vissa aspekter av skattepolitiken. (...) Framförallt måste de indikatorer som används uppfylla två krav. För det första måste de vara tätt förknippade med de politiska redskapen så att de kan ge faktiska och meningsfulla politiska resultat. För det andra krävs det tydliga belägg och tillräcklig enighet om att de är betydelsefulla för högre ställda mål, exempelvis när det gäller arbetstillfällen, tillväxt, konkurrenskraft, social inkludering och rättvisa eller finansiell stabilitet.”

Riktmärkning som kompletteras av en bredare ekonomisk analys kan underbygga och stärka reformarbetet genom att stödja ömsesidigt lärande och konvergens mot bästa praxis i medlemsländerna.

Sedan mars 2016 pågår ett pilotprojekt om jämförelser av arbetslöshetsförmåner och aktiva arbetsmarknadsåtgärder. En strategi i tre steg har tagits fram tillsammans med medlemsländerna, med beaktande av befintliga ramar. I ett första steg diskuteras de främsta utmaningarna på området och ett antal resultatindikatorer identifieras. I ett andra steg kan några få nyckelindikatorer bidra till att kartlägga goda och dåliga resultat. I ett tredje steg fastställs viktiga politiska verktyg för att skapa konvergens uppåt.

Med denna utgångspunkt har man fastställt indikatorer för arbetslöshetsförmåner och aktiva arbetsmarknadsåtgärder för de första två stegen, och i det tredje steget har man ringat in fyra verktyg för riktmärkning: arbetslöshetsförmånernas varaktighet, omfattning och villkor och en politisk princip om tidiga insatser anpassade till de enskilda personernas arbetsmarknadssituation. Dessutom har en riktmärkning av färdigheter pågått sedan september 2016.

¹² COM(2015) 600 final.

2. SYSSELSÄTTNINGSPOLITISKA OCH SOCIALA REFORMER – MEDLEMSLÄNDERNAS ÅTGÄRDER OCH RESULTAT

Det här avsnittet innehåller en översikt över centrala sysselsättningspolitiska och sociala indikatorer och medlemsländernas åtgärder på områden som bör prioriteras enligt EU:s sysselsättningsriktlinjer, som rådet antog 2015¹³ och på nytt i oförändrad form 2016¹⁴. För varje riktlinje beskrivs den senaste utvecklingen för ett antal viktiga indikatorer och ländernas politiska åtgärder. Avsnittet bygger på de nationella reformprogrammen för 2016 och uppgifter från EU-kommissionen. Om inget annat anges är det bara åtgärder efter juni 2015 som presenteras. En ingående analys av utvecklingen på arbetsmarknaden finns i rapporterna *Labour Market and Wage Developments 2016*¹⁵ och *Employment and Social Developments in Europe Review 2016*¹⁶.

2.1 Riktlinje 5: Stimulera efterfrågan på arbetskraft

I detta avsnitt beskrivs genomförandet av sysselsättningsriktlinje nr 5, som rekommenderar medlemsländerna att skapa förutsättningar för att öka efterfrågan på arbetskraft och få fram nya jobb. Först presenteras indikatorer om företagande, som är en grundförutsättning för nya jobb och en källa till sysselsättning i sig, bland annat genom egenföretagande. Därefter granskas de viktigaste makroekonomiska faktorerna för anställningsbeslut, dvs. löner och skattekillen. Avsnitt 2.1.2 beskriver ländernas politiska åtgärder, bland annat allmänna anställningsstöd (stöd för specifika utsatta grupper beskrivs i avsnitt 2.2.2).

¹³ Riktlinjerna har för första gången återspeglats fullt ut i 2016 års nationella reformprogram.

¹⁴ Rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik den 13 oktober 2016.

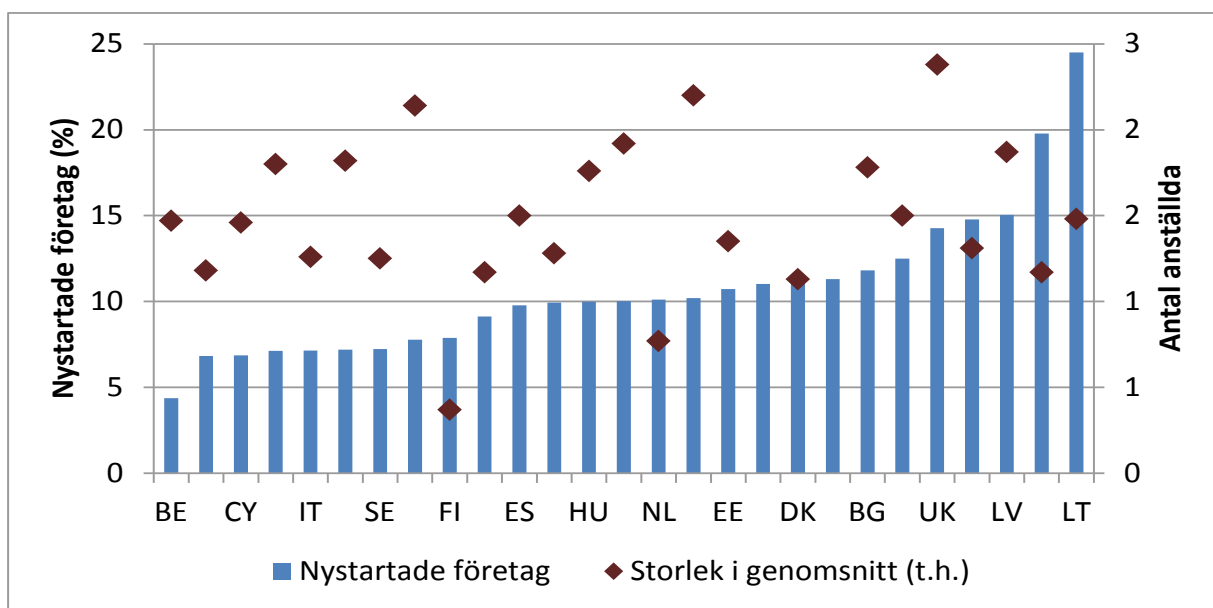
¹⁵ Europeiska kommissionen (2016). *Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2016*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, oktober 2016.

¹⁶ Har ännu inte publicerats.

2.1.1 Nyckelindikatorer

Nya företag är en viktig källa till jobb i EU. Under 2014¹⁷ stod de nybildade företagen för mer än 4 % av den totala sysselsättningen¹⁸ i företagssektorn i länder som Polen, Lettland, Portugal, Litauen och Slovakien. Små och medelstora företag stod för nästan 71 % av sysselsättningstillväxten¹⁹. Siffrorna ger en bild av den potential för nya jobb som kan frigöras om man får bort hindren för företagande och företagstillväxt²⁰. Under 2014 ökade antalet nya företag i mer än två tredjedelar av EU-länderna. Men det finns stora skillnader när det gäller andelen nya företag och deras genomsnittliga storlek (se diagram 7).

Diagram 7: Andel nystartade företag och genomsnittlig storlek vid starten, företagssektorn, 2014

Källa: Eurostat, företagsdemografi. Anm.: Uppgifter för Grekland saknas.

¹⁷ Det senaste år som det finns uppgifter för.

¹⁸ Antalet anställda i företag som startats under 2014 delat med det totala antalet anställda hos samtliga företag som är verksamma samma år.

¹⁹ Europeiska kommissionen (2015), *Annual Report on European SMEs 2014/2015*, november 2015.

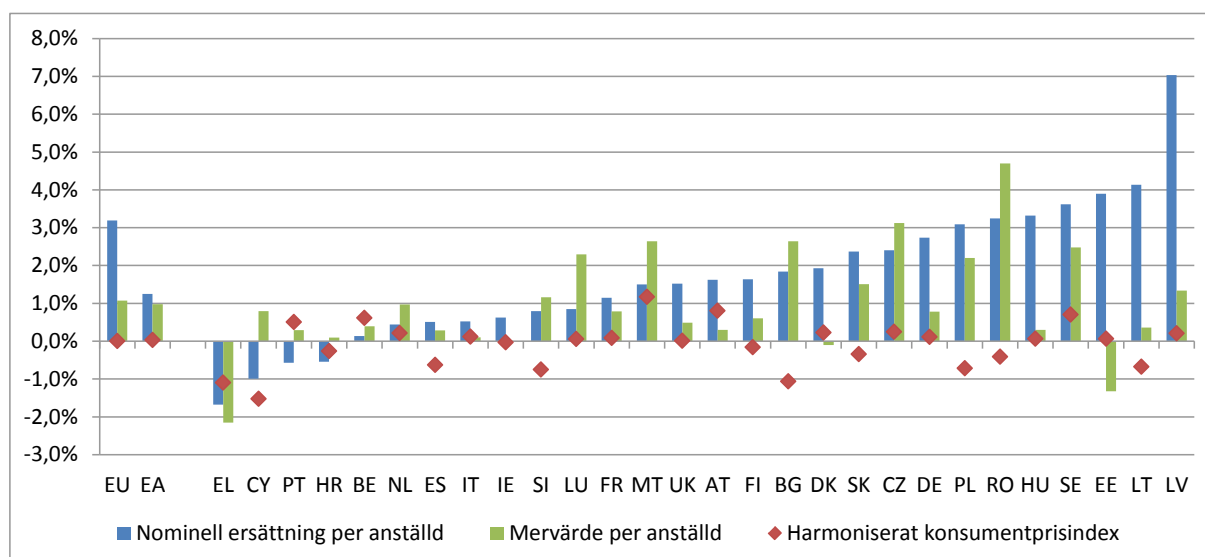
²⁰ Faktabladen för småföretagsakten innehåller detaljerade landsanalyser av statistik och initiativ för små och medelstora företag, och finns på http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en

Egenföretagandet krymper överlag, främst till följd av dynamiken i olika sektorer, men länderna uppvisar väldigt olika mönster. Under 2015 minskade egenföretagandet totalt sett från 14,4 % till 14,1 %. Det är den lägsta siffran sedan 2008, i och med att egenföretagandet sjönk med 0,4 % medan den totala sysselsättningen ökade med 1 % (se avsnitt 1). Med undantag för den primära sektorn (jordbruk, skogsbruk och fiske) som påverkas av en strukturell tillbakagång, minskade antalet egenföretagare med endast 0,1 % (i stället för 0,4 %) och låg kvar över 2008 års nivå. I nästan hälften av EU-länderna ökade i stället egenföretagandet under 2015. Den största ökningen i absoluta tal hade Polen, Spanien och Nederländerna. Andelen kvinnor bland egenföretagarna fortsatte sakta att öka, från 31,8 % år 2014 till 32,2 % år 2015 (30,4 % år 2008). Kvinnorna utgör 34,4 % av egenföretagarna utan anställda och 43,9 % av de egenföretagare med högre utbildning som inte har några anställda. Men när det gäller egenföretagare med anställda är det bara 26 % som är kvinnor.

Egenföretagandet ökar bland utrikes födda. Trots att 89 % av alla egenföretagare är födda i samma land där de har sin verksamhet, ser dynamiken annorlunda ut. Under 2015 minskade egenföretagandet med 1 % i den här gruppen, jämfört med en ökning på 2,7 % respektive 4,7 % bland personer födda i andra medlemsländer och i länder utanför EU. I den sistnämnda gruppen sågs särskilt stora ökningar (över 5 %) i Luxemburg, Irland, Cypern, Belgien, Österrike, Storbritannien och Sverige.

Under 2015 tilltog löneökningarna något i EU som helhet, medan de förblev måttliga i euroområdet. Den nominella ersättningen per anställd ökade med 3,2 % i EU som helhet (jämfört med 1,6 % år 2014), men med bara drygt 1 % i euroområdet (diagram 8). Med en inflation nära noll blir de nominella löneökningarna i princip reallöneökningar. Utvecklingen ligger i linje med en allmänt sjunkande arbetslöshet, även om det finns stora skillnader mellan länderna. Löneökningarna var snabbast i de baltiska länderna (särskilt Lettland) och gick om tillväxten i arbetsproduktivitet. Sverige, Polen, Rumänien och Ungern hade också relativt höga reallöneökningar, fast mer i linje med produktiviteten (utom i Ungern). I Grekland, Cypern, Portugal och Kroatien minskade däremot lönerna i nominella termer, men inte lika mycket som tidigare år. Löneökningarna var i allmänhet lägre i euroländerna än i de andra ekonomierna.

Diagram 8: Löner, produktivitet och inflation – förändringar 2014/2015

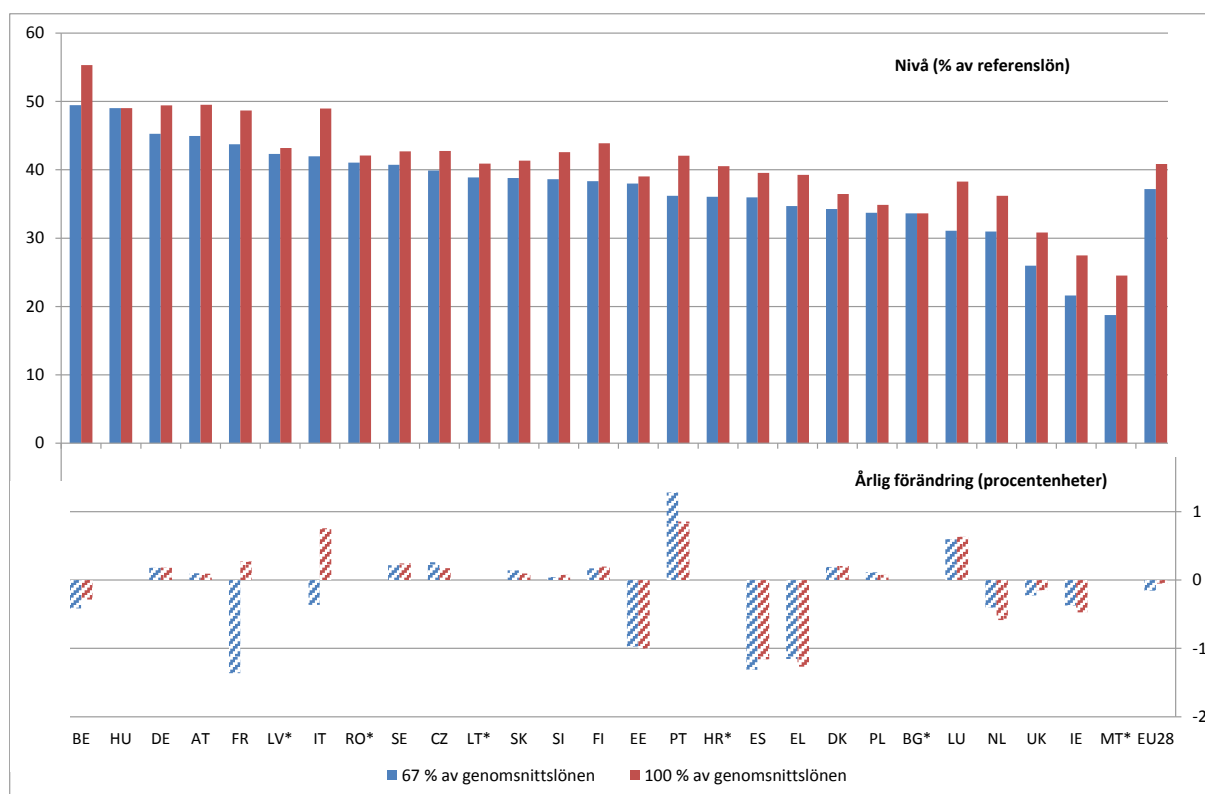

Källa: Eurostat. Anm.: Tillväxten i mervärde per anställd har inte rapporterats för Irland (23,1 %).

Skattetrycket på arbete är relativt stabilt i EU, men det finns stora skillnader mellan länderna. När det gäller ensamförsörjande arbetstagare med en genomsnittslön (diagram 9) varierar skattekillen²¹ från under 30 % i Irland och Malta till nästan 50 % i Belgien, Ungern, Tyskland, Österrike, Frankrike och Italien. Liknande skillnader kan noteras för arbetstagare med lägre inkomster (de som tjänar 67 % av genomsnittslönen), även om länderna har olika skatteprogressivitet. Mellan 2014 och 2015 låg den genomsnittliga skattekillen i stort sett oförändrad, även om några medlemsländer minskade dess påverkan på arbetskostnaderna (Spanien, Grekland och Estland, och Frankrike när det gäller låginkomsttagare, med cirka 1 procentenhet). Skattekillen ökade däremot kraftigt i Portugal, där skattekillen på genomsnittsinkomster ökat mest de senaste åren.

²¹ Skattekillen på arbete består av inkomstskatter samt arbetsgivarnas och arbetstagarnas sociala avgifter. Avgifter till tjänstepensionssystem och privata pensionssystem eller riktade skattelättnader ingår inte.

Diagram 9: Skattekillen på arbete, nivå 2015 och förändringar 2014/2015

Källa: Databas över skatter och förmåner, OECD/Europeiska kommissionen. Anm.: Uppgifterna gäller hushåll med en förvärvsarbetande, utan barn. För länder markerade med en asterisk (*) saknas uppgifter för 2015.

2.1.1 Politiska åtgärder

Flera länder har använt anställningsstöd för att främja sysselsättning och nya jobb. De flesta åtgärder vänder sig till specifika grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, till exempel ungdomar, äldre, långtidsarbetslösa och flyktingar. De omfattar ofta ekonomiska incitament (skatterabatter eller lägre socialförsäkringsavgifter) för arbetsgivare som anställer personer från dessa grupper. Under referensperioden (från och med andra halvåret 2015, se inledningen i avsnitt 2), infördes riktat anställningsstöd i Belgien, Danmark, Irland, Frankrike, Cypern, Malta, Nederländerna, Österrike, Slovenien och Slovakien (mer information finns i avsnitt 2.2 som behandlar specifika målgrupper). Men vissa länder har också infört (eller planerar att införa) ett allmänt anställningsstöd, dvs. utan särskilda villkor, vanligtvis för att främja tillsvidareanställningar. Frankrike införde till exempel en premie på 4 000 euro som betalas ut under två år till ett litet eller medelstort företag (upp till 249 anställda) som anställer en person som tjänar upp till 1,3 gånger

minimilönen på tillsvidareavtal eller minst sex månaders anställning. Italien behöll under 2016 de incitament för tillsvidareanställning som man införde 2015, men beloppen sänktes och betalas endast ut under två år (i stället för tre). I Portugal förs diskussioner med arbetsmarknadens parter om vilka incitament som kan få företagen att anställa fast personal. Det gäller bland annat ändrade socialförsäkringsavgifter för att motverka missbruk av visstidsanställningar och/eller ekonomiska incitament för företag som omvandlar tidsbegränsade avtal till tillsvidareanställningar. Finland planerar att införa möjligheten att använda arbetslöshetsförmåner som ett lönebidrag för att göra det mer attraktivt för arbetsgivare att anställa en arbetslös person.

Vissa länder vidtar åtgärder för att främja entreprenörskap och nyföretagande, särskilt bland unga. Några länder har infört åtgärder till stöd för sociala företag. Ungern erbjuder nu utbildning och ekonomiskt stöd till unga företagare som en del av ungdomsgarantin, och till sociala företag (bland annat genom tillfälliga lönebidrag för arbetstagare med sämre förutsättningar). Lettland håller på att ta fram ett nytt regelverk för socialt entreprenörskap och har infört stöd för sociala företag för att ge mindre gynnade grupper fler jobb möjligheter. Belgien och Irland har infört skattelättnader för egenföretagare. Inom ramen för ett förslag som går ut på att använda arbetslöshetsförmåner för att aktivera arbetsökande, planerar Finland att ge nystartade företag stöd (gäller även unga som driver företag på deltid) och lönebidrag, särskilt när de ska anställa sin första medarbetare. I Grekland genomförs program för att hjälpa högskoleutbildade att starta företag.

Den fortsatta återhämtningen på arbetsmarknaden under 2015 och 2016 förstärktes i flera medlemsländer av åtgärder för att minska skattekillen på arbete, ofta för de lägsta inkomstgrupperna. Skattereformerna inriktades på inkomstskatterna för att öka låginkomsttagarnas köpkraft, öka incitamenten för arbete och minska fattigdomen bland dem som har ett arbete. Åtgärder för att minska arbetstagarnas inkomstskatt, antingen genom lägre skattesatser eller ändrade skatterabatter och/eller skatteskit infördes i Belgien, Tyskland, Estland, Irland, Spanien, Nederländerna, Österrike, Slovakien, Slovenien, Sverige och Storbritannien. I Belgien kombinerades en sänkning av skattesatsen med en höjning av taket för avdragsgilla utgifter. Estland införde ett system med skatteåterbäring för att motverka fattigdom bland förvärvsarbetande, och man höjde grundavdraget. Irland förlängde genom 2016 års budget skatterabatterna och sänkte den allmänna socialavgiften (ytterligare sänkningar har aviserats för 2017). I Nederländerna ska en skattesänkingsplan på 5 miljarder

euro höja arbetstagarnas nettolön genom lägre brytpunkter och högre skatterabatter. Danmark och Litauen planerar reformer för att sänka och/eller ändra inkomstbeskattningen.

I ett antal länder lyckades man minska skattekillen genom allmänna eller riktade sänkningar av socialförsäkringsavgifterna. Det gäller exempelvis Belgien, Estland, Frankrike och Storbritannien. I Belgien kommer arbetsgivaravgifterna att sänkas gradvis mellan 2016 och 2019 och delvis fasa ut befintliga lönesubventioner. Särskilda sänkningar för små och medelstora företag och egenföretagare kommer att utökas. I Frankrike har man sedan april 2016 sänkt arbetsgivaravgifterna med 1,8 procentenheter för löner på mellan 1,6 och 3,5 gånger minimilönen. Frankrike planerar också att utöka skatterabatten för konkurrenskraft och sysselsättning (Cice), som för närvarande är 6 % av ett företags kostnader för löner upp till 2,5 gånger minimilönen. I Finland undertecknade arbetsmarknadens parter ett konkurrenskraftsavtal i mars 2016. Målet är en femprocentig engångssänkning av arbetskraftskostnaderna (enligt de senaste skattningarna ligger minskningen på ungefär 3 %), vilket ska uppnås genom att sociala avgifter förs över från arbetsgivare till anställda, liksom vissa andra åtgärder (bland annat längre arbetstid, se avsnitt 2.3).

I linje med de senaste årens utveckling håller flera länder på att modernisera sina lönebildningssystem så att lönerna bättre följer produktiviteten. Finland har förbättrat möjligheterna till kollektivavtal på företagsnivå, eftersom kollektivavtal på sektorsnivå får innehålla en ”krisklausul” som fastställer när det går att avvika från kollektivavtalen i fråga om löner och arbetstider. Alla arbetsgivare, även de som inte är med i en arbetsgivarorganisation, kommer dessutom att kunna ingå lokala avtal, i linje med kollektivavtalet (se även avsnitt 2.3 om dialogen mellan arbetsmarknadens parter, också när det gäller Frankrikes försök att förenkla för företagen). Irland har återinfört sitt sektoriella lönebildningssystem, där viktiga aspekter förklarades grundlagsstridiga av högsta domstolen 2013, genom att införa nya regler för att utvidga kollektivavtalen till att omfatta samtliga arbetstagare inom en sektor. Dessutom har Irland preciserat definitionen av kollektivavtal för att klargöra i vilka fall arbetsdomstolen har befogenhet att lösa kollektiva arbetskonflikter i företag som inte omfattas av kollektivavtal. I Belgien har den federala ekonomi- och arbetsmarknadsministern föreslagit en reform av 1996 års konkurrenskraftlag. Förslaget ska nu diskuteras med arbetsmarknadens parter och man hoppas kunna införa ett nytt system för kollektiva avtalsförhandlingar i slutet av 2016.

Vissa länder har reformerat sina system för minimilöner för att öka insynen i lönejusteringar och/eller göra dem mer förutsägbara. Irland inrättade 2015 en låglönekommitté med företrädare för arbetstagare, arbetsgivare och oberoende experter, som varje år ska ge regeringen rekommendationer om den nationella minimilönen och liknande frågor. På kommitténs rekommendation höjdes den lagstadgade minimilönen i januari 2016. Bulgarien planerar att mot slutet av 2016 införa kriterier för att fastställa minimilönen, där man tar hänsyn till produktivitetsutveckling (och ibland även fattigdom). Vissa andra länder har breddat minimilönens omfattning eller höjt nivåerna. Polen införde i juli 2016 en minimilön för civilrättsliga anställningsavtal och egenföretagare, som börjar gälla 2017. I Storbritannien infördes i april 2016 en ny ”nationell levnadslön” som innebar en rejäl höjning av den nationella minimilönen för personer över 25 år. Landet räknar med att den nationella levnadslönen ska uppgå till 60 % av medianlönen senast 2020. I Slovenien antog parlamentet i november 2015 en lag som fastställer minimilönen genom att undanta ersättning för arbete på nätter, söndagar och helgdagar (som fastställs genom kollektivavtal).

2.2 Riktlinje 6: Öka arbetskraftsutbudet och arbetskraftens färdigheter och kompetens

I detta avsnitt beskrivs genomförandet av sysselsättningsriktlinje nr 6, som rekommenderar medlemsländerna att skapa förutsättningar för att öka arbetskraftsutbudet och arbetskraftens färdigheter och kompetens. Först presenteras indikatorer om hur utbildningen påverkar anställbarheten (grundläggande färdigheter, deltagande i livslångt lärande och övergången från skola till arbete för olika typer av utbildningar). Därefter tittar vi på resultaten på arbetsmarknaden för olika grupper med sämre förutsättningar (t.ex. unga och äldre arbetstagare, personer med invandrarbakgrund, kvinnor och långtidsarbetslösa). Avsnitt 2.2.2 beskriver medlemsländernas politiska åtgärder, bland annat riktade anställningsstöd och åtgärder för utsatta grupper som personer med funktionsnedsättning.

2.2.1 Nyckelindikatorer

Utbildningsnivån fortsatte att höjas under 2015. Andelen unga som saknar gymnasiebetyg minskade under 2015 i de flesta medlemsländer med i genomsnitt 0,2 procentenheter till

11,0 %. Men i Spanien, Malta och Rumänien är andelen fortfarande nästan 20 %, och sex andra EU-länder ligger över Europa 2020-målet på 10 %. Andelen är högre för romska elever och elever med invandrabakgrund, särskilt om de är födda utomlands. Andelen högskoleutbildade i åldersgruppen 30–34 år har också ökat stadigt och uppgår nu till 38,7 %. Det är en ökning med 0,8 procentenheter bara under 2015. Sjutton länder ligger över Europa 2020-målet på 40 %.

Andelen högskoleutbildade är betydligt större bland kvinnor och lägre för personer med invandrabakgrund. Men den ojämna könsfördelningen på vissa områden håller i sig. Män är fortfarande i minoritet i yrken inom hälsa och utbildning, medan kvinnor är underrepresenterade på naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Föräldrarnas bakgrund påverkar fortfarande deltagandet i högre utbildning²². Den senaste tidens stora inflöden av unga asylsökande kommer att kräva utbildningsinsatser så att de lättare kan integreras i samhället och på arbetsmarknaden²³.

Trots förbättringen finns det stora skillnader inom och mellan länderna när det gäller grundläggande färdigheter i läs- och skrivkunnighet, matematik och naturvetenskap (diagram 10). Enligt OECD:s Pisaundersökning från 2012 har 22,1 % av 15-åringarna dåliga resultat i matematik, 17,8 % i läs- och skrivkunnighet och 16,6 % i naturvetenskap. Sämre socioekonomiska förutsättningar, särskilda undervisningsbehov och invandrabakgrund²⁴ är de faktorer som tydligast förknippas med bristande grundläggande färdigheter. Skolor med fler socioekonomiskt utsatta elever tenderar att ha sämre resurser. Pisaundersökningen visar dock att resursfördelningen också påverkar utbildningens resultat som helhet, och särskilt hur jämlik utbildningen är. När resurserna fördelas mer rättvist mellan skolorna förbättras matematikresultaten²⁵. Välutvecklade ekonomier fördelar i regel resurserna mer rättvist i alla skolor, oavsett deras socioekonomiska profil.

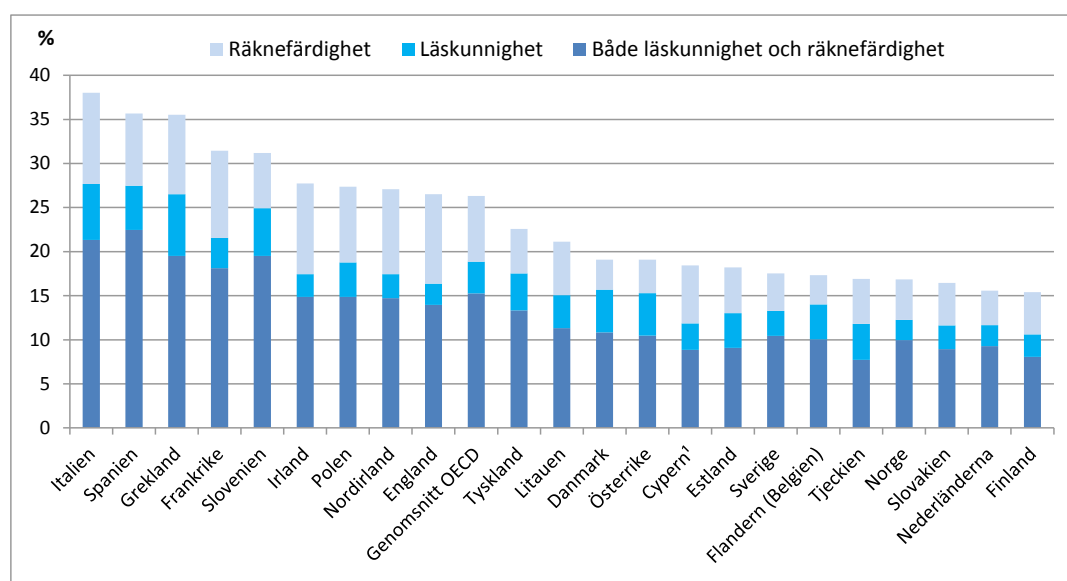
²² Europeiska kommissionen, *Education and Training Monitor* 2016.

²³ För en mer ingående analys, se den kommande rapporten *Employment and Social Developments in Europe Review* (2016), kapitlet om integration av flyktingar, och EU:s och OECD:s arbetsdokument [How are refugees faring on the labour market in Europe?](#), september 2016.

²⁴ I de flesta medlemsländer är personer med invandrabakgrund fortfarande betydligt mindre gynnade även efter justering för socioekonomisk bakgrund, och utlandsfödda elever som invandrat som små har bättre resultat än de som kommit senare. Se OECD-EU (2015), *Settling In – Indicators of Immigrant Integration 2015*, och OECD (2014), *International Migration Outlook 2014*, OECD Publishing.

²⁵ OECD (2014), *PISA in Focus*, 2014/10 (oktober) [http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa-in-focus-n44-\(eng\)-final.pdf](http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa-in-focus-n44-(eng)-final.pdf).

Diagram 10: Andelen vuxna med bristande grundläggande kunskaper

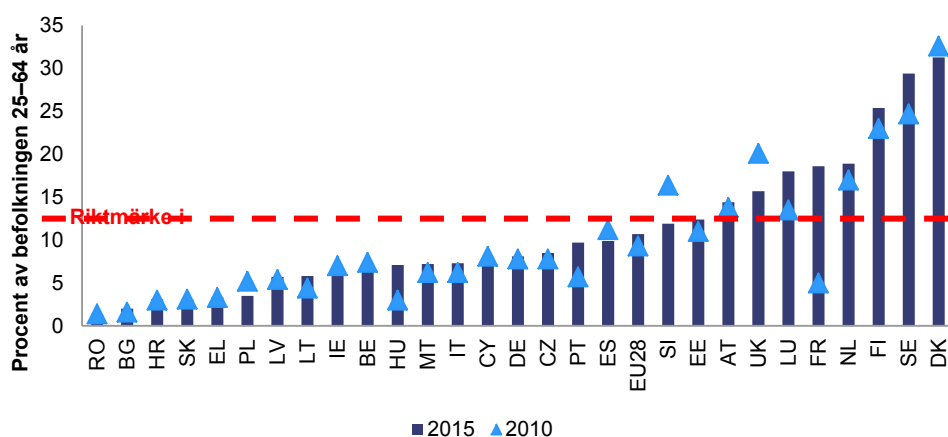

Källa: *Skills Matter*, OECD Publishing, 2016.

I Europa saknar också väldigt många vuxna de grundläggande färdigheter som krävs för att kunna delta i samhället och ekonomin. Det beror dels på låg utbildningsnivå och dåliga resultat i unga år, dels på föråldrade kunskaper och lågt deltagande i lärande i vuxen ålder. Enligt OECD:s undersökning av vuxnas färdigheter från 2012 (Piaac) är en tredjedel eller mer av den arbetsföra befolkningen i Italien, Spanien och Grekland dåliga på att läsa, skriva och räkna. Utbildningsnivån är det som säkrast förutsäger resultaten: 51 % av de vuxna som har mycket dåliga färdigheter har inte gått ut gymnasiet. Vuxna som saknar grundläggande färdigheter har också svårt att få jobb. I alla EU-länder är sysselsättningen bland lågutbildade vuxna betydligt lägre och arbetslösheten högre än bland medel- eller högkvalificerade vuxna.

Den genomsnittliga andelen vuxna som deltog i utbildning var 10,7 % under 2014 och ökade inte under 2015, trots de stora och växande behoven. De som avbrutit sin utbildning utan tillräckliga färdigheter måste få möjlighet att komma i kapp senare i livet. Genom kompetensutveckling och omskolning ser man också till att färdigheterna är relevanta och aktuella. Jämfört med 2010 minskade andelen vuxna i utbildning i tolv länder och var stabil i övriga, utom Luxemburg, Frankrike och Ungern (se diagram 11). I Frankrike och Ungern ökade andelen kraftigt. Lågutbildade vuxna är dessutom bara hälften så benägna att delta i någon form av utbildning som befolkningen i allmänhet, och klyftan ökade ytterligare mellan 2012 och 2015.

Diagram 11: Deltagande i livslångt lärande i EU-28

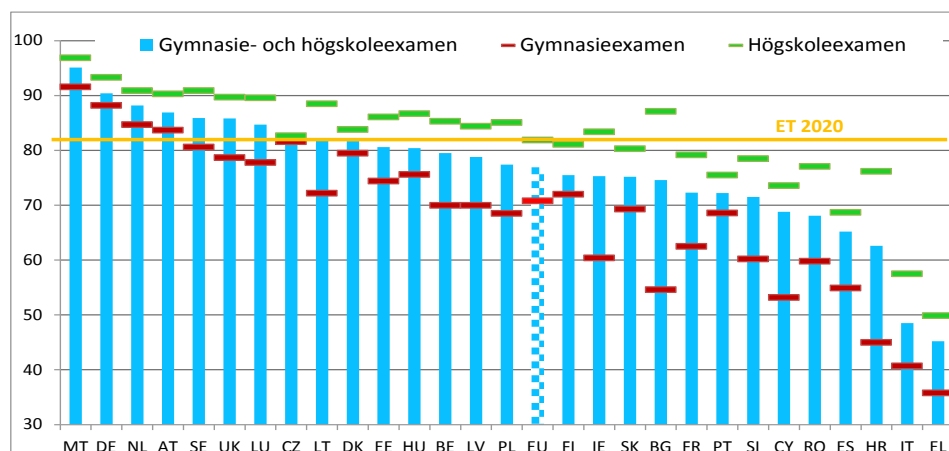

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen. Datakod: *tesem250*. Anm.: Indikatorn beskriver deltagandet i formell och icke-formell utbildning (de senaste fyra veckorna) bland personer mellan 25 och 64 år.

Utbildningens relevans för arbetsmarknaden är avgörande för att främja ungas möjligheter att få jobb och bidra till den ekonomiska tillväxten. Sysselsättningen bland nyutexaminerade från högre utbildning är i genomsnitt 81,9 %, medan den för personer med gymnasieutbildning är 70,8 %. Skillnaderna är större i länder med lägre sysselsättning bland unga överlag (diagram 12).

Bra yrkesutbildningar underlättar också övergången till arbetslivet genom att främja yrkesspecifika och övergripande färdigheter. De som nyligen gått en yrkesutbildning på gymnasienivå eller eftergymnasial nivå får i allmänhet en smidigare övergång från utbildning till arbete och har oftare jobb än de som gått en allmän utbildning på motsvarande nivå (se diagram 13).

Diagram 12. Förvärvsfrekvens bland dem som nyligen tagit gymnasie- eller högskoleexamen (2015)

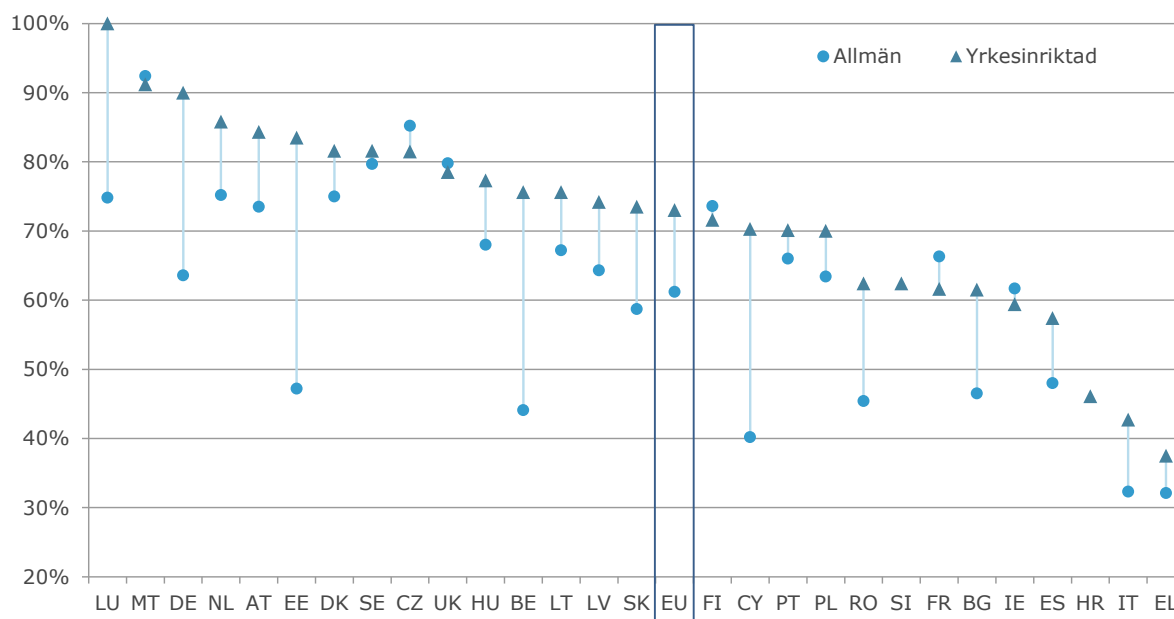

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen. Anm.: Sysselsättningen bland personer med högre utbildning (Isced 5–8) och gymnasieutbildning (Isced 3–4) i åldersgruppen 20–34 år som utexaminerades mellan ett och tre år före referensåret och som för närvarande inte går någon annan formell eller icke-formell utbildning.

Trots de positiva effekterna är yrkesutbildningarna ännu inte lika attraktiva som allmänna utbildningar. Antalet elever har legat på samma nivå de senaste tio åren. I EU utgör andelen yrkesutbildningselever 48 % av alla gymnasieelever. Sett till gymnasienivå, eftergymnasial nivå och kortare högskoleutbildningar (Isced 3–5) är andelen 39 %. Yrkesutbildningar lockar också vuxna: 36,6 % av studenterna i EU var 20 år eller äldre, det vill säga äldre än de flesta gymnasister, och många har troligen gått tillbaka till yrkesutbildningen efter ett avbrott i studierna. Gruppen står för mer än hälften av alla yrkesutbildningselever i Danmark, Irland, Spanien och Finland.

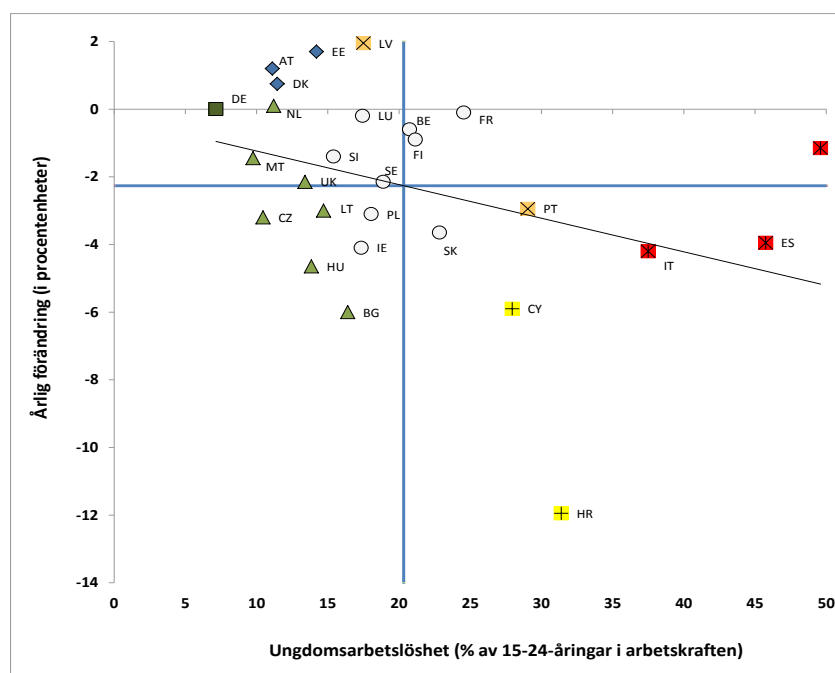
Den totala ungdomsarbetslösheten minskade från en topp på nästan 24 % år 2013 till 20,3 % år 2015, men den är fortfarande nästan 4,4 procentenheter högre än 2008. Under första halvåret 2016 låg Italien, Spanien och Grekland fortfarande nära eller över 40 % utan större minskningar, medan situationen i andra hårt drabbade länder förbättrades väsentligt, särskilt i Cypern och Kroatien. Det finns fortfarande stora skillnader i ungdomsarbetslöshet mellan länderna, även om den har minskat över tiden (se diagram 14, där den diagonala linjen visar en negativ korrelation mellan variationer och ungdomsarbetslöshet).

Diagram 13: Förvärvsfrekvens för olika gymnasie- och eftergymnasiala utbildningar (2015)

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen 2015. Indikatorn mäter förvärvsfrekvensen för personer i åldern 20–34 år som hade slutfört sin utbildning 1–3 år före undersökningen med slutbetyg från gymnasieutbildning (Isced 3) eller eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning (Isced 4), jämfört med personer i samma åldersgrupp som för närvarande inte går någon ytterligare formell eller icke-formell utbildning. Avbrott i tidsserien för Luxemburg och Ungern; otillförlitliga uppgifter för allmän utbildning i Tjeckien, Estland, Kroatien, Österrike och Slovenien samt för yrkesutbildade i Luxemburg.

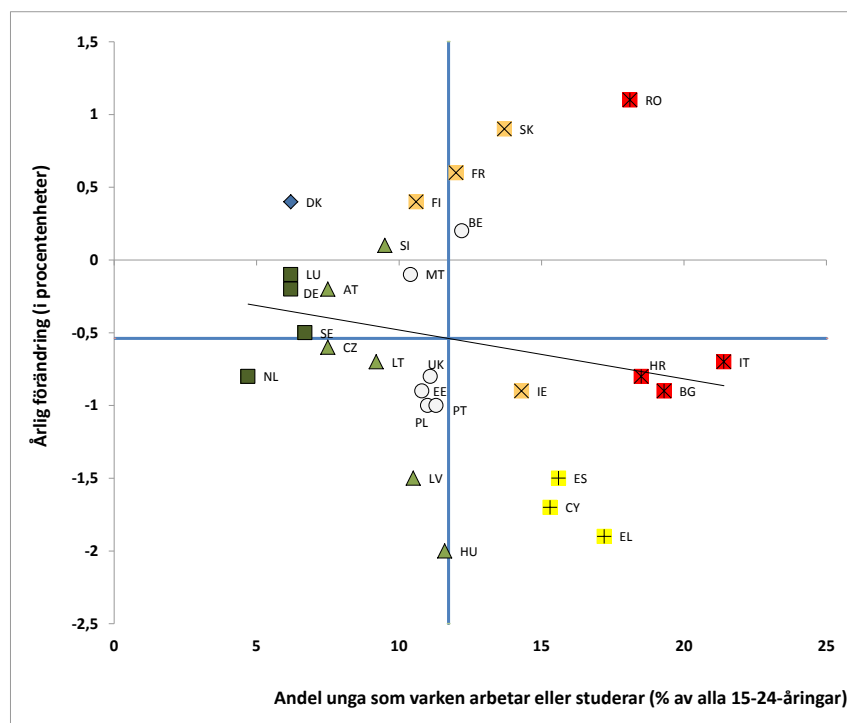
Diagram 14: Ungdomsarbetslöshet (15–24 år) och årlig förändring enligt resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Period: Nivåerna första halvåret 2016 och årliga förändringar jämfört med första halvåret 2015. Anm.: Axlarnas skärningspunkt motsvarar det oviktade EU-genomsnittet. En förklaring finns i bilagan.

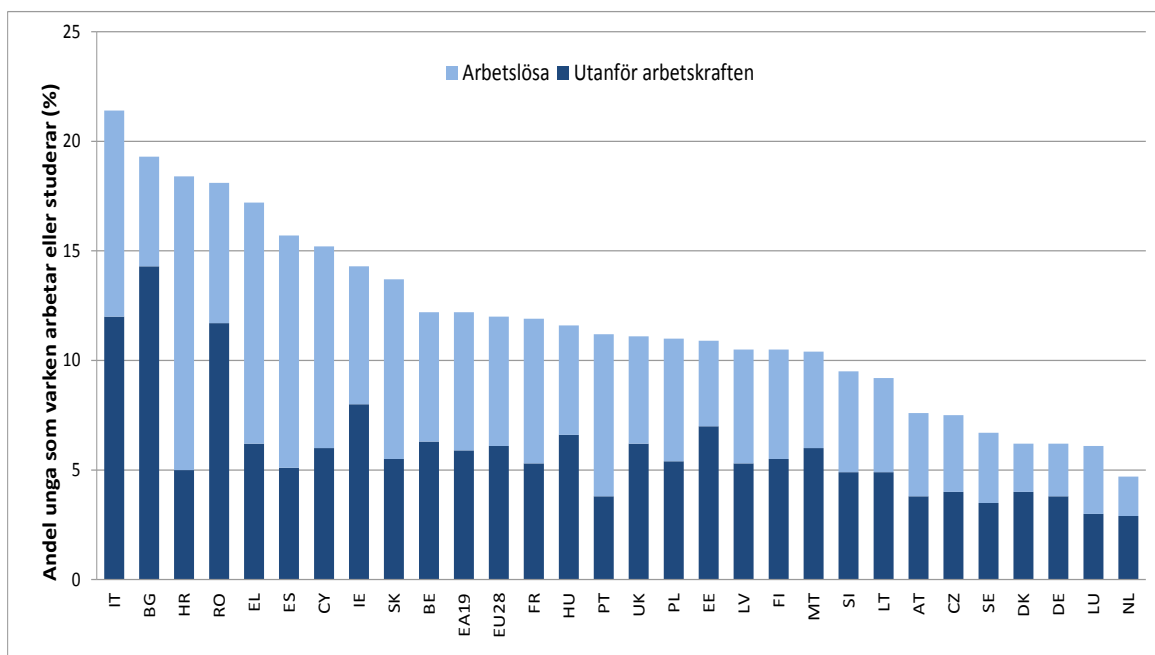
Utöver de arbetslösa finns en stabil andel unga mellan 15 och 24 år som står utanför arbetskraften och inte deltar i någon utbildning. Totalt i EU var det 6,6 miljoner unga mellan 15 och 24 år som varken jobbade eller gick någon utbildning under 2015. Det motsvarar 12,0 % av populationen i åldersgruppen, vilket är mer än 2008 års nivå på 10,9 % men en minskning från den högsta nivån 2012 på 13,2 %. Som vi kan se i diagram 15 är andelen unga som varken arbetar eller studerar fortfarande nära eller över 20 % i Kroatien, Bulgarien, Italien och Rumänien (där den också ökade kraftigt under 2015). Andelen har också ökat kraftigt i Danmark, Finland, Frankrike och Slovakien. Hälften av dem stod dessutom helt utanför arbetskraften, med stora skillnader mellan länderna men en jämn nivå i EU totalt sett (diagram 16). Bland kvinnor var det vanligare att stå utanför arbetskraften helt än att vara arbetslös, medan det motsatta gällde för män.

Diagram 15: Andel unga (15–24 år) som varken arbetar eller studerar och årlig förändring enligt resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Avbrott i tidsserien i Frankrike och Spanien. Period: Nivåerna under 2015 och årliga förändringar jämfört med 2014. Anm.: Axlarnas skärningspunkt motsvarar det oviktade EU-genomsnittet. En förklaring finns i bilagan.

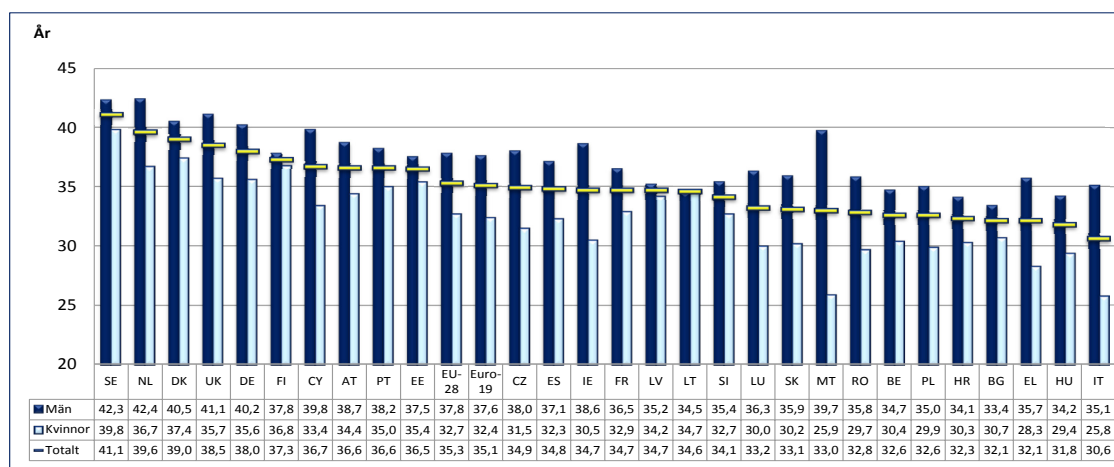
Diagram 16: Profil för unga som varken arbetar eller studerar (15–24 år), 2015 (%)

Källa: Eurostat [edat_lfse_20].

Det finns fortfarande en stor potential för ökad sysselsättning bland äldre, trots att sysselsättningen i många länder redan ökat väsentligt det senaste årtiondet och trots att äldre arbetstagare har klarat krisen relativt sett bättre än andra åldersgrupper. Befolkningsutvecklingen gör det ännu viktigare med ett aktivt åldrande. Under 2015 varierade sysselsättningen bland äldre arbetstagare (55–64 år) från 34,3 % i Grekland till 74,5 % i Sverige, med ett EU-genomsnitt på 53,3 % och nivåer under 40 % i fyra länder. Sysselsättningen bland kvinnor mellan 55 och 64 år håller långsamt på att stiga och var 46,9 % år 2015. Yrkeslivets längd skiljer sig också kraftigt mellan könen och kvinnor arbetar i snitt 5,1 år färre än män (32,7 jämfört med 37,8 år 2014) (se diagram 17). Det finns dock stora skillnader mellan länderna som bland annat beror på bristande tillgång till omsorgstjänster och lägre pensionsålder för kvinnor än män (se detaljerad analys nedan).

Diagram 17: Genomsnittlig längd på yrkeslivet, 2014

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen.

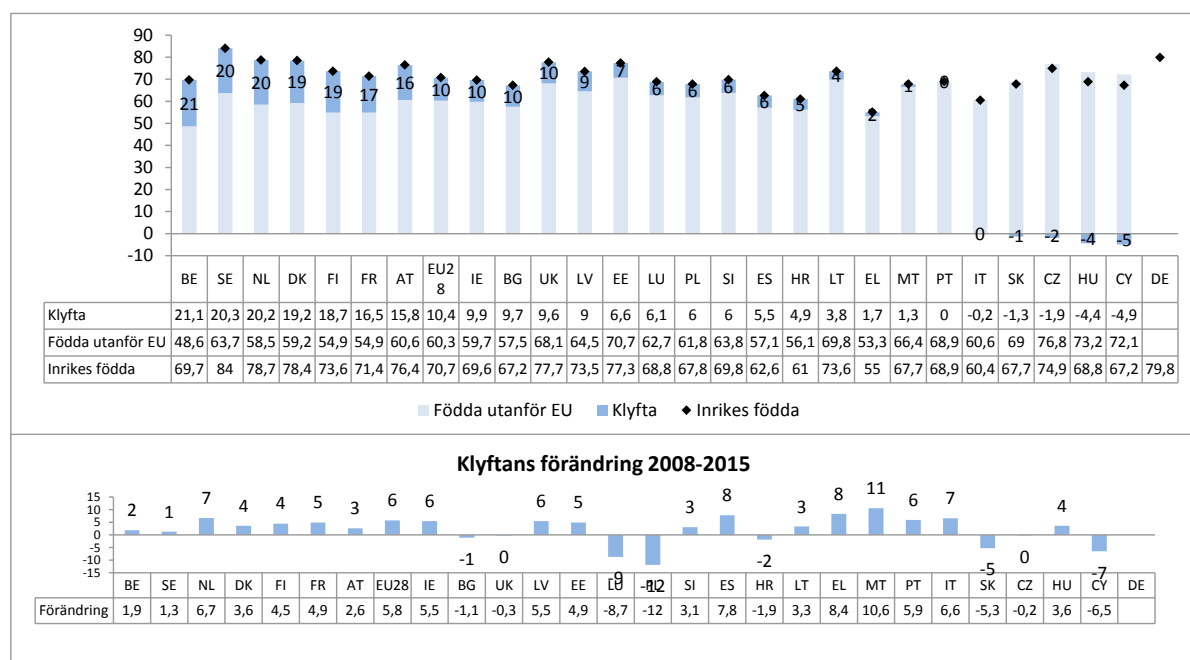
Det finns också stora skillnader i arbetskraftsdeltagande och förvärvsfrekvens för personer med funktionsnedsättning²⁶. Dessutom väntas gruppen öka från 80 miljoner till 120 miljoner människor fram till 2020 till följd av befolkningens åldrande. Under 2014 var skillnaderna i arbetskraftsdeltagande i EU (åldersgruppen 20–64 år) mellan personer med och utan funktionsnedsättning i EU 21,1 procentenheter (60,6 % respektive 81,7 %), och skillnaden i förvärvsfrekvens 23,8 procentenheter (48,7 % mot 72,5 %). Litauen, Irland och Malta utmärker sig med en sysselsättningsskillnad på nära 40 procentenheter och i tolv länder var den över 30 procentenheter. Förvärvsfrekvensen bland personer med funktionsnedsättning är enligt EU-Silc 2014 under 30 % i Grekland, Irland, Malta och Kroatien. Personer med funktionsnedsättning lämnar också ofta arbetsmarknaden tidigare och i åldersgruppen 55–64 år arbetar bara 34,5 %.

Också för personer födda utanför EU är arbetskraftsdeltagandet och förvärvsfrekvensen lägre än genomsnittet, i genomsnitt 4,2 procentenheter lägre än för

²⁶ I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning framhålls att ”funktionsnedsättning och funktionshinder är begrepp under utveckling och att funktionshinder härrör från samspel mellan personer med funktionsnedsättningar och hinder som är betingade av attityder och miljön, vilka motverkar deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra”. Funktionsnedsättningar kan vara lätta eller svåra, de kan vara fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska, de kan vara medfödda eller ha tillkommit under årens lopp (även under arbetslivet) och är starkt kopplade till den åldrande befolkningen.

inrikes födda (20–64 år), men över 10 procentenheter i sju länder (diagram 18). För kvinnor är skillnaden ännu större. Förvärvsfrekvensen för personer födda utanför EU är i genomsnitt 10,4 procentenheter lägre än för inrikes födda, men i tre länder är skillnaden cirka 20 procentenheter och i fyra länder över 15 procentenheter. Även här är klyftan ännu större för kvinnor – förvärvsfrekvensen för kvinnor födda utanför EU är i genomsnitt 13,5 procentenheter lägre än för inrikes födda kvinnor. Problemen förs ofta vidare till nästa generation: personer (25–54 år) födda i EU av föräldrar från länder utanför EU har en 5,7 procentenheter lägre förvärvsfrekvens och ett 3,7 procentenheter lägre arbetskraftsdeltagande än dem som har minst en förälder som är född i landet.

Diagram 18: Förvärvsfrekvens per födelseland, 20–64 år, 2015 samt förändringar sedan 2008

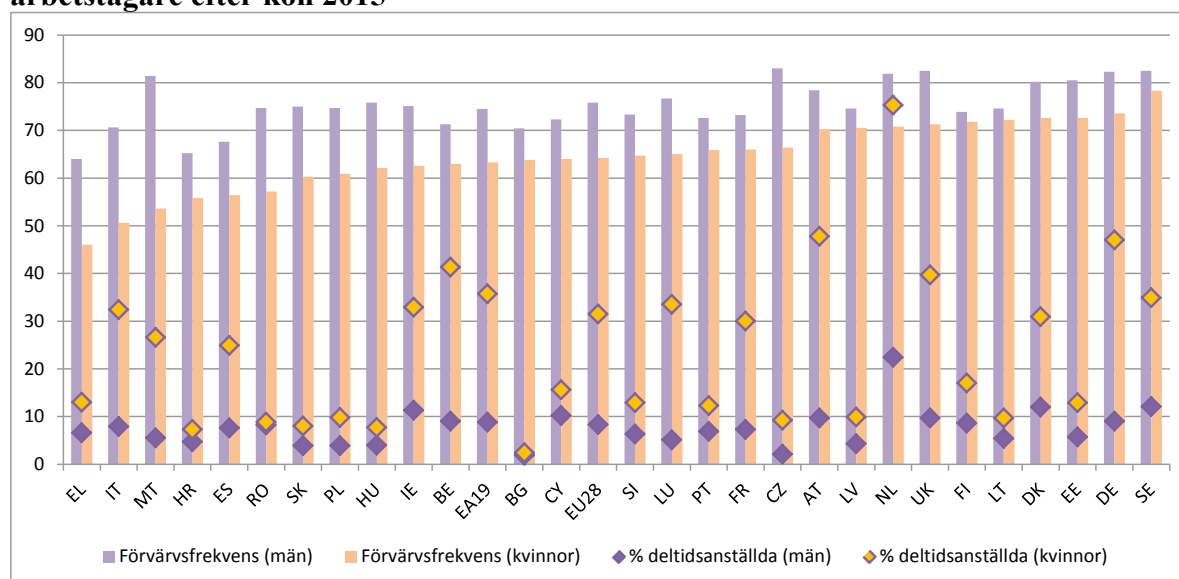
älla: Eurostat. För Tyskland anges inte om personer är födda utanför EU, men skillnaden mellan infödda medborgare och personer från länder utanför EU är 22,6 procentenheter.

Invandrarnas resultat på arbetsmarknaden påverkas av många faktorer. Förutom vanliga faktorer som ålder, kön, utbildningsnivå eller yrkeserfarenhet påverkas resultaten även av kunskaperna i värdlandets språk samt möjligheten att tillgodoräkna sig färdigheter och utbildningar som man skaffat sig utomlands. Om man har invandrat för att återförenas med familjen eller av ekonomiska eller humanitära skäl har också betydelse, eftersom det påverkar de faktorer som nämns ovan och medför olika behov av och möjlighet att delta i integrationsåtgärder. Men även med hänsyn till dessa faktorer är möjligheterna att få ett jobb

sämre²⁷. Det kan delvis förklaras av diskriminering eller att kvalifikationerna inte erkänns, men även andra icke kartlagda faktorer kan spela in. Bland annat kan ursprungsregionen påverka könsrollerna och därmed kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Utmaningarna kan bli ännu större till följd av den rekordstora tillströmningen av asylsökande – nästan 1,8 miljoner personer sökte asyl under 2015 och första halvåret 2016²⁸.

I samtliga medlemsländer är förvärvsfrekvensen för kvinnor är lägre än för män, men det finns stora skillnader mellan länderna. År 2015 var förvärvsfrekvensen i EU 75,9 % för män (20–64 år) men endast 64,3 % för kvinnor (diagram 19), trots att kvinnor blir alltmer kvalificerade och ofta har högre utbildning än män. År 2015 hade 43,4 % av kvinnorna mellan 30 och 34 år en högre utbildning, jämfört med 34 % av männen. I åtta länder var förvärvsfrekvensen för kvinnor 60 % eller lägre och skillnaderna mellan könen var stora. Många av dessa länder har stora problem med en åldrande befolkning²⁹. Skillnaderna i sysselsättning mellan män och kvinnor (15–64 år) är särskilt tydlig bland flyktingar (17 procentenheter) och migranter (19 procentenheter).

Diagram 19: Förvärvsfrekvens i åldersgruppen 20–64 år och andelen deltidsanställda arbetstagare efter kön 2015

²⁷ Se Europeiska kommissionen (2016), kapitlet ”Mobility and Migration in the EU: Opportunities and Challenges” i *Employment and Social Developments in Europe Review 2015*.

²⁸ För en mer ingående analys, se den kommande rapporten *Employment and Social Developments in Europe Review* (2016), kapitlet om integration av flyktingar, och EU:s och OECD:s arbetsdokument [How are refugees faring on the labour market in Europe?](#), september 2016.

²⁹ Enligt befolkningsprognosen kommer befolkningen i arbetsför ålder att minska i de flesta medlemsländer, och särskilt i Litauen, Lettland, Bulgarien, Slovakien, Grekland, Portugal, Polen, Estland, Rumänien, Tyskland, Kroatien och Ungern, se Europeiska kommissionens rapport om åldrande (2015), *Ageing report*, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf.

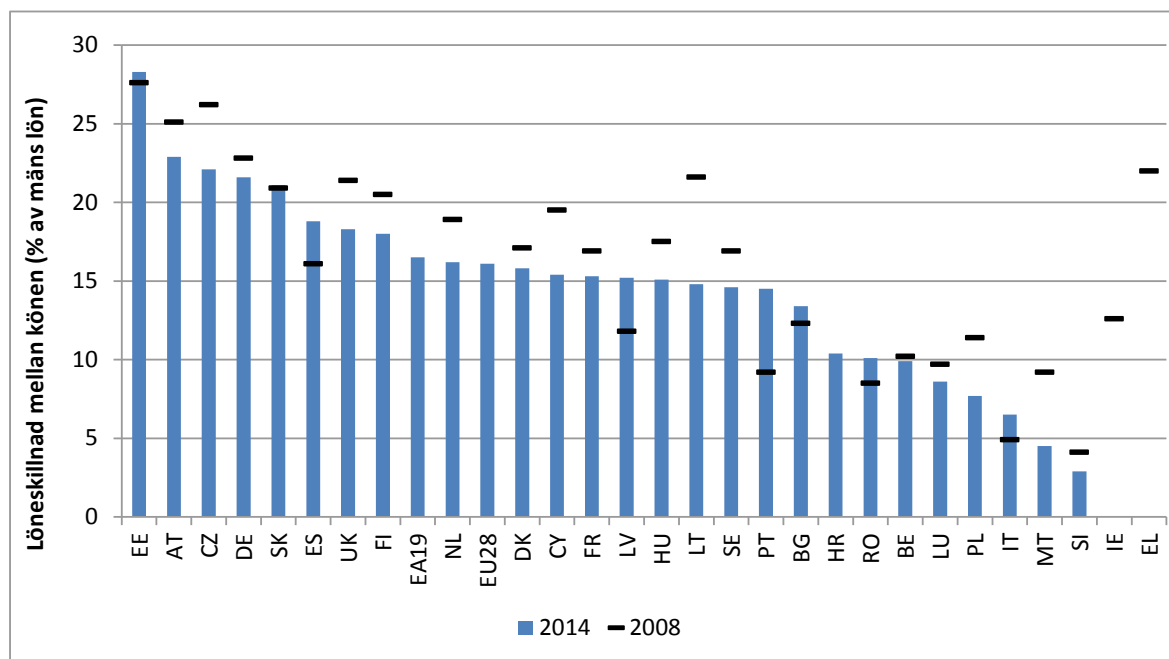
Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen. Anm.: Andelen deltidsarbetande i förhållande till den totala arbetsföra befolkningen i varje könsgrupp. Länderna är ordnade efter stigande sysselsättning bland kvinnor.

Skillnaderna i sysselsättning mellan könen är särskilt stora bland föräldrar, eftersom kvinnor fortfarande tar ett större föräldraansvar än män. I genomsnitt är förvärvsfrekvensen för kvinnor med småbarn 8 procentenheter lägre än för kvinnor utan barn, och i vissa länder är skillnaden över 30 procentenheter (Tjeckien, Slovakien och Ungern). I alla EU-länder har däremot män med barn jobb i högre utsträckning än män som inte är föräldrar. Förvärvsfrekvensen bland kvinnor med barn tenderar att vara högre än bland kvinnor utan barn i länder som har välutformade och rättvist fördelade åtgärder för balans mellan arbetsliv och privatliv (särskilt Sverige och Danmark). Skillnaden i sysselsättning är särskilt hög bland lågutbildade kvinnor och ensamstående föräldrar³⁰.

Kvinnor tenderar också att åta sig mer långvarigt omsorgsansvar. Det lönar sig heller inte alltid ekonomiskt att börja jobba eller gå upp i tid. Det är därför mer sannolikt att de går ner i arbetstid eller slutar jobba helt. Mer än 25 % av de kvinnor (20–64 år) som under 2015 stod utanför arbetskraften gjorde det på grund av familjeansvar (för att ta hand om barn eller andra anhöriga) i Ungern, Irland, Slovakien, Estland, Tjeckien och Storbritannien. I vissa skatte- och förmånssystem bidrar kontanta transfereringar och skatterabatter till att försvaga de ekonomiska incitamenten att arbeta för den andra försörjaren i familjen, vilket har hindrat kvinnor från att börja jobba. Dyr barnomsorg kan också hindra den andra försörjaren från att börja jobba. Det gäller särskilt Irland och Storbritannien där kostnaderna för barnomsorg i genomsnitt motsvarar mer än 23 % av familjens inkomst. I EU som helhet var det under 2014 bara 28 % av barnen under tre år som deltog i formell barnomsorg och 83 % av barnen mellan tre år och skolpliktsåldern. En lägre förvärvsfrekvens bland kvinnor kombineras följaktligen med en hög andel deltidsanställda: 31,9 % av kvinnorna jämfört med bara 8,3 % av männen. Detta gäller i ännu högre grad för föräldrar, där 40,5 % av mammorna jobbar deltid jämfört med 5,7 % av papporna.

³⁰ Se Europeiska kommissionen (2016), *The efficiency and effectiveness of social protection systems over the life course*, kapitel 3.2 i *Employment and Social Developments in Europe 2015*.

Diagram 20: Ojusterad löneskillnad mellan könen 2008 och 2014

Källa: Eurostat. Anm.: Siffrorna visar skillnaden mellan mäns och kvinnors genomsnittliga bruttotimlön i procent av mäns genomsnittliga bruttotimlön – för anställda, ej justerat för personliga eller jobbspecifika faktorer. Källa: Eurostat. Industrin, bygg och anläggning och tjänster (utom offentlig förvaltning, försvar och obligatorisk socialförsäkring). Det saknas uppgifter för Grekland och Irland 2014.

Förutom att kvinnor jobbar mindre omräknat i heltid, har de också ofta betydligt lägre lön än män. Löneskillnaderna var 16,6 % i EU år 2014 med stora skillnader mellan länderna (se diagram 20)³¹. Det kan finnas olika orsaker till löneskillnaderna, exempelvis skillnader i arbetslivserfarenhet, arbetstid, typ av arbete eller bransch. För EU som helhet är segregeringen på arbetsmarknaden³² relativt hög och var 25,3 % för yrkesmässig segregering och 18,3 % för sektoriell segregering³³. Kvinnor tenderar att arbeta i sektorer med sämre löner³⁴, är underrepresenterade i ledande positioner och arbetar oftare deltid än män, vilket ger en lägre timlön än heltidsjobb. Män har högre lön än kvinnor inom nästan alla yrken³⁵.

³¹ Detta är "ojusterad löneskillnad mellan könen", eftersom man inte tar hänsyn till alla faktorer som påverkar löneskillnaderna, exempelvis skillnader i utbildning, arbetslivserfarenhet, arbetstid och typ av jobb.

³² Segregering på arbetsmarknaden innebär att kvinnor och män inte är jämnt fördelade inom olika yrken och sektorer.

³³ De båda procenttalen anger hur stor andel av de anställda som måste byta yrke eller sektor för att få en jämn fördelning av kvinnor och män inom olika yrken och sektorer. Indexet varierar mellan 0 (ingen segregering) och 50 (fullständig segregering).

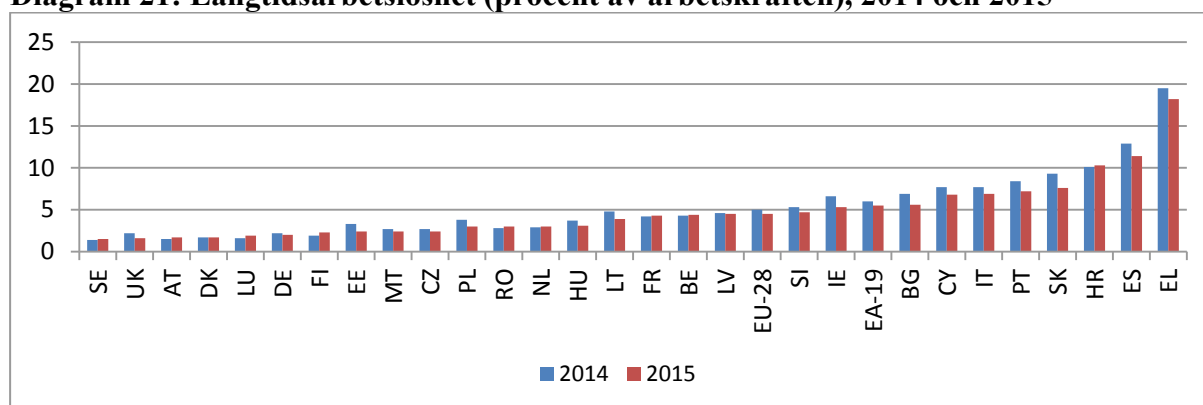
³⁴ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf

³⁵ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/150119_segregation_report_web_en.pdf

Dessutom kan andra icke observerbara faktorer som diskriminering bidra till löneskillnaderna. Kvinnors lägre löner, kortare arbetstid och kortare yrkesliv inverkar negativt på deras sammanlagda inkomst och pensionsrättigheter³⁶.

Långtidsarbetslösheten minskade i de flesta medlemsländer mellan 2014 och 2015, men är fortfarande ett stort problem. Över 10,3 miljoner människor i EU (första kvartalet 2016) hade sökt jobb i mer än ett år och av dessa hade 6,5 miljoner varit arbetslösa i mer än två år. Som andel av arbetskraften ökade långtidsarbetslösheten under 2015 i Österrike, Belgien, Kroatien, Finland, Luxemburg, Nederländerna, Rumänien och Sverige, medan den minskade, i vissa fall kraftigt, i de värst drabbade länderna (diagram 21). Den är dock fortfarande över 10 % i Grekland, Spanien och Kroatien, och över 5 % i Slovakien, Portugal, Italien, Cypern, Bulgarien och Irland. Ju längre man är arbetslös desto sämre blir anknytningen till arbetsmarknaden. Det blir betydligt svårare att få ett varaktigt jobb och man riskerar att hamna helt utanför arbetsmarknaden på grund av minskad anställbarhet och allt fler hinder.

Diagram 21: Långtidsarbetslöshet (procent av arbetskraften), 2014 och 2015

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen.

Det finns stora skillnader i hur väl de olika länderna lyckas hjälpa långtidsarbetslösa att få ett arbete. Kvaliteten på tjänsterna för långtidsarbetslösa är avgörande för att man ska kunna hjälpa dem in på arbetsmarknaden, i linje med rådets rekommendation av den 15 februari 2016 om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden.

³⁶ År 2014 var kvinnors pension i genomsnitt 40 % lägre än männens och i vissa länder fick en tredjedel av de äldre kvinnorna ingen pension alls. Äldre kvinnor löper därför mycket högre risk för fattigdom än äldre män. I genomsnitt riskerar 15,7 % av kvinnorna över 65 att bli fattiga, jämfört med 11,3 % av männen. I Slovenien, Sverige, Litauen, Lettland och Estland skiljer det 10 procentenheter eller mer mellan kvinnors och mäns pensioner.

2.2.2 Politiska åtgärder

Politiska åtgärder för att hantera brister i grundläggande färdigheter har särskilt uppmärksammats i medlemsländerna, till exempel i Cypern, Ungern och Sverige, och tas upp i kommissionens förslag om en kompetensgaranti. Medlemsländerna har ofta försökt lösa det här problemet genom att förbättra sina yrkesutbildningssystem. I Sverige har dock ett nytt initiativ inletts som syftar till att göra tidiga insatser, under de första skolåren (dvs. förskoleverksamhet och årskurs 1–3), med särskilt fokus på grundläggande färdigheter. I Ungern och Slovakien har förbättrade digitala kunskaper varit ett specifikt mål. I Cypern var målet att förbättra deltagandet och att anpassa yrkesutbildningen till arbetsmarknadens behov.

Satsningar att främja inkluderande utbildning har också stått högt upp på agendan, med det främsta målet att minska utbildningsklyftan för utsatta elever (inbegripet elever med särskilda behov, migranter och romer). Under det senaste året har initiativ för att göra utbildningen mer inkluderande inletts i Tjeckien, Grekland, Polen, Portugal och Slovakien. Åtgärderna syftade främst till att få fler elever (särskilt från utsatta grupper) att delta i den grundläggande skolundervisningen och från tidigare ålder. Ungern har sänkt åldern för den obligatoriska skolstarten i förskola och barnomsorg från fem till tre år. Tjeckien har antagit en lag om att sänka den från sex till fem år från september 2017. Grekland har infört prioriterade zoner för utbildning, dvs. förskoleklasser, stödundervisning och introduktionsklasser för migranter på lägre stadier. Portugal har ökat antalet stipendier för studenter med ekonomiskt mindre gynnad bakgrund och ökar också tillgången till offentlig förskola och barnomsorg. Slovakien har lagt fram ett initiativ för att förhindra att barn felaktigt placeras i specialskolor enbart grundat på en mindre gynnad socioekonomisk bakgrund. I Belgien (den flamländska gemenskapen) har alla barn, inklusive dem med särskilda behov, nu rätt att skriva in sig i en allmän skola, under förutsättning att det är möjligt med rimliga anpassningar.

Många medlemsländer framhåller vikten av stödåtgärder för lärare, skolledare och annan skolpersonal. Så är fallet i Belgien, där de första åtgärderna vidtagits i både flamländska och franska skolor liksom i Tjeckien, Kroatien, Cypern, Lettland, Rumänien, Slovakien och Sverige.

Medlemsländerna anstränger sig för att öka andelen med eftergymnasial utbildning och anställbarheten bland högskoleutbildade. Bland åtgärderna ingår att försöka locka till sig fler från mindre gynnade eller utsatta grupper, utarbeta tydliga vägar för övergång till högre

utbildning från yrkesinriktad och annan utbildning, och att minska antalet som avbryter skolgången i förtid. I Sverige kommer staten att finansiera ungefär 14 600 nya utbildningsplatser inom högre utbildning till 2019 för att främja studier. Tjeckien och Portugal har ökat antalet stipendier och stödet till personer från ekonomiskt utsatta hem. Den högre utbildningens relevans ska förbättras med hjälp av kompetensprognoser och uppgifter om sysselsättning för tidigare utexaminerade, medverkan från arbetsgivare i utformningen av kursplaner, större variation i studieformerna (deltid, distans, osv.) och ytterligare utveckling av högre yrkesutbildning. Spanien håller på att vidareutveckla sitt system för uppföljning av personer med akademisk examen för att kunna mäta anställningsbarheten på studieprogrammen. Åtgärder som syftar till att öka anställningsbarheten genomförs i Belgien, framför allt genom förbättringar av övergångsvägar via korta utbildningsprogram (den flamländska gemenskapen) och varvad utbildning eller arbetsplatsbaserade utbildningsprogram på kandidatnivå (Wallonien-Bryssel).

Reformer av vuxenutbildningen ska bidra till att tillgodose arbetsmarknadens behov.

Initiativ för vuxenutbildningen har nyligen föreslagits i Cypern, Ungern, Litauen, Rumänien och Sverige. De är i de flesta fall inriktade på grundläggande färdigheter eller på att uppdatera kompetensen och förhindra förtida pensionering. I Sverige infördes till exempel en rätt till vuxenutbildning på gymnasienivå i 2016 års budget. Från och med 2017 har alla vuxna rätt att komplettera sin skolgång med en gymnasieutbildning som ger behörighet till högre utbildning och ökar möjligheterna att få jobb. Ungern vill utveckla it-kompetensen hos 200 000 personer med sämre förutsättningar. Litauen har tittat på hur man kan förbättra den icke-formella vuxenutbildningen och fortbildningen. Genom den nya kompetensagendan för Europa uppmuntrar kommissionen till långsiktiga investeringar i kompetensutveckling och bättre anpassning av kompetensen till arbetsmarknadens behov för att främja fler goda jobb.

Initiativ som främjar relevanta och kvalificerade kunskaper, färdigheter och förmågor genom livslångt lärande, med fokus på att främja anställbarhet, innovation, aktivt medborgarskap och välbefinnande har också startat i Irland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Polen och Storbritannien.

Medlemsländerna fortsatte att arbeta för tydligare färdigheter och kvalifikationer.

Kroatien, Polen och Finland har förbättrat sina nationella referensramar för kvalifikationer. Sverige har anpassat sina nationella ramar till den europeiska referensramen för

kvalifikationer. Österrike och Sverige har fokuserat på att bedöma och validera nyanlända migranternas kompetens och kvalifikationer.

Ungdomsgarantin har starkt bidragit till nya slags åtgärder för unga arbetslösa.

Ländernas ungdomsgarantier omfattar två typer av åtgärder: 1) snabba, skräddarsydda åtgärder för alla unga som varken arbetar eller studerar och 2) strukturreformer på medellång till lång sikt för att stärka institutionernas kapacitet och samordna tjänsterna. Ungdomsgarantin har fått stort genomslag i hela EU: under 2015 deltog 41,9 % av alla unga mellan 15 och 24 år som varken arbetar eller studerar, jämfört med 40,4 % år 2014. I vissa länder är det först nyligen som garantin har genomförts fullt ut eftersom det har krävts omfattande reformer och breda partnerskap.

Många länder har satsat på uppsökande verksamhet för att nå unga som inte är inskrivna hos arbetsförmedlingen. Två av tre arbetsförmedlingar arbetar för närvarande med uppsökande verksamhet inom ramen för ungdomsgarantin. Sveriges strategi ”Vägarna framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar” har som mål att motivera unga över 15 att fortsätta eller gå tillbaka till skolan och fullfölja en gymnasieutbildning, eller att börja jobba (endast för 20–25-åringar och om det är relevant). Den nationella samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar ska förbättra samarbetet mellan myndigheter, kommuner, landsting och organisationer på nationell, regional och lokal nivå och samarbetar nära med Delegationen för unga till arbete för att främja lokala avtal mellan kommunerna och arbetsförmedlingarna. Runtom i Kroatien finns det Cisokcentrum för yrkesvägledning som allt oftare hjälper unga med jobbsökande, yrkesvägledning och uppsökande verksamhet. I Lettland försöker projektet ”Kunna och göra” (*Proti un dari*) få de unga att börja studera och utveckla sina färdigheter.

Nya kontaktpunkter ska förbättra tillgängligheten och se till att man når fler unga.

Kontaktpunkterna samlar olika tjänster för unga under ett tak och kan därför erbjuda flexibla och lättillgängliga tjänster. Under 2015 startade Finland vägledningscentrum för unga. De finns i 35 kommuner och erbjuder lättillgängligt stöd för alla under 30 år, bland annat personlig rådgivning och vägledning, hjälp att hantera svåra livssituationer, karriärplanering, sociala färdigheter samt utbildning och anställningsstöd.

I många länder har ungdomsgarantin bidragit till ökad samverkan mellan olika politikområden och långsiktiga partnerskap. Samordningen mellan sysselsättnings-, utbildnings- och ungdomspolitikerna har förbättrats. I Italien har man inom ungdomsgarantin tagit fram ett gemensamt system för arbetsmarknads- och utbildningsministeriets databaser och startat initiativ för att främja aktiva arbetsmarknadsåtgärder och ungdomsgarantin i skolan. I Litauen pågår mellan 2015 och 2018 projektet ”Upptäck dig själv” i alla kommuner. Det går ut på att hjälpa unga som varken arbetar eller studerar att utveckla sina personliga, sociala och yrkesmässiga färdigheter och är ett samarbete mellan lokala arbetsförmedlingar, polisen, organisationer för skydd av barns rättigheter, socialarbetare och lokala ungdomscentrum.

Dessutom har de flesta medlemsländer gett riktade löne- och nyanställningsstöd, ofta med hjälp av EU-finansiering som Europeiska socialfonden och sysselsättningsinitiativet för unga. Kroatien har ändrat sin lagstiftning och sedan 2015 slipper arbetsgivare som erbjuder unga under 30 år en tillsvidareanställning att betala sjukförsäkrings- och arbetsgivaravgifter under fem år. Estland lanserade 2015 initiativet ”Mitt första jobb” som ger ett års lönebidrag och täcker utbildningskostnaderna under två år. I Litauen kan arbetsgivare som anställer unga arbetslösa få halva bruttolönen ersatt i upp till sex månader. Stödet omfattar i första hand långtidsarbetslösa unga eller unga föräldrar med två barn. Arbetsgivare som säger upp subventionerade arbetstagare inom sex månader efter bidragsperioden drabbas av påföljder. Under 2015 omfattade initiativet 28 % av alla unga mellan 16 och 29 år som deltog i aktiva arbetsmarknadsåtgärder. Cypern har infört praktik för unga arbetslösa under 25 år som gått ut grundskolan, gymnasiet eller en eftergymnasial utbildning och har begränsad arbetslivserfarenhet. Praktiken kan pågå i upp till två år och man får ett utbildningsbidrag på 125 euro per vecka i högst sex månader. Initiativet omfattar också högskoleutbildade under 35 år. I Frankrike kan unga under 28 år som har haft ett stipendium och avslutat en högre utbildning eller yrkesinriktad gymnasieutbildning få ett bidrag på 200–300 euro per månad medan de söker sitt första jobb inom 4 månader efter avslutad utbildning. Åtgärden väntas gynna 126 000 unga. Dessutom kan företag med högst 10 anställda få ett bidrag på 4 400 euro under ett år om de tar emot lärlingar mellan 16 och 18 år. De rumänska myndigheterna håller också på att ändra arbetsrätten för att erbjuda en mix av mer generösa aktiveringsåtgärder som är skraddarsyddas för dem som står längst bort från arbetsmarknaden (bl.a. stöd till företagande, anställningsstöd och incitament för lärlings- och praktikplatser).

Insatserna för att reformera lärlingssystemet och bättre reglera praktikplatser har intensifierats. Reformerna har bidragit till att bättre anpassa ungas kompetens till arbetsmarknadens behov och stärka näringslivets medverkan. Hälften av EU-länderna har genomfört eller planerar att genomföra lagändringar för att anpassa sina nationella ramar till EU:s kvalitetskriterier för praktikprogram från 2013. I de länder som redan har ändrat sin lagstiftning (Bulgarien, Frankrike, Tyskland, Grekland, Litauen, Portugal, Spanien och Sverige) går reformerna främst ut på att begränsa praktiken till sex månader (tolv månader i Bulgarien), klargöra villkoren för längre praktikperioder och utse mentorer som kan ge vägledning och följa framstegen under praktiken.

Ruta 2. Bättre utnyttjande av Europeiska socialfonden (ESF)

Med en budget på 86,4 miljarder euro för 2014–2020 är Europeiska socialfonden (ESF) ett av EU:s viktigaste redskap för att hantera de utmaningar som lyfts fram i de landsspecifika rekommendationerna. Länderna kan också omprioritera sina åtgärder om det uppstår nya behov.

En viktig prioritering för ESF 2014–2020 är **ungdomsarbetslösheten** där fonden kompletteras med sysselsättningsinitiativet för unga. ESF har anslagit 6,3 miljarder euro direkt till sysselsättningsåtgärder för unga, och unga är också en viktig målgrupp för insatser för utbildning, livslångt lärande och social inkludering. Till detta kommer ungdomssysselsättningsinitiativets budget på totalt 6,4 miljarder euro (3,2 miljarder euro i egna medel och 3,2 miljarder euro från ESF). Sysselsättningsinitiativet, som för närvarande omfattar 20 EU-länder, vänder sig särskilt till unga som varken arbetar eller studerar och som bor i de regioner som hade den högsta ungdomsarbetslösheten 2012. För att säkra snabba insatser har anslagen tidigare lagts i EU:s budget så att de kan betalas ut första hälften av budgetperioden. Dessutom beslutade kommissionen 2015 om en ökad förfinansiering på cirka 1 miljard euro, så att sysselsättnings- och utbildningsåtgärderna kan dra i gång så fort som möjligt. Det innebär en positiv effekt för hälften av de myndigheter som får stöd så att de kunde avsätta mer pengar och/eller starta fler projekt³⁷.

Trots detta kännetecknas både 2014 och 2015 av en relativt långsam start på åtgärder som fått stöd från ESF och sysselsättningsinitiativet. Länderna har redovisat låga stödberättigande attesterade utgifter, vilket visar på en låg utnyttjandegrad. Detta bör dock inte tolkas som att det inte genomförs några konkreta insatser. Eftersom det tog tid för länderna att utse förvaltningsmyndigheter och inrätta övervakningssystem försenades deras betalningsansökningar till kommissionen.

Sedan de operativa programmen drog igång har över 2 miljoner deltagare tagit del av stödet från Europeiska socialfonden och 1,4 miljoner unga som varken arbetar eller studerar har blivit hjälpta av insatser inom sysselsättningsinitiativet – främst genom praktik, lärlingsutbildningar, stöd till egenföretagande och fortsatt utbildning. I de flesta länder ses

³⁷ Kommissionens studie *First results of the Youth Employment Initiative* – slutrapport till generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering, Europeiska kommissionen (2016).

initiativet som ett centralt verktyg för att genomföra rådets rekommendation om en ungdomsgaranti (2013). Länderna har kommit olika långt, men vissa projekt har redan fått betydande genomslag.
--

Nästan alla medlemsländer har förbättrat sina lärlingsutbildningar i fråga om kvalitet, utbud och attraktivitet, i linje med den europeiska alliansen för lärlingsutbildning som lanserades i juli 2013. Danmark antog 2013 en reform som började genomföras i mitten av 2015 med syftet att lärlingar ska få allmänna gymnasiequalifikationer som ger behörighet till högre utbildning. I Frankrike ger lärlingsavtalen nu möjlighet till 85 yrkesqualifikationer som godkänts av arbetsmarknadsministeriet (i stället för utbildningsministeriet), förutsatt att personen i fråga har en Isced 3-qualifikation eller saknar gymnasieutbildning. I Österrike bidrog 2015 års reform av yrkesutbildningslagen till att stärka kvalitetsledningen i lärlingssystemet. Nya utbildningsutbud, till exempel standardiserade läroplaner för låga inträdeskrav och delexamina, har tagits fram för unga med sämre förutsättningar. Reformen av lärlingssystemen planeras också i Irland och Slovenien. I Irland ska det lärlingsutbildningsråd som inrättades i slutet av 2014 kartlägga i vilka ekonomiska sektorer en utbyggnad av lärlingssystemet kan göra verklig skillnad för både arbetsgivare och arbetstagare. Efter en ansökningsomgång som avslutades den 31 mars 2015 valde man ut ett antal nya lärlingsutbildningar som har skräddarsytt efter arbetsmarknadens behov. Det första nya lärlingsprogrammet startade i mitten av september 2016 och handlar om försäkringspraxis. I Slovenien pågår ett samråd om lärlingsutbildningslagen för att ta fram övergripande regler för urvalskriterier, arbetsvillkor och sociala villkor och ömsesidiga skyldigheter.

Olika initiativ ska underlätta för äldre arbetstagare att få ett jobb. Vissa länder har valt att satsa på vuxenutbildning, till exempel Rumänien där man har antagit en nationell strategi för livslångt lärande som främst vänder sig till grupper som i allmänhet är underrepresenterade och har sämre förutsättningar på arbetsmarknaden. Andra länder har infört särskilda aktiveringsplaner och individanpassat stöd från arbetsförmedlingar med bland annat yrkesvägledning. Luxemburg införde 2016 ett praktikprogram som bland annat vänder sig till arbetssökande över 45 år. Andra länder har satsat på att anpassa arbetsplatser och främja hälsosamt åldrande i arbetslivet. Det är målet för Lettlands strategi för aktivt åldrande för ett bättre och längre arbetsliv, som omfattar kompetens- och hälsobedömningar, individuella planer på företagsnivå (t.ex. arbetsplatsanpassning, flexibla arbetsformer och hälsofrämjande åtgärder) och utbildning.

Flera medlemsländer vill öka incitamenten för att anställa äldre arbetstagare (t.ex. bonusar) och avskaffa negativa incitament i skatte- och bidragssystemen. Belgien, Tyskland och Österrike har startat initiativ för att öka incitamenten att anställa äldre arbetstagare. Tyskland planerar att införa flexiblare villkor för att få folk att jobba kvar till minst den allmänna pensionsåldern genom bättre möjligheter att kombinera arbetsinkomst med pension. Två regioner i Belgien (Vallonien och Bryssel) har antagit reformer för att förbättra anställningsincitamenten för äldre arbetstagare.

Särskilda program och strategier för livslångt lärande hjälper personer med funktionsnedsättning och andra utsatta grupper att få och behålla en anställning på den öppna arbetsmarknaden. Konkreta åtgärder har nyligen genomförts i Cypern (subventioner till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning), Luxemburg (tillfällig arbetspraktik med möjlighet till fast anställning), Malta (kvoter) och Nederländerna (nya jobb för personer med funktionsnedsättning). Rumäniens nya strategi för livslångt lärande har som mål att öka deltagandet bland mindre gynnade grupper, även personer med funktionsnedsättning.

Med tanke på de många asylsökande har medlemsländerna också gjort mer för att hjälpa personer med invandrarbakgrund att etablera sig på arbetsmarknaden. Flera initiativ har inneburit tidiga insatser för nyanlända där arbetsgivare, arbetsförmedlingar och andra relevanta aktörer samverkar. Sverige erbjuder bland annat språkinträdning och samhällsinformation redan under asyltiden. När de nyanlända beviljas uppehållstillstånd får de gå ett introduktionsprogram med särskilda snabbspår för bristyrken. Dessutom har 200 myndigheter fått i uppdrag att ordna praktikplatser för nyanlända under 2016–2018. Företagen spelar också en aktiv roll. De som erbjuder minst 100 jobb eller praktikplatser för nyanlända ingår i den så kallade 100-klubben, som omfattas av skräddarsydda paket av insatser från Arbetsförmedlingen. Finlands uppdaterade integrationsprogram för 2016–2019 har också som mål att invandrare ska få en smidig övergång till exempelvis studier och arbetsliv, genom ett effektivt tidigt samarbete mellan myndigheter och aktörer. På motsvarande sätt har de tyska delstaterna antagit flera program, planer och avtal i enlighet med sina behov (t.ex. ett avtal om integration genom utbildning och arbete som ingåtts mellan regeringen, näringslivet och arbetsförmedlingarna i Bayern). I Österrike inrättade den federala regeringen i september 2015 en ”integrationspool” på 75 miljarder euro till arbetsmarknadsåtgärder för flyktingar och ytterligare 40 miljoner euro per år har anslagits för 2016 och 2017 i den federala budgeten. Mot denna bakgrund genomför arbetsförmedlingarna ett pilotprojekt för att kartlägga

individuella förutsättningar och utbildningsbehov. Här ingår också allmän information om hur man söker jobb, om utbildningssystemet och om arbetstagares och arbetsgivares rättigheter och skyldigheter i Österrike.

Särskilda aktiveringsåtgärder har även tagits fram genom riktade reformer av sociala förmåner och tjänster. I Danmark infördes i september 2015 ett integrationsbidrag som ersatte utbildningsstöd eller socialt bistånd för att öka incitamenten till arbete för invandrare. Flyktingar anses nu också arbetsförmögna redan vid ankomsten och det offentliga integrationsprogrammet kommer att inriktas på jobbrelaterade åtgärder och danskundervisning. Åtgärderna kommer att bli mer arbetsmarknadsorienterade och arbetsförmedlingarna ska utöka sina tjänster till företagen. Dessutom införs ett bonussystem för privata företag som anställer flyktingar i vanliga osubventionerade arbeten.

Förutom integrering av nyanlända har flera länder gjort stora insatser för att bekämpa diskriminering genom antingen ny eller ändrad lagstiftning eller specifika projekt. Finlands diskrimineringslag trädde i kraft 2015 och utvidgar skyldigheten att främja likabehandling och förebygga diskriminering. Skyldigheten gäller för utbildningsanordnare, läroanstalter och arbetsgivare och har fått särskilt genomslag i den privata sektorn. I Belgien inrättades genom ett kungligt dekret den 18 november 2015 en ny expertkommission med rättstillämpare, advokater, fackföreningar och arbetsgivarorganisationer som vart femte år ska utvärdera hur lagstiftningen mot diskriminering tillämpas och fungerar. Spanien har tagit fram innovativa projekt inom ramen för den nationella strategin mot rasism, diskriminering, främlingsfientlighet och andra former av intolerans. Ett exempel är Frida-projektet som under 2015 bidrog till att utbilda och öka medvetenheten inom utbildningsväsendet. Liknande program för justitie- och hälsofrågor kommer också att starta.

Betald mamma- och föräldraledighet tenderar att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden eftersom de lättare kan förena arbete och familjeliv. En jämn fördelning av betald ledighet mellan kvinnor och män kan särskilt bidra till att öka sysselsättningen bland kvinnor med barn. På senare tid har ett antal länder förbättrat den betalda föräldraledigheten, bland annat Tyskland, Irland, Luxemburg, Ungern, Malta och Portugal. Tyskland har infört flexiblare regler så att föräldrarna kan ta ledigt totalt 24 månader när barnet är mellan tre och åtta år, och de kan ta ut ledigheten i tre olika perioder. En jämn fördelning av ledigheten mellan kvinnor och män efter barnets födsel (inklusive pappaledighet) har dessutom visat sig bidra till att föräldrarna delar bättre på ansvaret för hem

och barn, att fler kvinnor jobbar och att kvinnorna går tillbaka till jobbet snabbare efter att ha fött barn. Irland har därför nyligen infört två veckors betald pappaledighet och Portugal har förlängt pappaledigheten till 25 arbetsdagar (tidigare 20 dagar), varav 15 är obligatoriska (tidigare 10). Tjeckien har också ändrat systemet för föräldraledighet och förmåner för att få papporna att ta hand om barnen i större utsträckning och uppmuntra mammor som vill gå tillbaka till jobbet tidigare.

Medlemsländerna har även infört åtgärder för barn- och anhörigomsorg för att fler med omsorgsansvar, särskilt kvinnor, ska kunna jobba. Till exempel har Tjeckien lagt fram initiativ för att förbättra förskolan och öka stödet för barn med särskilda behov. Tjeckien planerar också att anta regler för ekonomiskt stöd och ledighet för anhängigvårdare 2017. Andra länder (bl.a. Bulgarien, Tyskland, Irland, Slovakien, Luxemburg och Storbritannien) har nyligen sett till att barnomsorgen ska bli billigare. Slovakien planerar att öka ersättningen till dem som tar hand om en person med svår funktionsnedsättning senast i slutet av 2016, och att förlänga den period som ger pensionsrätt. Vissa länder tänker också göra något åt de negativa ekonomiska incitament för arbete som är inbyggda i deras skatte- och bidragssystem. Till exempel har Österrike och Storbritannien tagit initiativ till att utöka skatteförmånerna för barnbidrag och barnomsorgskostnader.

Flexibla arbetsformer som distansarbete, flextid och deltid har också använts för att få fler kvinnor att arbeta. I Portugal har personer med föräldraansvar rätt till deltid eller flexibla arbetsformer som att jobba hemifrån. Tyskland har nyligen infört föräldrapenningen ”plus” som ger föräldrar möjlighet att ta ut sin föräldraledighet på deltid och som uppmuntrar båda föräldrarna att utnyttja möjligheterna till deltidsledighet. Tjeckien planerar också att införa flexibla förmåner för dem som har barn upp till tre år. Distansarbete är möjligt om arbetsgivaren går med på det.

Långtidsarbetslösa stöter ofta på flera hinder och många länder förstärker nu stödet för dem. Ett första steg kan vara att se till att fler skriver in sig på arbetsförmedlingen (i genomsnitt var 71 % i EU inskrivna år 2015). Rumänien ska exempelvis under hösten 2016 starta team med kontaktpersoner för socialtjänst, hälso- och sjukvård och utbildning som ska försöka nå ut till långtidsarbetslösa och personer utanför arbetskraften på landsbygden och i mindre gynnade samhällen och få dem att skriva in sig på arbetsförmedlingen.

Ett antal länder försöker att bättre individanpassa stödet till långtidsarbetslösa, i linje med rådets rekommendation om avtal om återinträde på arbetsmarknaden där stödet

anpassas efter individuella behov med tydliga rättigheter och skyldigheter för både de arbetslösa och stödorganen. I Frankrike har arbetsförmedlingarnas stöd blivit mer individualiserat med förstärkt kompetensbedömning och bättre vägledning. Målet är att till 2017 ha hjälpt 460 000 personer som riskerar långtidsarbetslöshet. I Spanien innebär den *Cartera Común de Servicios* som antogs 2015 att man ska upprätta individuella sysselsättningsplaner och anställningsavtal som är bindande för dem som får arbetslöshetsförmåner. Dessutom infördes ett program för stöd till långtidsarbetslösa 2016 för att stärka arbetsförmedlingens kapacitet att erbjuda individanpassat stöd. De danska arbetsförmedlingarna införde 2016 en kontaktplan som innebär tätare kontakter de första sex månaderna av arbetslöshet och efter 16 månaders arbetslöshet. De långtidsarbetslösa är själva med och planerar möten och rådgivarna är utbildade i hur man använder verktyg för inflytande och motivation. Finland planerar också att införa personliga intervjuer med långtidsarbetslösa var tredje månad från och med 2017.

Ett antal länder har lagt ut tjänster för långtidsarbetslösa på entreprenad. Malta har startat ett initiativ för att utkontraktera profilering, utbildning och praktik för långtidsarbetslösa mellan 25 och 56 år. Lettland inledde i augusti 2015 ett nationellt ESF-program (40 miljoner euro) där icke-statliga organisationer erbjuder rådgivning för enskilda och i grupp, yrkesvägledning, hälsokontroller, motivationsprogram och behandling av missbruk.

Några länder har också satsat mer på utbildning för långtidsarbetslösa. Frankrike antog 2016 en plan med en budget på 1 miljard euro för att finansiera ytterligare 500 000 kurser för arbetssökande, varav 300 000 är till för långtidsarbetslösa och lågutbildade i sektorer med positiva regionala arbetsmarknader och ekonomiska utsikter. Sverige har förstärkt utbildningsinslagen i aktivitetsgarantin med ökade möjligheter till arbetsplatsförlagd utbildning, yrkeskurser inom bristyrken på folkhögskolor i upp till 24 månader och möjlighet att studera ett år med bibehållet aktivitetsstöd.

För att kunna skräddarsy stödet till enskilda behov krävs ofta bättre samordning mellan olika organisationer. Medlemsländerna enades därför i rådets rekommendation om att inrätta en enda kontaktpunkt för långtidsarbetslösa. Driftskompatibla plattformar för informationsutbyte är ett måste för effektiva tjänster. Slovakien har stärkt kapaciteten för integrerade arbetsförmedlingar där man samlar rådgivning för arbetssökande och utbetalning av sociala förmåner och har särskilda aktiveringscentrum för långtidsarbetslösa. Irland har

samlat inkomststöd och arbetsförmedling i *Intreo*-centrum, med fokus på individuell handläggning. För att minska antalet ärenden och utöka det individanpassade stödet har man genom programmet JobPath utkontrakterat ett ettårigt stöd för arbetslösa som innebär att privata partner får ekonomiska incitament för att hjälpa personer att få jobb, med utbetalningar efter 13, 26, 39 och 52 veckors anställning av den arbetssökande. Medan vissa länder har kommit långt med att inrätta kontaktpunkter har andra länder precis börjat samordna de olika organisationernas tjänster. I Bulgarien pågår ett ESF-finansierat projekt för att inrätta 65 centrum där man samlar arbetsförmedlingarnas och socialförvaltningens tjänster.

En fungerande integration kräver också kraftfulla partnerskap med arbetsgivare. I Storbritannien och Nederländerna finns särskilda kontaktpunkter för arbetsgivare som övervakar jobbmöjligheterna för långtidsarbetslösa, utvecklar specifik kunskap och knyter kontakter med företagen. I Portugal stöder programmet *Reativar* långtidsarbetslösa över 31 år som går en sex månaders praktik vid en privat institution genom ett månadsbidrag beroende på kvalifikationsnivå. Den ansvariga institutionen utfärdar ett intyg efter praktikperiodens slut. De offentliga arbetsförmedlingarna betalar mellan 65 % och 80 % av bidraget, beroende på typ av institution och deltagare. Cypern har infört nya anställningsbidrag för långtidsarbetslösa, medan Finland planerar att under 2017 starta program för lärande på arbetsplatsen och lärlingsutbildningar som är anpassade till långtidsarbetslösa. Slovakien använder Europeiska socialfonden för att införa arbete med handledare för långtidsarbetslösa, där arbetsgivaren får ett lönebidrag och i gengäld ställer upp med ett mentorprogram.

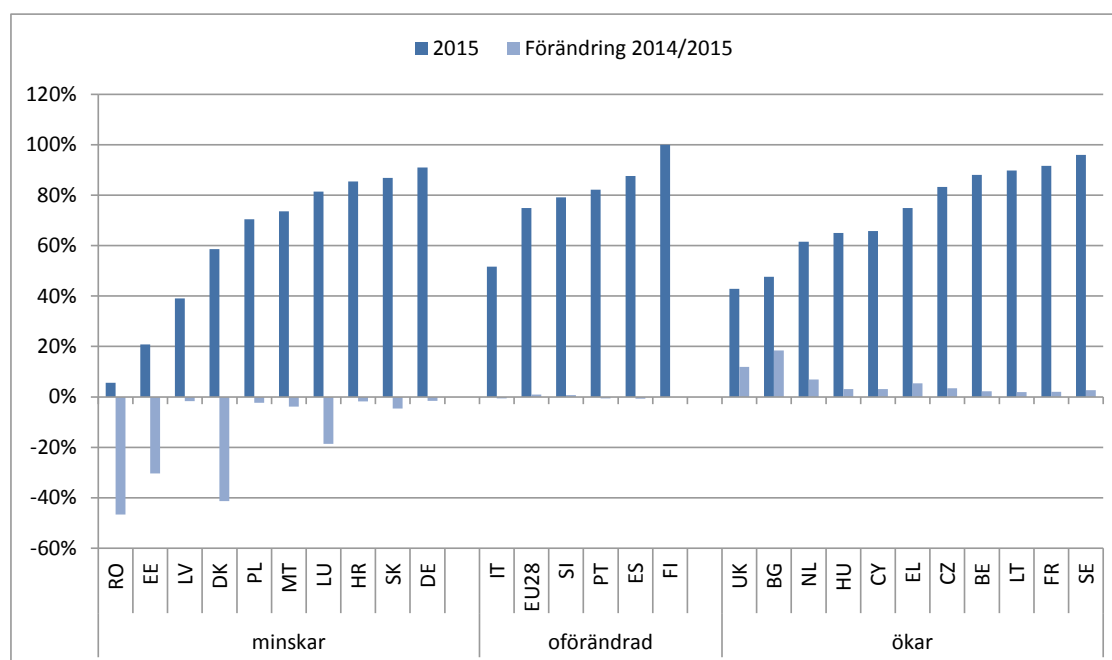
2.3 Riktlinje 7: Förbättra arbetsmarknadens funktion

I detta avsnitt beskrivs genomförandet av sysselsättningsriktlinje nr 7, som rekommenderar medlemsländerna att förbättra arbetsmarknadens funktion. Avsnittet inleds med en diskussion om indikatorerna för den offentliga arbetsförmedlingens tjänster och för aktiveringsåtgärder, som är avgörande för bättre matchning på arbetsmarknaden. Därefter mäts segmenteringen av arbetsmarknaden med hjälp av övergångar på arbetsmarknaden, med tonvikt på de olika typer av kostnader som har att göra med hur omfattande skyddet är. I punkt 2.3.2 beskrivs medlemsländernas politiska åtgärder på dessa områden, bland annat främjande av arbetskraftens rörlighet och av dialogen mellan arbetsmarknadens parter, som är viktig för förankringen av reformerna och för deras effektiva genomförande.

2.3.1 Nyckelindikatorer

De offentliga arbetsförmedlingarna har en nyckelställning när det gäller att matcha utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Det krävs dock att de arbetslösa har anmält sig som arbetssökande så att de får tillgång till aktiva arbetsmarknadsåtgärder och hjälp med att söka jobb. Andelen som anmält sig som arbetssökande varierar i olika länder (se diagram 22). Detta beror på flera olika faktorer, bland annat hur bra och relevanta tjänster de offentliga arbetsförmedlingarna kan erbjuda, hur stora arbetslöshetsförmånerna och övriga sociala förmåner är, under hur lång tid de betalas ut och vem som har rätt till dem samt vilka skyldigheter och sanktioner som är knutna till förmånerna.

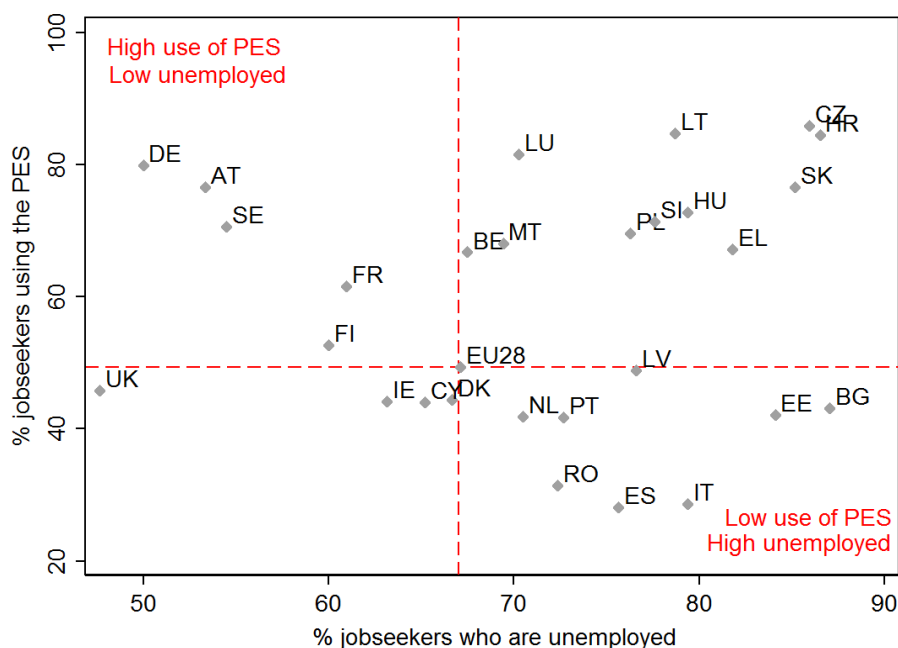
Diagram 22. Andelen långtidsarbetslösa som var anmälda hos arbetsförmedlingarna 2015.

Källa: Eurostats arbetskraftsundersökning 2015. Inga uppgifter var tillgängliga för Österrike och Irland.

Sammantaget utnyttjas de offentliga arbetsförmedlingarna vid arbetssökning i olika hög grad i olika EU-länder (diagram 23), och i vissa länder finns det viss risk för att de mest utsatta arbetssökandena i stället väljer odeklarerat arbete. Om de offentliga arbetsförmedlingarna effektivt kan samla in information från arbetsgivare om lediga platser använder arbetssökande i högre grad deras tjänster.

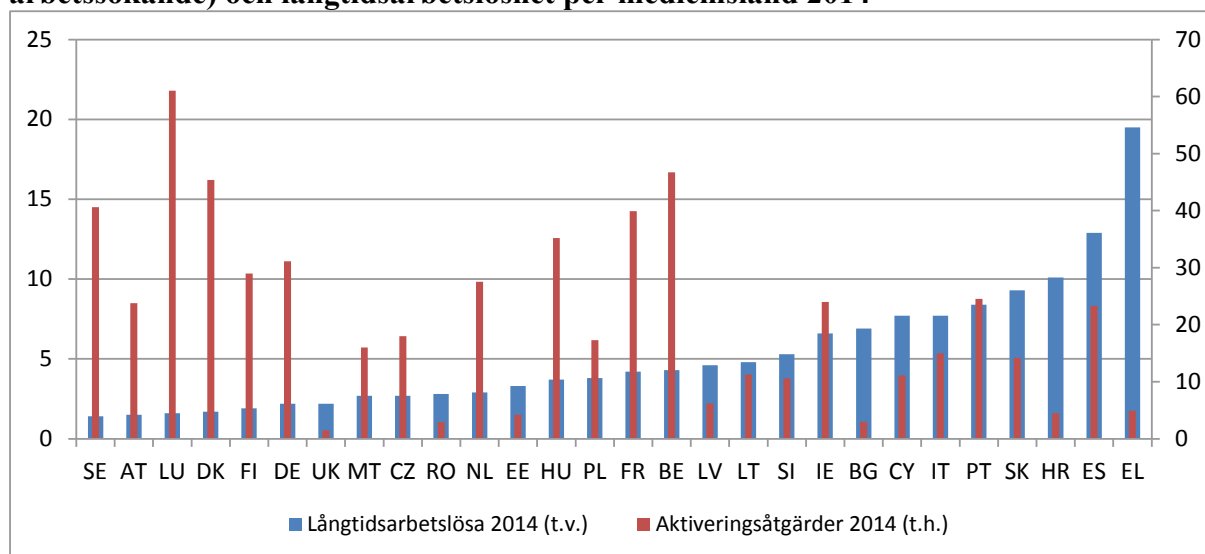
Diagram 23 – Användning av de offentliga arbetsförmedlingarna vid arbetssökande och andelen arbetslösa arbetssökande 2014

Källa: Eurostats arbetskraftsundersökning 2014.

De länder där långtidsarbetslösheten är lägst hör till dem där deltagandet i aktiva arbetsmarknadsåtgärder är högst. Men i många andra medlemsländer verkar det inte som om aktiveringsåtgärderna skulle stå i proportion till arbetslösheten i landet.

Diagram 24: Aktiveringsåtgärder (antalet deltagare i arbetsmarknadsåtgärder per 100 arbetssökande) och långtidsarbetslöshet per medlemsland 2014

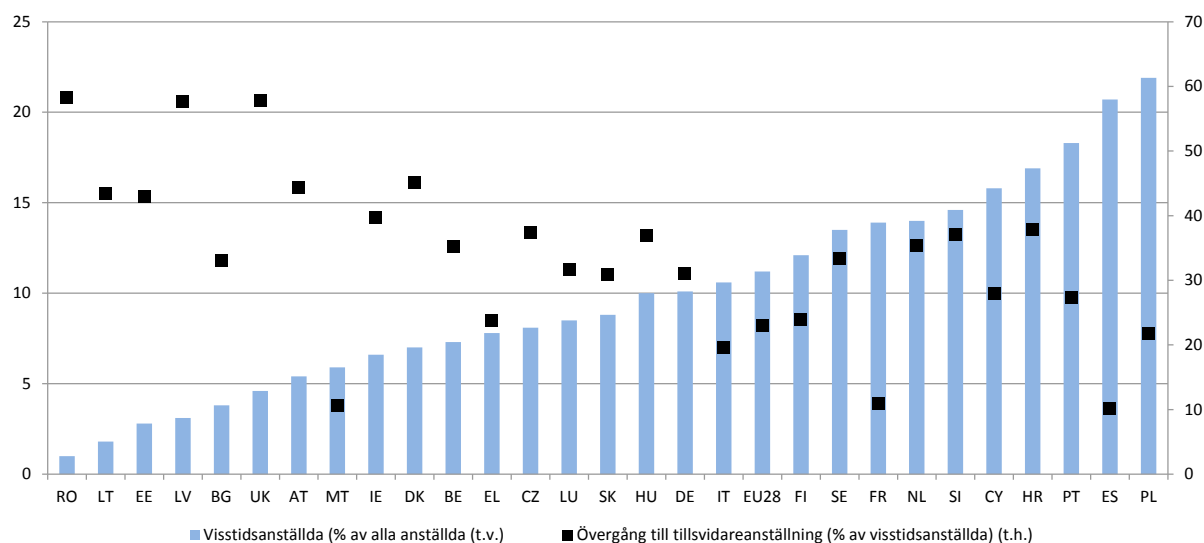

Källa: Eurostats databas över arbetsmarknadsåtgärder. (Anm.: Uppgifterna om aktiveringsåtgärder gäller 2009 för Storbritannien, 2012 för Cypern och 2013 för Grekland, Irland och Spanien).

De aktiva arbetsmarknadsåtgärdernas utformning, omfattning och målgrupper, liksom sättet de genomförs på, har betydelse för hur verkningsfulla de är. Arbetslöshet kan ha flera orsaker, t.ex. en allmänt svag efterfrågan på arbetskraft, kompetensglapp, lagstiftningen om anställningsskydd eller skatten på arbete (se motsvarande avsnitt i detta dokument). På samma sätt kan vissa aktiveringsåtgärder fokusera på utbudssidan (t.ex. anställningsstöd) medan andra är avsedda för mindre gynnade grupper på arbetsmarknaden eller har samband med de arbetsmarknadspolitiska strukturerna (t.ex. system för att förutse kompetensbehov) eller de sociala förmånernas utformning. Därför behandlas aktiva arbetsmarknadsåtgärder – i olika hög grad – i avsnitten 2.2, 2.3 och 2.4 om de politiska åtgärder som vidtagits. Olika aktiva arbetsmarknadsåtgärder kommer att passa olika typer av arbetslösa och i olika situationer, vilket kräver effektiva profileringsmetoder och en ny utvärderingskultur. Incitament för företag att anställa kan till exempel leda till relativt stora effektivitetsförluster eller utträngningseffekter. Många gånger är det även tveksamt om det verkligen är effektivt att skapa nya arbetstillfällen i den offentliga sektorn. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder som en del av individanpassade och målinriktade stödprogram verkar i allmänhet fungera bättre. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder som erbjuder incitament för de som står längst ifrån arbetsmarknaden brukar vara särskilt effektiva under perioder av återhämtning.

Segmenteringen av arbetsmarknaden är fortfarande stor i många medlemsländer. Detta tyder på att det ofta finns olika ”segment” i arbetskraften: å ena sidan arbetstagare med stabila anställningsförhållanden som är skyddade mot uppsägning och har full tillgång till de sociala trygghetssystemen, och å andra sidan arbetstagare med atypiska anställningsavtal som har begränsat eller inget skydd mot uppsägning, instabila anställningsförhållanden och (ofta) begränsad tillgång till social trygghet. På en segmenterad arbetsmarknad befinner sig visstidsanställda arbetstagare vanligen i denna situation mot sin vilja och utför uppgifter som inte är av tillfällig karaktär, och få övergår till mer skyddade segment i arbetskraften. I praktiken utgör visstidsanställningen ofta en återvändsgränd i stället för en språngbräda. Kombinationen av många visstidsanställda och få övergångar till tillsvidareanställning ser ut att vara särskilt oroväckande i länder som Polen, Spanien och Frankrike (diagram 25).

Diagram 25: Andel visstidsanställda (2015) och andel övergångar från visstidsanställning till tillsvidareanställning (2014–2015)

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen och Silc. Uppgifterna om övergångar gäller 2014 för Tyskland, Irland, Grekland, Litauen, Malta, Rumänien och Storbritannien.

Arbetsmarknadens parter deltar i olika hög grad i utformningen och genomförandet av relevanta politiska åtgärder i EU, och detta måste uppmärksammas. I alla medlemsländer finns två- eller trepartsorgan för dialog mellan arbetsmarknadens parter och i vissa fall med myndigheterna, men i vilken utsträckning arbetsmarknadens parter engageras och vilka möjligheter de har att påverka politiken och reformerna varierar. Det beror till stor del på myndigheternas inställning till dem och på förhållandet mellan politiska beslutsfattare och företrädare för arbetsmarknadens parter samt på arbetsmarknadsorganisationernas kapacitet och deras konkreta bidrag. Arbetsmarknadsparternas engagemang i planeringsterminen speglar ofta deras deltagande i den nationella beslutsprocessen.

2.3.2 Politiska åtgärder

Medlemsländernas offentliga arbetsförmedlingar är centrala när det gäller att förbättra arbetsmarknadens funktion och underlätta matchning. De har alla deltagit i studiebesök för s.k. benchlearning inom ramen för det Europeiska nätverket för offentliga

arbetsförmedlingar³⁸ och kartlagt både starka sidor och områden som måste förbättras. Efter självutvärdering och inbördes granskningar har de sammanställt rapporter över god praxis och områden som behöver förbättras. Varje offentlig arbetsförmedling beslutar sedan själv om uppföljningen och kommer tolv månader senare att avlägga rapport för styrelsen för nätverket för offentliga arbetsförmedlingar.

De offentliga arbetsförmedlingarna i EU-länderna verkar dock fortfarande i en miljö präglad av resursbrister och försöker därför se till att tjänsterna faktiskt når rätt målgrupper. Flera offentliga arbetsförmedlingar har tagit fram effektivitetsprogram för att upprätthålla och om möjligt förbättra sina tjänster och se till att mest insatser sätts in för de grupper som är i störst behov av hjälp. I Estland antog regeringen ett nytt sysselsättningsprogram för 2016–2017, vilket trädde i kraft i januari 2016. Det omfattar mer än 20 olika aktiva arbetsmarknadsåtgärder avsedda att hjälpa arbetssökande i enlighet med deras individuella behov. I Ungern har det sedan 2016 funnits ett nytt nationellt profileringssystem som används för att skraddarsy arbetsmarknadstjänsterna, stödet och arbetsmarknadsprogrammet enligt varje enskild klients profil.

Flera medlemsländer har tagit fram system för att förutse kompetensbehoven för att hjälpa de offentliga arbetsförmedlingarna att nå sina mål. Malta har utvecklat ett it-verktyg för arbetsgivare och arbetssökande. Med hjälp av det skapas en virtuell arbetsmarknad där arbetssökandes kunskaper och färdigheter matchas med lediga platser. Tanken med detta är att man med hjälp av information om kompetensbehov kan åstadkomma en effektivare offentlig arbetsförmedling och även stödja utformningen av politiska åtgärder. Lettland har satsat på ett projekt som syftar till att förbättra de kortsiktiga arbetsmarknadsprognoserna, bl.a. genom att tillhandahålla information om efterfrågan på särskilda färdigheter och yrken och skapa användarvänliga verktyg som visar hur utbudet och efterfrågan på arbetsmarknaden kommer att utvecklas.

De offentliga arbetsförmedlingarna har i sin tur inlett ett närmare samarbete med arbetsgivarna för att uppmuntra rekrytering av personer som är anmälda som arbetssökande hos dem. Fokuseringen på arbetsgivarnas behov är en viktig del av de

³⁸ Europaparlamentets och rådets beslut nr 573/2014/EU av den 15 maj 2014 om ett utökat samarbete mellan de offentliga arbetsförmedlingarna, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1478611738550&uri=CELEX:32014D0573>

offentliga arbetsförmedlingarnas insatser för att bidra till balans på arbetsmarknaden. I Luxembourg har den fackliga organisationen *Union des entreprises luxembourgeoises* (UEL), regeringen och den offentliga arbetsförmedlingen (Adem) ingått ett avtal inom ramen för programmet *Entreprises, partenaires pour l'emploi*. Målet är att 5 000 arbetssökande ska få jobb mellan 2015 och 2017. Parterna samarbetar nära kring specifika åtgärder som att införa strukturer för informationsutbyte, uppmuntra partnerskap mellan Adem och privata företag samt utveckla skräddarsydd utbildning för arbetssökande för att ge dem de färdigheter som företagen efterfrågar. I mars 2016 skapade Adem webbplattformen *JobBoard* för att underlätta kontakterna mellan arbetssökande och arbetsgivare. I Rumänien har den offentliga arbetsförmedlingen tagit fram en strategi för att utveckla verksamheten som riktar sig till arbetsgivare och därigenom öka antalet tillsatta lediga platser.

Medlemsländerna håller också på att införa kontaktpunkter i enlighet med rådets rekommendation om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden. I Portugal samordnas den offentliga arbetsförmedlingens och socialförvaltningens tjänster. I Rumänien har man i samband med reformen av den offentliga arbetsförmedlingen infört ett system där tjänsterna – även sociala tjänster – planeras utifrån klientens individuella behov. Målet är ökad aktivering och bättre samverkan mellan dessa två instanser. Integrerade team har skapats för att hjälpa mindre gynnade grupper. I Finland verkar sedan början av 2016 ett nytt nätverk för sektorsövergripande samservice, som erbjuder sysselsättningstjänster och sociala tjänster för långtidsarbetslösa. Detta gör det möjligt att erbjuda integrerade och individanpassade strategier för aktivering och stöd till sysselsättning.

Sammanhängande strategier och ett helhetsperspektiv är målet även för en del medlemsländer som har vidtagit åtgärder för att förbättra den övergripande förvaltningen av aktiva arbetsmarknadsåtgärder och överensstämmelsen mellan dem. I Italien har man genom arbetslagstiftningen inrättat ett nytt nationellt arbetsmarknadsorgan kallat Anpal som ska samordna ett brett nätverk av institutioner och organ (t.ex. de nationella organen för socialförsäkring och arbetsskadeförsäkring, arbetsförmedlingar, handelskamrar, skolor) med ansvar för förvaltning och översyn av aktiva arbetsmarknadsåtgärder. Anpal förvaltas, övervakas och utvärderas av ministeriet för arbetsmarknadsfrågor och socialpolitik. Dessutom kommer man att utfärda föreskrifter, baserade på ett avtal mellan den nationella regeringen och regionerna, för att fastställa treåriga riktlinjer och mål för de aktiva arbetsmarknadsåtgärder samt normer för tillhandahållandet av tjänster i landet. Cypern är också i färd med att genomföra ett system för övervakning och utvärdering av aktiva

arbetsmarknadsåtgärder. Kategorierna ”användarkrav” och ”funktionsdefinitioner” är klara och systemet för kontinuerlig övervakning och utvärdering av aktiva arbetsmarknadsåtgärder kommer förmodligen att kunna tas i bruk i slutet av 2016. I Finland föreslog regeringen i april 2016 att begreppet godtagbart anställningserbjudande skulle luckras upp i fråga om typ av arbete, plats och lön som erbjuds. Ett samråd pågår. I Spanien utgör 2016 års plan för sysselsättningspolitiken ramen för samordning och genomförande av aktiva arbetsmarknadsåtgärder. Årsplanen bygger på ett antal övergripande indikatorer som gäller alla aspekter av tjänsterna.

I många medlemsländer innebär främjande av effektiva arbetsmarknader även att man främjar arbetskraftens geografiska rörlighet inom landet. Portugal har antagit ett särskilt program för att stödja geografisk rörlighet på arbetsmarknaden genom att erbjuda incitament för arbetslösa att ta emot erbjudanden om arbete på andra orter. Det finns två kategorier av stöd, beroende på anställningsavtalets längd: stöd för pendlingskostnader vid tillfällig rörlighet (anställningsavtalet varar minst en månad och arbetsplatsen ligger minst 50 km från arbetstagarens bostad) och stöd för flyttkostnader om rörligheten är permanent (anställningsavtalet varar minst tolv månader och avståndet till arbetsplatsen är minst 100 km) med en engångsersättning som kompletteras med månatliga bidrag i högst sex månader. Även i Tjeckien beviljar arbetsförmedlingen stöd för regional rörlighet till arbetssökande som är registrerade i flera regioner³⁹ i mer än fem månader. Stödet täcker kostnaderna för pendling till ett nytt jobb utanför regionen. I Bulgarien planeras en uppdatering av lagen om främjande av sysselsättning för att kunna finansiera barnomsorg, förskola, hyreskostnader och internetabonnemang för alla arbetslösa som börjar arbeta mer än 50 km från sin hemort. Rumänien planerar också att samfinansiera ett nationellt program för att öka rörligheten i landet genom ett mångsidigt paket. I det ingår bland annat stöd till registrerade arbetslösa som börjar jobba mer än 15 km från hemorten samt ett bosättningsbidrag till alla som flyttar längre än 50 km från sin nuvarande hemort.

Flera medlemsländer har inte bara tillhandahållit stöd, tjänster och information för att främja sysselsättning utan också vidtagit åtgärder mot odeklarerat arbete, särskilt genom att stärka yrkesinspektionerna. I Italien antogs ett lagdekret i september 2015 genom vilket yrkesinspektionssystemet strömlinjeformades. Tre tidigare åtskilda institutioner ersattes med en nationell inspektion och arbetssättet ändrades. Det nya organets mål och

³⁹ Ústí, Södra Mähren, Olomouc, Mähren och Karlovy Vary.

verksamhet kommer att fastställas i ett avtal mellan det nya organet och arbetsministeriet. I Malta ändrades lagen om sysselsättnings- och utbildningstjänster i juni 2016 efter ett offentligt samråd, vilket ledde till strängare finansiella sanktioner för svartarbete och en förstärkning av yrkesinspektionens kapacitet (den enhet som ansvarar för kontroll av lagens efterlevnad) inom den offentliga arbetsförmedlingen. I Cypern har arbetsmarknads- och socialförsäkringsministeriet fastställt vilka komponenter som är centrala för att man effektivt ska kunna motverka odeklarerat arbete. Systemet för yrkesinspektioner ska ses över i syfte att förbättra inspektionernas effektivitet och ändamålsenlighet. Grekland har också för avsikt att anta en integrerad handlingsplan för att motverka odeklarerat arbete och ofullständigt deklarerat arbete.

Trots att många medlemsländer redan har vidtagit åtgärder i fråga om lagstiftningen om anställningsskydd har vissa nyligen ändrat sin lagstiftning om uppsägning av enskilda arbetstagare eller har planer på detta. I Frankrike antogs nyligen den s.k. El Khomri-lagen om arbete, modernisering av dialogen mellan arbetsmarknadens parter och tryggnad av karriärvägar, där det noggrannare fastställs under vilka förhållanden enskilda arbetstagare kan sägas upp av ekonomiska skäl. I lagen utökas den befintliga förteckningen över skäl (affärsverksamhetens upphörande, tekniska förändringar, omstrukturering av företag för att trygga konkurrenskraften) med fall som färre beställningar eller mindre intäkter under ett visst antal på varandra följande kvartal (minskning jämfört med året innan), förlust i rörelsemarginalerna under ett visst antal månader eller en betydande minskning av inkomster i likvida medel. Lagen gör det också möjligt att sluta branschvisa kollektivavtal om under hur många kvartal beställningarna, rörelsemarginalerna eller intäkterna ska ha minskat innan en uppsägning av enskilda personer ska anses bero på ekonomiska skäl. För de branscher där det inte finns något sådant avtal fastställer lagen antalet kvartal som krävs beroende på företagets storlek.

Flera medlemsländer har ägnat särskild uppmärksamhet åt enskilda arbetstvister. En reform av enskilda arbetstvister har genomförts i Frankrike, med målet att påskynda handläggningstiden. Förlikning har fått större betydelse och tvister kan numera avgöras även om någon av parterna i tvisten inte är närvarande. Processen kan dessutom påskyndas genom att vissa mål behandlas av en ”mindre” domstol som måste komma med ett avgörande inom högst tre månader, medan mer komplicerade mål nu kan föras direkt till domstol med en domare som meddelar en bindande dom (*départage*). I Irland har lagen om relationerna på arbetsplatsen (*Workplace Relations Act*), som antogs i maj 2015 och trädde i kraft i oktober,

lett till en rationalisering av de organ och förfaranden som gäller avgörande av arbetskonflikter och klagomål om brott mot arbetslagstiftningen. Ett nytt organ för relationer på arbetsplatsen (*Workplace Relations Commission*) kommer att ta över de uppgifter som tidigare sköttes av den nationella myndigheten för arbetstagares rättigheter (*National Employment Rights Authority*), organet för arbetsmarknadsrelationer (*Labour Relations Commission*) och vissa av de uppgifter som innehas av besvärinstansen *Employment Appeals Tribunal* samt de uppgifter som handhas av direktören för jämställdhetsinstansen *Equality Tribunal*. De besvär som tidigare handlades av *Employment Appeals Tribunal* kommer i framtiden att skötas av arbetsdomstolen. Det här betyder att alla klagomål kommer att hanteras av ett och samma organ, nämligen en nämnd bestående av åtta ledamöter med en ordförande, företrädare för arbetsgivare och arbetstagare samt sakkunniga. *Labour Relations Commission* som grundades 1990 och *Employment Appeals Tribunal* som grundades 1967 kommer att upplösas.

Det har vidtagits åtgärder mot segmenteringen av arbetsmarknaden, bland annat genom att man begränsat bruket av visstidsavtal och även begränsat de olika slag av anställningsavtal som föreskrivs i arbetslagstiftningen. Detta är särskilt fallet i Polen, där en reform av arbetslagstiftningen antogs i augusti 2015 och trädde i kraft i februari 2016. En mer omfattande reform av arbetslagstiftningen planeras och särskilda kommittéer för beredningen av de nya lagarna inrättades i september 2016. I Litauen inlade presidenten sitt veto mot ny arbetslagstiftning i juli 2016 och förslaget måste nu tas upp till ny behandling i parlamentet. Om lagen antas kommer den att träda i kraft i januari 2017. Målet är att hitta en balans mellan flexibilitet och trygghet i anställningsskyddet, i syfte att uppmuntra arbetsgivarna att skapa fler (lagliga) arbetstillfällen. En rationalisering och kodifiering av arbetslagstiftningen planeras även i Grekland.

I vissa fall har arbetstidsreglerna luckrats upp för att ge större flexibilitet och frigöra kapacitet för ekonomisk anpassning utan att det lett till ytterligare segmentering. I Tjeckien har man infört en partiell arbetslöshetsersättning enligt den tyska modellen med förkortad arbetstid ("Kurzarbeit"). Enligt den nya lagen får företag som har ekonomiska svårigheter eller som drabbas av naturkatastrofer sänka lönen med upp till 30 % för anställda som inte kan tilldelas tillräckliga uppgifter. Företagen kan dessutom ansöka om bidrag från staten på upp till 20 % av den anställdas lön. Bidraget får dock inte överstiga 12,5 % av den genomsnittliga lönen i sektorn och kan bara betalas ut i högst sex månader (det är möjligt att göra en ny ansökan). Ändringarna av arbetslagen har också medfört större flexibilitet vad

gäller arbetsformer, särskilt planeringen/rättigheterna i fråga om arbetstider och ledighet eller bestämmelserna om distansarbete. Möjligheterna att förena arbete och familjeansvar, t.ex. genom att arbeta hemifrån, har stärkts. Den federala arbetsmarknadsministern i Belgien har på motsvarande sätt föreslagit för arbetsmarknadens parter att arbetsmarknadslagstiftningen ska ses över när det gäller arbetstid (årsarbetstid), tillsvidareanställning via bemanningsföretag, tillfälligt distansarbete och andra aspekter av arbetstidens förläggning, t.ex. kontron för avbrott i yrkeslivet eller donation av semesterdagar. I Frankrike innebär den s.k. Macronlagen att den högsta tillåtna längden för avtal för att trygga sysselsättningen (*Accords de maintien de l'emploi*) har förlängts från två till fem år, vilket ger företag med ekonomiska problem möjlighet att omförhandla arbetstider och löner (begränsat till 1,2 minimilöner per månad). Om arbetstagaren inte godkänner villkoren utgör det en konkret och allvarlig grund för uppsägning av ekonomiska skäl, men företaget måste stödja individuella övergångar bland annat genom utbildning. Företagen kan nu sluta avtal om hur sysselsättningen ska bevaras och utvecklas (en ny typ av mer långsiktiga avtal som inte endast handlar om att ”trygga” sysselsättning) genom vilka arbetstiden läggs om eller förkortas (utan att arbetstagarnas månatliga inkomster minskar).

I vissa fall har arbetstiden också använts som ett sätt att öka konkurrenskraften i kostnadshänseende. Till exempel i Finland har man höjt årsarbetstiden med 24 timmar genom det s.k. konkurrenskraftsavtalet, men varje sektor får i de berörda kollektivavtalen själv bestämma om detta ska uppnås genom kortare semestrar eller genom längre arbetstid. Efter den nyligen antagna El Khomri-lagen om arbete, modernisering av dialogen mellan arbetsmarknadens parter och tryggnade av karriärvägar i Frankrike kommer reglerna om arbetstid, arbetstidens förläggning, dagsvila, semester och betald ledighet nu att fastställas i avtal på företagsnivå som måste godkännas av en majoritet av arbetstagarna. Eftersom möjligheten till blockerande klausuler på sektorsnivå har minskat avsevärt kan det i fråga om många andra aspekter på arbetstid vara mer flexibelt med avtal på företagsnivå än på sektorsnivå. Denna princip gäller i all synnerhet lönetillägg för övertidstimmar som kan minskas till ett minimum på 10 % om det finns ett avtal (25 % om inget avtal finns).

Arbetsmarknadens parter företräder både utbudssidan och efterfrågesidan på arbetsmarknaden och de kan därför bidra till att förbättra arbetsmarknadernas funktion genom att aktivt delta i reformarbetet. Många medlemsländer har vidtagit åtgärder för att stärka arbetsmarknadsparternas roll. Litauen antog i februari 2016 en

handlingsplan för att stärka dialogen mellan arbetsmarknadens parter. Handlingsplanen inkluderar kapacitetsbyggande åtgärder och bör genomföras senast i slutet av 2016. I Rumänien inleddes ett offentligt samråd i november 2015 om en nationell strategi för dialog mellan arbetsmarknadens parter, med målet att förtydliga parternas roll, se över lagstiftningen på området, bygga upp parternas kapacitet och öka deras deltagande i sysselsättningspolitiken.

Flera medlemsländer har sett över den roll arbetsmarknadens parter har när det gäller lönebildning och arbetsvillkor, som är de områden där deras handlingsutrymme är störst (se även avsnitt 2.1.2). I Frankrike antogs en lag i augusti 2015 i syfte att förenkla dialogen mellan arbetsmarknadens parter på företagsnivå. I lagen föreskrivs endast tre obligatoriska samråd per år i stället för sjutton och tre områden för kollektiva avtalsförhandlingar stället för tolv: lön–arbetstid, arbetslivets kvalitet samt karriärutveckling. Enligt lagen kan avtalsförhandlingarna äga rum vart tredje år (minst) i stället för varje år förutsatt att avtalet godkänns av majoriteten. Lagen gör det också möjligt för företag med mellan 50 och 300 anställda att slå samman de olika obligatoriska instanserna för dialog mellan arbetsmarknadens parter. Detsamma gäller företag med fler än 300 anställda, förutsatt att detta godkänns av majoriteten. I Finland undertecknade regeringen och arbetsmarknadens parter i mars 2016 ett konkurrenskraftsavtal som var ett viktigt första steg mot ett nytt lönebildningssystem. Avtalet började tillämpas genom kollektivavtal under det tredje kvartalet 2016. En ny modell för avtalsförhandlingar kommer att testas under 2017. Det kommer att ges fler möjligheter till kollektiva avtalsförhandlingar på lokal nivå, men enligt villkor fastställda av arbetsmarknadens parter på sektorsnivå och inte genom lagstiftning som tidigare planerat. Företrädarna för fackliga organisationer kommer att få en viktigare roll och informationsflödet på arbetsplatserna ska förbättras. Vad gäller den offentliga sektorn har Kroatien som mål att se över lönesystemet. De kollektiva avtalsförhandlingarna ska samordnas närmare genom att man ger en central myndighet i uppdrag att föra register, samordna och övervaka både kollektivavtalen och förhandlingarna om dem och genom att anta riktlinjer för hur sådana avtal ska ingås.

De flesta medlemsländer som har lagstadgade minimilöner involverar arbetsmarknadens parter, åtminstone när det gäller större revideringar (de makroekonomiska aspekterna på fastställande av minimilöner behandlas i avsnitt 2.1). I Estland har de sektorsövergripande arbetsmarknadsparterna tillsammans beslutat om en minimilön och ingått ett tvåpartsavtal som genomförs genom en regeringsförordning. I

Portugal beslutade regeringen att höja minimilönen efter arbetsmarknadsförhandlingar där den största fackliga samorganisationen motsatte sig den föreslagna sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Regeringen och arbetsmarknadens parter kom slutligen överens om att se över avtalets genomförande varje kvartal. Arbetsmarknadens parter i Slovakien lyckades däremot i juli 2016 inte komma överens om en justering av minimilönen för 2017.

Arbetsmarknadens parter har också varit med och utformat politiken i samband med nya utmaningar. I Danmark kom regeringen och arbetsmarknadens parter i mars 2016 överens om att se till att flyktingar och personer som återförenats med sin familj ska integreras bättre på arbetsmarknaden. Avtalet ger företagen nya och bättre möjligheter att anställa flyktingar utan kvalifikationer och med låg produktivitet, som inte motsvarar de minimilöner som fastställts genom kollektiva avtalsförhandlingar. Bland annat kommer ett bonussystem att införas för privata företag som anställer flyktingar för vanliga osubventionerade arbeten. I Slovenien har man efter diskussioner med arbetsmarknadens parter beslutat om åtgärder för att förhindra olaglig användning av atypiska anställningsformer.

2.4 Riktlinje 8: Främja social inkludering, bekämpa fattigdom och främja lika möjligheter

I detta avsnitt beskrivs genomförandet av sysselsättningsriktlinje nr 8, där medlemsländerna rekommenderas att modernisera sina sociala trygghetssystem för att bekämpa fattigdom och social utestängning. Där presenteras med hjälp av nyckelindikatorer en översikt över den sociala situationen i medlemsländerna, däribland disponibel inkomst, fattigdom och social inkludering samt tillgång till hälso- och sjukvård. I avsnitt 2.4.2 rapporteras om politiska åtgärder från medlemsländerna på områdena sociala trygghetssystem, bland annat arbetslöshetsersättning, bostadspolitik, barnomsorg, långvarig vård och omsorg, hälso- och sjukvård, pensioner och social integration av personer med funktionsnedsättning.

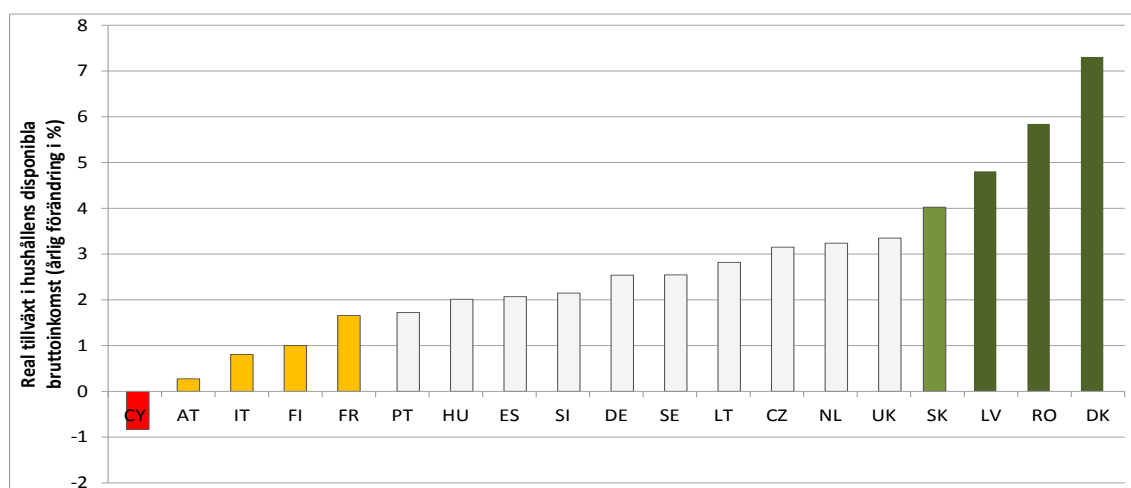
2.4.1 Nyckelindikatorer

Hushållens inkomst ökade i nästan alla medlemsländerna. Under 2015 ökade hushållens disponibla bruttoinkomst i alla medlemsländer utom Cypern (0,8 %) (diagram 26). De största ökningarna skedde i Danmark (7,3 %), Rumänien (5,8 %) och Lettland (5,4 %)⁴⁰.

Inkomstskillnaderna i medlemsländerna ökade, mätt genom indikatorn S80/S20.

Inkomstskillnaderna mätt genom förhållandet mellan inkomsten för de 20 % av befolkningen med högst inkomst och inkomsten för de 20 % med lägst inkomst, intensifierades mellan 2014 och 2015 i Litauen (med 1,4 procentenheter) följt av Rumänien, Bulgarien, Spanien, Malta och Storbritannien (med ökningarna mellan 0,1 och 0,3 procentenheter). En svag minskning noterades i Slovakien (med 0,4 procentenheter), Estland och Tyskland (med 0,3 procentenheter), Cypern och Portugal (med 0,2 procentenheter). Totalt sett är inkomstskillnaderna störst i Rumänien, Litauen, Bulgarien och Spanien, där den ekvivalenta medianinkomsten för de rikaste 20 % av befolkningen är cirka sju gånger högre än för de fattigaste 20 %. Som visas i diagram 27 märktes en avvikande trend i dessa siffror under 2015, då medlemsländerna med högst inkomstskillnader också uppvisade de största ökningarna.

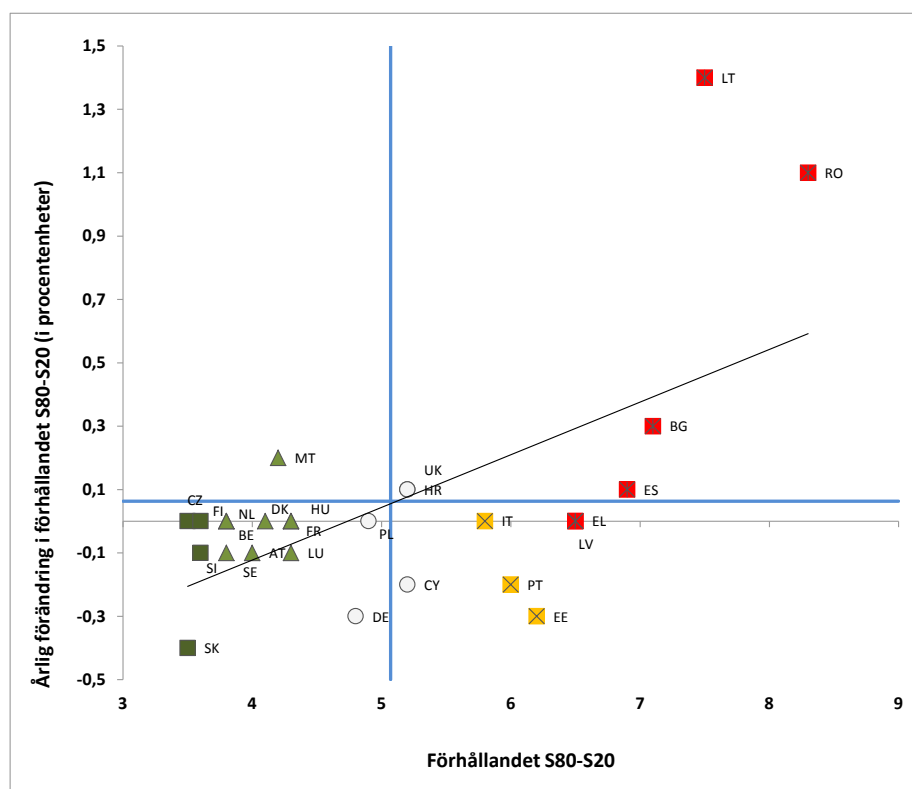
Diagram 26: Förändring i hushållens disponibla bruttoinkomst 2015, enligt resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

Källa: Eurostat, nationalräkenskaper (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering).
Anm.: Uppgifterna för Belgien, Bulgarien, Estland, Irland, Grekland, Kroatien, Luxemburg, Malta och Polen var inte tillgängliga den 26 oktober 2016.

⁴⁰ Den 26 oktober 2016 (slutdatum för resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer) saknades uppgift om hushållens disponibla inkomst för nio medlemsländer.

Diagram 27: Inkomstskillnader (S80/S20), enligt resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

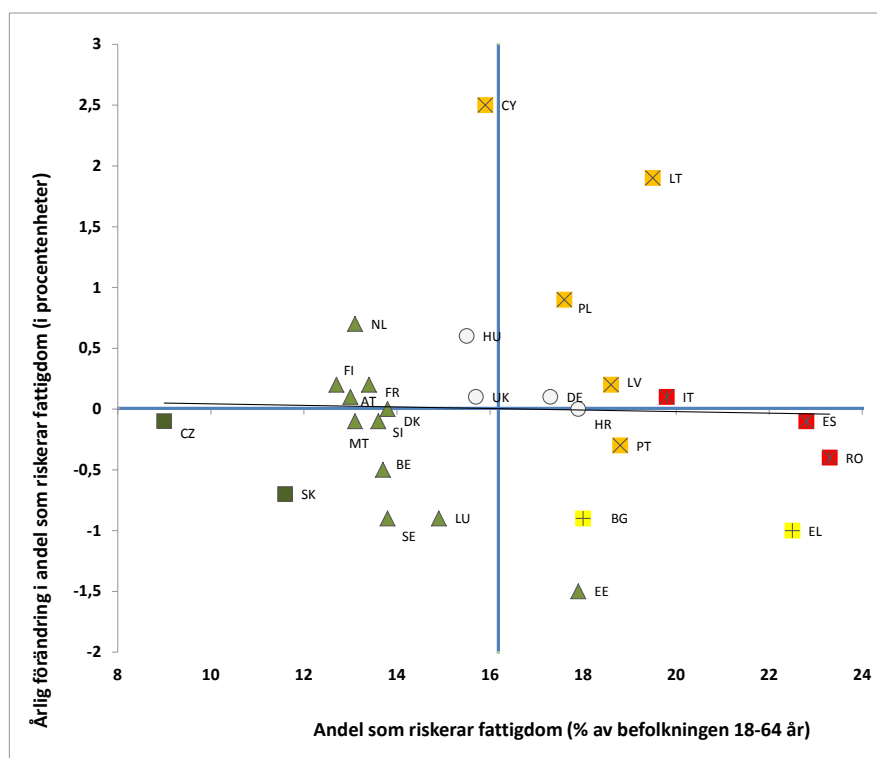
Källa: Eurostat, EU-Silc (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Period: 2015 års nivå och förändring 2014–2015.

Anm.: inga uppgifter tillgängliga för Irland (26 oktober 2016). Axlarnas skärningspunkt motsvarar det oviktade genomsnittet för EU. En förklaring finns i bilagan.

Andelen personer i EU som riskerar fattigdom eller social utestängning minskade totalt sett under 2015, men med stora variationer mellan medlemsländerna. I Rumänien och Bulgarien låg andelen personer som riskerar fattigdom eller social utestängning runt 40 %, medan den i Tjeckien, Nederländerna, Finland och Sverige låg under 17 %. Medan en del medlemsländer, som Estland, Ungern, Lettland, Malta och Rumänien lyckades minska antalet fattiga eller socialt utestängda människor under 2015 (en minskning mellan 3,6 procentenheter i Ungern och 1,4 procentenheter i Malta), ökade antalet kraftigt i Bulgarien (1,2 procentenheter), Cypern (1,5 procentenheter) och Litauen (2 procentenheter). En anledning till skillnaderna i EU är den ojämna inverkan som den ekonomiska krisen har haft och hur arbetsmarknaden och de sociala systemen reagerade på den ekonomiska nedgången, men de finanspolitiska konsolideringspaket som genomförts i de flesta länderna har också påverkat.

Inkomstfattigdomen har ökat något bland befolkningen i arbetsför ålder. Andelen personer i åldersgruppen 18–64 år som riskerar fattigdom ökade mellan 2014 och 2015 i tolv medlemsländer. Andelen ökade särskilt i Cypern (2,5 procentenheter), Litauen (1,9 procentenheter) och Polen (0,9 procentenheter). Bland de medlemsländer där andelen minskat kan särskilt nämnas Estland (1,5 procentenheter) och Grekland (1 procentenhet). I Grekland måste dock minskningen bedömas tillsammans med en märkbar sänkning av fattigdomsgränsen, på grund av en försämring av ekonomin totalt. Den största andelen fattiga bland den arbetsföra befolkningen (nära eller över 20 %) noterades i Spanien, Grekland, Italien och Rumänien. Som framgår i diagram 28 avstannade skillnaderna i fattigdomstal bland medlemsländerna under 2015, men det finns ändå inga tecken på utjämning.

Diagram 28: Fattigdomsrisk hos befolkningen i arbetsför ålder (18–64 år) enligt resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer

Källa: Eurostat, EU-Silc (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Period: 2015 års nivå och förändring 2014-2015.

Anm.: inga uppgifter tillgängliga för Irland (26 oktober 2016). Axlarnas skärningspunkt motsvarar det oviktade genomsnittet för EU. En förklaring finns i bilagan.

Andelen personer som lever i hushåll där ingen arbetar har minskat. När arbetsmarknadsvillkoren förbättrades minskade arbetslösheten i sjutton medlemsländer under 2015 jämfört med 2014. Den största minskningen skedde i Ungern (3,4 procentenheter),

Lettland (1,8 procentenheter) och Spanien (1,7 procentenheter). Den högsta andelen personer som lever i ett hushåll där ingen arbetar fanns i Grekland (16,8 %) och Spanien (15,4 %), och den lägsta andelen i Estland (6,6 %), Sverige (5,8 %) och Luxemburg (5,7 %). På längre sikt, mellan 2015 och 2012, har nio länder noterat en ökning av andelen personer som lever i ett hushåll där ingen arbetar. Den största ökningen var i Cypern (1,2 procentenheter), Rumänien (1,5 procentenheter) och Finland (0,8 procentenheter).

Den allvarliga materiella fattigdomen minskade ytterligare under 2015. Detta berodde främst på den kraftiga minskningen i Ungern (4,6 procentenheter), Lettland (2,8 procentenheter), Rumänien (2,3 procentenheter) och Polen (2,3 procentenheter). Den allvarliga materiella fattigdomen har dock ökat i några länder, bland andra Bulgarien (1,1 procentenheter) och Grekland (0,7 procentenheter), men också i Danmark (0,5 procentenheter) och Luxemburg (0,6 procentenheter). De totala nivåerna av allvarlig materiell fattigdom skiljde sig mycket åt mellan medlemsländerna, bland annat på grund av skillnader i levnadsstandard och socialpolitikens effektivitet, från 34,2 % i Bulgarien till så lågt som 2 % i Luxemburg och 0,7 % i Sverige.

Fattigdom eller social utestängning bland barn och ungdomar minskade något men är fortfarande hög. Andelen ungdomar (18–24 år) som riskerar fattigdom och social utestängning under 2015 sjönk märkbart i Slovenien (3,4 procentenheter), Ungern (3,8 procentenheter), Danmark (2,6 procentenheter) och Portugal (2,9 procentenheter). Den ökade dock i Bulgarien (4,4 procentenheter), Spanien (3,1 procentenheter), Cypern (2,2 procentenheter), Nederländerna (2,4 procentenheter) och Finland (2,4 procentenheter). Den största andelen ungdomar som riskerar fattigdom eller social utestängning fanns i Grekland (över 50 %), men också i Rumänien, Danmark och Bulgarien (över 40 %). Andelen barn som riskerar fattigdom och social utestängning minskade något totalt sett (se avsnitt 1.2) men är fortfarande hög i några länder till följd av försämrade arbetsmarknadsvillkor för den arbetsföra befolkningen men också på grund av en ökning av antalet hushåll där ingen arbetar och av antalet låginkomsttagare. I åtta medlemsländer noterades en ökning av andelen barn som riskerar fattigdom och social utestängning, särskilt i Litauen och Cypern (runt 4 procentenheter). I fem länder noterades kraftiga minskningar, särskilt i Ungern (5,7 procentenheter), Luxemburg (3,4 procentenheter), Lettland (4 procentenheter), Malta (3,1 procentenheter) och Rumänien (3,7 procentenheter). Alarmerande nivåer för andelen barn som riskerar fattigdom och social utestängning märktes i Rumänien (runt 50 %), Bulgarien

och Ungern (över 40 %). I Grekland, Spanien, Italien, Storbritannien, Portugal, Lettland och Litauen låg andelen barn som riskerar fattigdom och social utestängning på över 30 %.

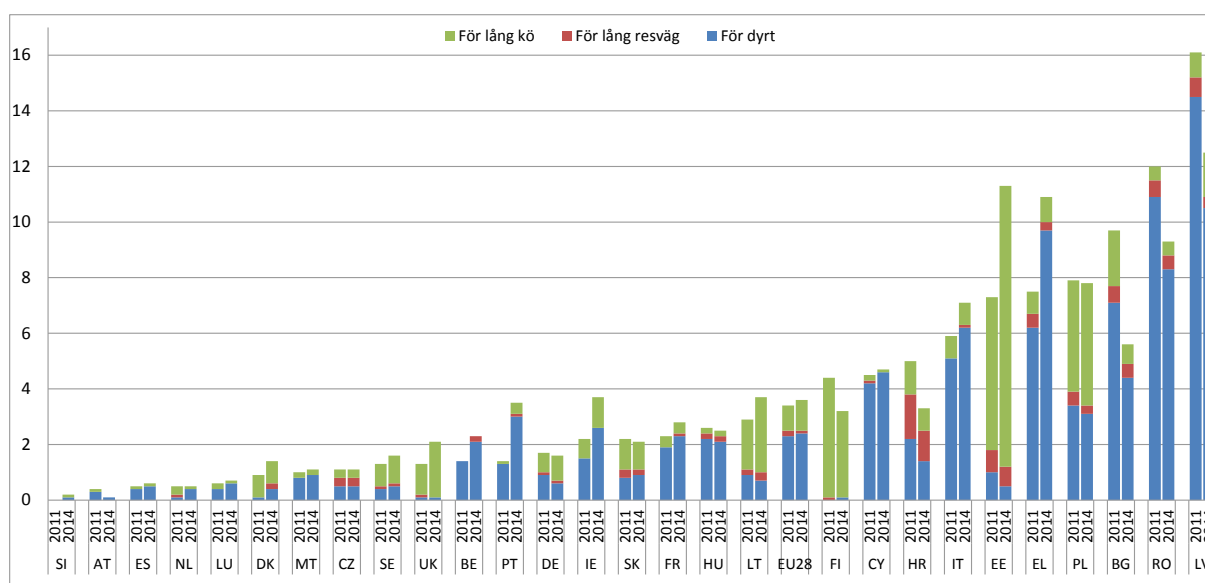
Personer med funktionsnedsättning, personer från länder utanför EU och arbetslösa är särskilt drabbade av fattigdom och social utestängning. Andelen personer med funktionsnedsättning som riskerar fattigdom och social utestängning var under 2014 högst i Bulgarien (52,6 %), Lettland (43,2 %), Rumänien (42,3 %) och Litauen (40,9 %). Skillnaden mellan andelen personer med funktionsnedsättning som riskerar fattigdom och social utestängning och andelen för hela befolkningen ökade med 17,8 procentenheter i Belgien, 18,3 procentenheter i Lettland och 18,5 procentenheter i Litauen. När det gäller situationen för personer från länder utanför EU, nådde skillnaden 2014 mellan andelen personer som riskerar fattigdom och social utestängning i den gruppen och andelen för värdlandets medborgare över 53 procentenheter i Belgien, över 35 procentenheter i Grekland, Spanien och Sverige och över 30 procentenheter i Finland, Frankrike och Slovenien. Andelen arbetslösa som riskerar fattigdom och social utestängning varierade från 84,7 % i Tyskland, över 70 % i Rumänien, Bulgarien, Ungern, Litauen, Storbritannien, Nederländerna och Grekland till 50 % i Frankrike och Sverige.

Trots en övergripande stabilisering under 2015 var nivåerna och utvecklingen av fattigdom bland dem som arbetar ganska blandade bland medlemsländerna, vilket beror på olika arbetsmarknadsfaktorer. Andelen personer som har arbete men som riskerar fattigdom varierade kraftigt mellan EU-länderna, från 3,5 % i Finland och 4 % i Tjeckien till 13,2 % i Spanien, 13,4 % i Grekland och 18,6 % i Rumänien. Andelen ökade särskilt i Ungern (2,6 procentenheter), Litauen (1,8 procentenheter), Cypern (1,4 procentenheter) och Lettland (1,1 procentenheter). Den kraftigaste minskningen var i Bulgarien och Estland (1,5 procentenheter), som tidigare hade en ökning.

I många medlemsländer är det fortfarande svårt för en stor del av befolkningen att få tillgång till hälso- och sjukvård, framför allt för låginkomsttagare. Andelen personer inom EU som har icke tillgodosedda vårdbehov, antingen på grund av för höga kostnader, för långa köer eller för långa avstånd, har ökat något sedan 2011 enligt den motsvarande undersökningsbaserade indikatorn, med avsevärda ökningar i Grekland, Estland, Irland och Portugal. Befolkningsandelen som påverkades låg 2014 på 6 % i Lettland, Estland, Grekland, Rumänien, Polen och Italien (mestadels beroende på kostnader i Lettland, Grekland, Rumänien och Italien, och på väntetider i Estland och Polen). Märkbara minskningar

noterades dock i Lettland och i andra länder med relativt hög andel icke tillgodosedda vårdbehov, som Rumänien, Bulgarien och Kroatien. Trots en ökning av andelen med icke tillgodosedda vårdbehov på grund av kötiderna (se diagram 29) är kostnaden det främsta hindret. I genomsnitt uppgav 6,4 % av personer i låginkomsthushåll (den lägsta kvintilen) i EU under 2014 att de inte fått den hälso- och sjukvård de behövde, jämfört med 1,5 % av dem som bor i rikare hushåll (högsta kvintilen), och den skillnaden har ökat sedan 2011. Detta ska bedömas mot bakgrund av den betydande andelen egenutgifter⁴¹ av de sammanlagda kostnaderna för hälso- och sjukvårdsutgifter i många länder (diagram 30).

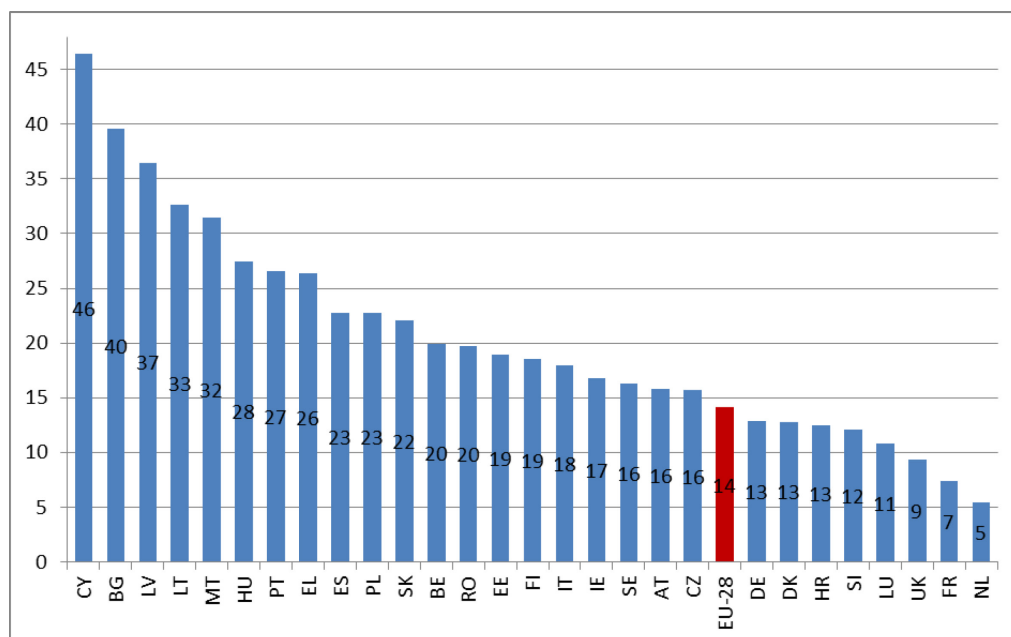
Diagram 29: Andel som enligt egen uppgift har icke tillgodosedda vårdbehov, 2011 och 2014

Källa: Eurostat, EU-SILC.

⁴¹ Egenutgifter är summan av avgifter till olika försäkringskassor i hälso- och sjukvårdssystemet och av betalning över disk (och andra direkta) betalningar för varor och tjänster som privata hushåll köper som direkt och slutbetalare.

Diagram 30: Egna sjukvårdsutgifter i % av de aktuella hälso- och sjukvårdsutgifterna, 2013

Källa: Hälso- och sjukvårdsuppgifter från Eurostat, OECD och WHO och beräkningar från kommissionens avdelningar. Se Europeiska kommissionen (2016), *Joint Report on Health Care and Long-Term Care Systems & Fiscal Sustainability*, oktober 2016.

2.4.2 Politiska åtgärder

Ett antal medlemsländer har genomfört politiska reformer som svar på problem rörande sociala förmåners omfattning och tillräcklighet, och deras koppling till aktivering, vilket är i linje med principerna om aktiv inkludering. I Estland höjdes arbetslöshetsersättningen med 10 %. Dessutom infördes ett nytt förfarande för att bedöma arbetsförmågan och mer omfattande aktiveringsåtgärder som hjälp att komma tillbaka ut på arbetsmarknaden. I Italien utökades omfattningen och varaktigheten för arbetslöshetsförsäkringen och aktiveringsformer och aktiveringsvillkor sågs över. Arbetslöshetsersättningarna är nu mer inkluderande, har större omfattning och längre varaktighet. Arbetslöshetsersättningssystemet som från början var tillfälligt har nu blivit permanent. Dessutom krävs numera att man undertecknar ett kontrakt om ”aktivt inkluderande” för att få tillgång till förmånerna. Italien har också utökat den så kallade SIA-åtgärden mot fattigdom (Stöd för aktivt inkluderande) till att gälla hela landet. Det är en åtgärd som kombinerar ekonomiskt stöd med aktiveringsprogram som en del i en nationell plan mot fattigdom och social utestängning. I Frankrike höjdes beloppet för minimiinkomst för icke förvärvsarbetande med 2 % i september 2015. Då omvandlades också två

lönebidragssystem till en enda bonus i syfte att förstärka dess aktiveringskomponent och öka genomslaget bland hushåll längst ned på löneskalan. I Kroatien höjdes beloppet för förmånen garanterad minimiinkomst med 15 % för ensamstående personer som inte kan arbeta och för ensamstående föräldrar. I Danmark höjdes incitamenten för arbetslösa att återgå till arbete, även under kortare perioder. I Malta införs flera åtgärder, bland annat en successiv minskning av bidragen till personer som får jobb, och förmåner för förvärvsarbetande. I Slovakien har en sänkning av de sociala avgifterna under 2015 bidragit till att hålla nere kostnaderna för arbetsgivare och gett incitament för låginkomsttagare att arbeta.

Andra medlemsländer har satsat på att säkerställa social inkludering för dem som inte kan arbeta. Grekland har antagit en nationell strategi om social inkludering för att motverka fattigdom, social utestängning och diskriminering. Rumänien avser att ta fram integrerade insatsteam för marginaliserade befolkningsgrupper och genomför ett helhetspaket med åtgärder mot fattigdom.

Många medlemsländer har vidtagit åtgärder för att underlätta tillgången till sociala tjänster av hög kvalitet. Bulgarien gör försök med centrum för sysselsättning och sociala tjänster, som är en kombination av arbetsförmedlingar och byråer för socialt bistånd. Kroatien håller på att inrätta kontaktpunkter som ska fungera som enda administrativa kontaktpunkt för sociala tjänster.

Några medlemsländer har genomfört reformer av bostadsförmedlingen i syfte att förbättra bostadssituationen för mindre gynnade personer och främja rörlighet på arbetsmarknaden. I Tjeckien har en ny lag införts som ska underlätta tillgången till subventionerade bostäder för utsatta grupper. I Spanien har en omfattande hemlöshetsstrategi för 2015–2020 antagits, med konkreta mål som ska förebygga och minska hemlöshet och hantera de sociala konsekvenserna av vräkningar. Mål för bostadspolitiken ingick också som en del i integrerade socialpolitiska strategier mot fattigdom. Rumänien har i ett nationellt paket mot fattigdom lanserat ett antal åtgärder för att kunna erbjuda ett säkerhetsnät för de fattigaste, med en enda samordnad strategi. Dessa åtgärder ska också omfatta bidrag för att renovera bostäder i dåligt skick. Spaniens nya integrerade plan för familjestöd syftar till att också täcka bostadsinitiativ. Irland införde i juli 2016 ett bostadsbidrag för att öka möjligheten att få bostad till rimligt pris. Stödet är en form av subventionerade bostäder för personer som har ett långsiktigt bostadsbehov. Nederländerna har lagt fram ett paket för att få

kontroll på hyreshöjningar och förbättra övergången från subventionerade bostäder till privata hyresbostäder för personer med en inkomst över gränsen för subventionerat boende.

Många medlemsländer har också vidtagit åtgärder för att öka tillgången till barnomsorg av hög kvalitet till ett rimligt pris. Portugal tillkännagav att man 2019 ska införa en garanti om förskola för barn från tre års ålder. Tjeckien införde i april 2015 ett års obligatorisk förskola. I september 2015 blev det obligatoriskt att gå i förskola i Ungern, och från 2016 kommer förskola att bli obligatoriskt för alla sexåringar i Litauen. Barnomsorgslagen som antogs i Storbritannien i mars 2016 ger ytterligare 15 timmars gratis barnomsorg för tre- och fyraåringar med arbetande föräldrar i England, förutom de 15 timmars gratis barnomsorg som redan finns för alla barn. Rumänien har antagit en lag för att förbättra tillgången till förskola för barn från utsatta familjer genom att erbjuda socialkuponger till förskolan.

Viktiga hälso- och sjukvårdsreformer har genomförts i medlemsländerna för att främja tillgången till en väl fungerande primärvård, rationalisera och öka hållbarheten inom specialist- och sjukhusvården och förbättra tillgången till billiga läkemedel som används på ett kostnadseffektivt sätt. Andra områden där viktiga politiska insatser har gjorts för att förbättra tillgången till hälso- och sjukvårdstjänster är att man tagit itu med splittringen av tjänster och omorganiserat styrningen, och sett till att det finns tillräckligt med personal, vilket är en grundförutsättning för ett väl fungerande hälso- och sjukvårdssystem. Tjeckien, Lettland och Litauen har gjort satsningar för att öka öppenheten i förfaranden och tillgången till information, förbättra patienternas rättigheter och möjligheter att välja vårdgivare och minska vårdköerna. Bulgarien, Tyskland, Rumänien och Slovakien håller på att genomföra reformer av sjukhusvården, inklusive resultatstyrd sjukhusfinansiering, utveckling av öppenvård och översyn av upphandlingsförfaranden för att nå bättre kostnadseffektivitet. Bulgarien, Tjeckien, Tyskland, Spanien och Portugal har vidtagit åtgärder för att minska kostnaderna för läkemedel och medicinska förnödenheter genom att centralisera upphandlingssystemet eller öka användningen av generiska läkemedel. För att motverka personalbrist på grund av att arbetsstyrkan blir äldre och på grund av svårigheter att rekrytera eller behålla personal, har Estland och Lettland vidtagit åtgärder för att kunna erbjuda höjda löner, yrkesutveckling och bättre arbetsförhållanden. På så sätt hoppas man kunna göra vårdsektorn mer attraktiv.

På grund av den åldrande befolkningen har några medlemsländer genomfört åtgärder för att effektivisera, höja kvaliteten på och öka tillgången till långvarig vård och omsorg, samtidigt som de offentliga finanserna ska vara hållbara. Fokus läggs på att människor ska klara sig själva så länge som möjligt, särskilt genom lokalt förankrad vård, hemvård och förebyggande vård. Medlemsländerna har också tagit itu med fragmenteringen av tjänster och finansiering. I Slovenien har man exempelvis skärpt *Lagen om långvarig vård och omsorg* för att stärka integreringen av vården och införa en ny metod för organisationen och finansieringen av långvarig vård och omsorg. Tyskland har antagit en reform av försäkringen för långvarig vård och omsorg som omfattar en grundläggande ändring av definitionen av "vårdbehov". Den ska genomföras 2017. Luxemburg har föreslagit en ny reform av försäkringen för långvarig vård och omsorg som med hjälp av en ny förteckning över beroende- och stödkategorier ska förenkla förfarandena och ge ökad flexibilitet och mer fokus på individuella behov. En annan viktig del i reformerna är åtgärder som syftar till att öka stödet till anhörigvårdare, något som diskuteras i avsnitt 2.2.2 ovan.

Pensionsreformerna som medlemsländerna antog 2015–2016 tyder på en ökad medvetenhet om att hållbarhetsfrämjande reformer kräver kompletterande åtgärder för att trygga tillräckliga pensioner. Sedan den ekonomiska krisen har huvudinriktningen i reformerna legat på att hålla nere kostnader som är förknippade med den åldrande befolkningen. Det har skett genom höjd pensionsålder, skärpta villkor och ändrade beräkningsgrunder. Till följd av detta visade utgiftsprognoserna 2015 för första gången på länge på en långsiktig minskning av pensionsutgifterna i de flesta medlemsländer (med i genomsnitt 0,2 procentenheter av BNP mellan 2013 och 2060). Man kan också notera att pensionsnivån i allt högre grad beror på om man har haft en lång och stabil karriär som ger full pension, eller alternativt kompletterande besparingar och minimigarantier.

I detta avseende uppvisar medlemsländernas senaste reformer en mer mångfacetterad bild, från ytterligare höjningar av pensionsåldern i de länder där man fortfarande har problem med hållbarheten, till stödåtgärder som minimigarantier och gynnsammare indexering. I Belgien antogs ett omfattande reformpaket, med bland annat höjd pensionsålder, krav på längre yrkesliv och skärpta regler för förtida pension. I Finland träder ett nytt pensionssystem i kraft 2017. Pensionsreformen kommer att koppla pensionsåldern till den förväntade livslängden och ska uppmuntra befolkningen att arbeta längre. Fler medlemsländer, bland andra Kroatien och Slovenien, har lagt fram ett reformpaket som ännu inte är färdigt och antaget. Det blir allt vanligare med flexibla pensionsregler som syftar till att underlätta längre

yrkesliv, och sådana har antagits i Nederländerna, Österrike och Slovenien. Många medlemsländer har försökt förbättra pensionsskyddet för låginkomsttagare genom att införa eller höja minimipensionerna (Tjeckien, Slovakien) och/eller införa riktade kompletterande förmåner (Tjeckien, Estland, Sverige). Lettland har justerat reglerna för pensionernas utvecklingstakt för att skydda dem under ekonomisk nedgång, medan Litauen har ändrat indexeringsreglerna och Portugal har återupptagit indexeringen av låga och medelhöga pensioner. Grekland har däremot infört en frysning av pensionerna som betalas ut och ändrat beräkningsreglerna för att förbättra hållbarheten för pensionerna. Vad gäller tilläggspensioner har Belgien och Frankrike vidtagit åtgärder för att förbättra hållbarheten för tilläggspensionssystemen, medan andra medlemsländer, som Danmark, Nederländerna, Polen och Slovenien, har lagt fram planer på att reformera tilläggspensionssystemet, även om dessa inte är färdiga och antagna ännu. Tjeckien har avslutat avvecklingen av statligt finansierade pensionspelaren.

Vad gäller personer med funktionsnedsättning har många medlemsländer vidtagit åtgärder för att underlätta för dem att delta på arbetsmarknaden. Estland införde den 1 juli 2016 kvotering för anställning i offentlig förvaltning och ett mål att fram till 2020 anställa 1 000 personer med funktionsnedsättning inom den offentliga sektorn. Irland har antagit en omfattande sysselsättningsstrategi för personer med funktionsnedsättning 2015–2024 i vilken man bland annat fastställer att sysselsättningsmålet på 3 % för personer med funktionsnedsättning i den offentliga sektorn successivt ska höjas till 6 % till 2024. Dessutom har regeringen inlett finansiering av en stödtjänst till arbetsgivare och en jourlinje om funktionsnedsättning.

Några länder har också infört riktade åtgärder till stöd för migranternas och flyktingarnas integration på arbetsmarknaden och i samhället. En utförlig beskrivning av dessa åtgärder finns i avsnitt 2.2.2.

Bilaga 1. Resultattavla med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer med genomsnittet i EU som referenspunkter

	Arbetslöshet			Ungdomsarbetslöshet						Real tillväxt av hushållens disponibla bruttointkomst		Fattigdomsrisk (18-64 år)			Inkomstskillnader - S80/S20		
				Ungdomsarbetslöshet			Unga som varken arbetar eller studerar										
	Årlig förändring (S1 2015-S1 2016)	Avvikelse från EU-snittet	Årlig förändring MS /EU	Årlig förändring (S1 2015-S1 2016)	Avvikelse från EU-snittet	Årlig förändring MS /EU	Årlig förändring (2014-2015)	Avvikelse från EU-snittet	Årlig förändring MS /EU	Årlig förändring (2014-2015)	Årlig förändring MS /EU	Årlig förändring (2014-2015)	Avvikelse från EU-snittet	Årlig förändring MS /EU	Årlig förändring (2014-2015)	Avvikelse från EU-snittet	Årlig förändring MS /EU
EU28 (viktat)	-1,0	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	2,3	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EA19 (viktat)	-0,9	~	~	-1,4	~	~	-0,4	~	~	1,8	~	0,0	~	~	0,0	~	~
EU28 (oviktat)	-1,0	~	~	-2,3	~	~	-0,5	~	~	2,7	~	0,0	~	~	0,1	~	~
EA19 (oviktat)	-0,9	1,1	0,1	-1,5	2,8	0,2	-0,5	-0,5	0,0	2,0	-0,3	0,0	-1,0	-0,1	0,0	-0,2	0,0
BE	-0,4	-0,4	0,6	-0,6	1,8	1,2	0,2	0,2	0,7	:	:	-0,5	-3,5	-0,6	0,0	-1,4	0,0
BG	-1,9	-0,7	-0,9	-6,0	-2,6	-4,3	-0,9	7,3	-0,4	:	:	-0,9	0,8	-1,0	0,3	1,9	0,3
CZ	-1,4	-4,6	-0,4	-3,2	-8,6	-1,5	-0,6	-4,5	-0,1	3,2	0,8	-0,1	-8,2	-0,2	0,0	-1,7	0,0
DK	-0,3	-2,7	0,7	0,8	-7,6	2,5	0,4	-5,8	0,9	7,3	5,0	0,0	-3,4	-0,1	0,0	-1,1	0,0
DE	-0,5	-4,4	0,5	0,0	-11,9	1,8	-0,2	-5,8	0,3	2,5	0,2	0,1	0,1	0,0	-0,3	-0,4	-0,3
EE	0,0	-2,1	1,0	1,7	-4,8	3,5	-0,9	-1,2	-0,4	:	:	-1,5	0,7	-1,6	-0,3	1,0	-0,3
IE	-1,5	-0,3	-0,5	-4,1	-1,7	-2,4	-0,9	2,3	-0,4	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	-1,7	15,1	-0,8	-1,2	30,6	0,6	-1,9	5,2	-1,4	:	:	-1,0	5,3	-1,1	0,0	1,3	0,0
ES	-2,6	11,6	-1,6	-4,0	26,8	-2,2	-1,5	3,6	-1,0	2,1	-0,3	-0,1	5,6	-0,2	0,1	1,7	0,1
FR	-0,4	1,4	0,6	-0,1	5,6	1,7	0,6	0,0	1,1	1,7	-0,7	0,2	-3,8	0,1	0,0	-0,9	0,0
HR	-2,7	5,1	-1,8	-12,0	12,4	-10,2	-0,8	6,5	-0,3	:	:	0,0	0,7	-0,1	0,1	0,0	0,1
IT	-0,7	2,9	0,3	-4,2	18,5	-2,5	-0,7	9,4	-0,2	0,8	-1,5	0,1	2,6	0,0	0,0	0,6	0,0
CY	-2,9	4,1	-2,0	-5,9	9,0	-4,2	-1,7	3,3	-1,2	-0,8	-3,2	2,5	-1,3	2,4	-0,2	0,0	-0,2
LV	-0,2	1,0	0,8	2,0	-1,5	3,7	-1,5	-1,5	-1,0	4,8	2,5	0,2	1,4	0,1	0,0	1,3	0,0
LT	-1,0	-0,4	0,0	-3,0	-4,3	-1,3	-0,7	-2,8	-0,2	2,8	0,5	1,9	2,3	1,8	1,4	2,3	1,4
LU	-0,1	-2,4	0,9	-0,2	-1,6	1,6	-0,1	-5,8	0,4	:	:	-0,9	-2,3	-1,0	-0,1	-0,9	-0,1
HU	-1,8	-3,3	-0,8	-4,7	-5,2	-2,9	-2,0	-0,4	-1,5	2,0	-0,3	0,6	-1,7	0,5	0,0	-0,9	0,0
MT	-0,6	-3,8	0,3	-1,5	-9,3	0,3	-0,1	-1,6	0,4	:	:	-0,1	-4,1	-0,2	0,2	-1,0	0,2
NL	-0,6	-2,3	0,4	0,1	-7,8	1,9	-0,8	-7,3	-0,3	3,2	0,9	0,7	-4,1	0,6	0,0	-1,4	0,0
AT	0,4	-2,7	1,3	1,2	-7,9	3,0	-0,2	-4,5	0,3	0,3	-2,0	0,1	-4,2	0,0	-0,1	-1,2	-0,1
PL	-1,4	-2,4	-0,4	-3,1	-0,9	-1,4	-1,0	-1,0	-0,5	:	:	0,9	0,4	0,8	0,0	-0,3	0,0
PT	-1,3	3,0	-0,3	-3,0	10,1	-1,2	-1,0	-0,7	-0,5	1,7	-0,6	-0,3	1,6	-0,4	-0,2	0,8	-0,2
RO	-0,6	-2,5	0,4	:	:	:	1,1	6,1	1,6	5,8	3,5	-0,4	6,1	-0,5	1,1	3,1	1,1
SI	-1,2	-0,5	-0,2	-1,4	-3,6	0,4	0,1	-2,5	0,6	2,1	-0,2	-0,1	-3,6	-0,2	-0,1	-1,6	-0,1
SK	-1,8	1,4	-0,8	-3,7	3,9	-1,9	0,9	1,7	1,4	4,0	1,7	-0,7	-5,6	-0,8	-0,4	-1,7	-0,4
FI	-0,2	0,3	0,8	-0,9	2,2	0,8	0,4	-1,4	0,9	1,0	-1,3	0,2	-4,5	0,1	0,0	-1,6	0,0
SE	-0,7	-1,8	0,2	-2,2	-0,1	-0,4	-0,5	-5,3	0,0	2,5	0,2	-0,9	-3,4	-1,0	-0,1	-1,4	-0,1
UK	-0,6	-3,8	0,4	-2,2	-5,6	-0,4	-0,8	-0,9	-0,3	3,3	1,0	0,1	-1,5	0,0	0,1	0,0	0,1

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen, nationalräkenskaper och EU-Silc (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering).

För varje indikator (utom för real tillväxt av hushållens disponibla bruttointkomster eftersom den framställs som ett monetärt värde) hänvisar de tre kolumnerna till i) årlig förändring i absoluta tal, ii) avvikelser från genomsnittet i EU (och i euroområdet) under samma år, iii) den årliga förändringen för landet jämfört med den årliga förändringen på EU-nivå eller i euroområdet (vilket visar om landet situation försämrats/förbättras snabbare än resten av länderna i EU/euroområdet och återspeglar hur den socioekonomiska utvecklingen konvergerar eller divergerar). S1 står för första halvåret och grundas på säsongsjusterade kvartalsuppgifter. Avbrott i antalet unga som varken

arbetar eller studerar för ES (2014), FR (2014), HU (2015) och LU (2015). Avbrott i andelen som riskerar fattigdom och social utestängning och förhållandet S80/S20 för EE (2014) och UK (2015). Uppgifterna för andelen som riskerar fattigdom och social utestängning samt förhållandet S80/S20 AROP är provisoriska för NL.

Den 26 oktober 2016 var uppgifter om statistisk signifikans för förändringar och skillnader i EU-genomsnittet för andelen som riskerar fattigdom och social utestängning samt indikatorerna för S80/S20 ännu inte tillgängliga.

Bilaga 2. Resultattavla med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer med genomsnittet i euroområdet som referenspunkter

	Arbetslöshet			Ungdomsarbetslöshet						Real tillväxt av hushållens disponibla bruttointkomst		Fattigdomsrisik (18-64 år)			Inkomstskillnader - S80/S20		
				Ungdomsarbetslöshet			Unga som varken arbetar eller studerar										
	Årlig förändring (S1 2015–S1 2016)	Avvikelse från snittet i euroområdet	Årlig förändring MS /euroområdet	Årlig förändring (S1 2015–S1 2016)	Avvikelse från snittet i euroområdet	Årlig förändring MS /euroområdet	Årlig förändring (2014-2015)	Avvikelse från snittet i euroområdet	Årlig förändring MS /euroområdet	Årlig förändring (2014-2015)	Årlig förändring MS /euroområdet	Årlig förändring (2014-2015)	Avvikelse från snittet i euroområdet	Årlig förändring MS /euroområdet	Årlig förändring (2014-2015)	Avvikelse från snittet i euroområdet	Årlig förändring MS /euroområdet
EU28 (viktat)	-1,0	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	2,3	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EA19 (viktat)	-0,9	~	~	-1,4	~	~	-0,4	~	~	1,8	~	0,0	~	~	0,0	~	~
EU28 (oviktat)	-1,0	-1,2	-0,1	-2,3	-0,9	-0,9	-0,5	-0,5	-0,1	2,7	0,8	0,0	-1,2	0,0	0,1	-0,1	0,1
EA19 (oviktat)	-0,9	~	~	-1,5	~	~	-0,5	~	~	2,0	~	0,0	~	~	0,0	~	~
BE	-0,4	-2,0	0,5	-0,6	-0,5	0,8	0,2	0,0	0,6	:	:	-0,5	-3,7	-0,5	0,0	-1,4	0,0
BG	-1,9	-2,2	-0,9	-6,0	-4,9	-4,7	-0,9	7,1	-0,5	:	:	-0,9	0,6	-0,9	0,3	1,9	0,3
CZ	-1,4	-6,1	-0,4	-3,2	-10,8	-1,9	-0,6	-4,7	-0,2	3,2	1,3	-0,1	-8,4	-0,1	0,0	-1,7	0,0
DK	-0,3	-4,2	0,7	0,8	-9,8	2,1	0,4	-6,0	0,8	7,3	5,5	0,0	-3,6	0,0	0,0	-1,1	0,0
DE	-0,5	-5,9	0,5	0,0	-14,1	1,4	-0,2	-6,0	0,2	2,5	0,7	0,1	-0,1	0,1	-0,3	-0,4	-0,3
EE	0,0	-3,6	1,0	1,7	-7,1	3,1	-0,9	-1,4	-0,5	:	:	-1,5	0,5	-1,5	-0,3	1,0	-0,3
IE	-1,5	-1,9	-0,5	-4,1	-3,9	-2,8	-0,9	2,1	-0,5	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	-1,7	13,6	-0,8	-1,2	28,4	0,2	-1,9	5,0	-1,5	:	:	-1,0	5,1	-1,0	0,0	1,3	0,0
ES	-2,6	10,1	-1,7	-4,0	24,5	-2,6	-1,5	3,4	-1,1	2,1	0,2	-0,1	5,4	-0,1	0,1	1,7	0,1
FR	-0,4	-0,1	0,6	-0,1	3,3	1,3	0,6	-0,2	1,0	1,7	-0,2	0,2	-4,0	0,2	0,0	-0,9	0,0
HR	-2,7	3,6	-1,8	-12,0	10,2	-10,6	-0,8	6,3	-0,4	:	:	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0	0,1
IT	-0,7	1,4	0,2	-4,2	16,3	-2,9	-0,7	9,2	-0,3	0,8	-1,0	0,1	2,4	0,1	0,0	0,6	0,0
CY	-2,9	2,6	-2,0	-5,9	6,7	-4,5	-1,7	3,1	-1,3	-0,8	-2,7	2,5	-1,5	2,5	-0,2	0,0	-0,2
LV	-0,2	-0,5	0,8	2,0	-3,8	3,3	-1,5	-1,7	-1,1	4,8	3,0	0,2	1,2	0,2	0,0	1,3	0,0
LT	-1,0	-1,9	-0,1	-3,0	-6,6	-1,7	-0,7	-3,0	-0,3	2,8	1,0	1,9	2,1	1,9	1,4	2,3	1,4
LU	-0,1	-3,9	0,8	-0,2	-3,8	1,2	-0,1	-6,0	0,3	:	:	-0,9	-2,5	-0,9	-0,1	-0,9	-0,1
HU	-1,8	-4,8	-0,9	-4,7	-7,4	-3,3	-2,0	-0,6	-1,6	2,0	0,2	0,6	-1,9	0,6	0,0	-0,9	0,0
MT	-0,6	-5,3	0,3	-1,5	-11,5	-0,1	-0,1	-1,8	0,3	:	:	-0,1	-4,3	-0,1	0,2	-1,0	0,2
NL	-0,6	-3,8	0,3	0,1	-10,1	1,5	-0,8	-7,5	-0,4	3,2	1,4	0,7	-4,3	0,7	0,0	-1,4	0,0
AT	0,4	-4,2	1,3	1,2	-10,2	2,6	-0,2	-4,7	0,2	0,3	-1,6	0,1	-4,4	0,1	-0,1	-1,2	-0,1
PL	-1,4	-3,9	-0,5	-3,1	-3,2	-1,8	-1,0	-1,2	-0,6	:	:	0,9	0,2	0,9	0,0	-0,3	0,0
PT	-1,3	1,5	-0,4	-3,0	7,8	-1,6	-1,0	-0,9	-0,6	1,7	-0,1	-0,3	1,4	-0,3	-0,2	0,8	-0,2
RO	-0,6	-4,0	0,3	:	:	:	1,1	5,9	1,5	5,8	4,0	-0,4	5,9	-0,4	1,1	3,1	1,1
SI	-1,2	-2,1	-0,3	-1,4	-5,9	0,0	0,1	-2,7	0,5	2,1	0,3	-0,1	-3,8	-0,1	-0,1	-1,6	-0,1
SK	-1,8	-0,1	-0,9	-3,7	1,6	-2,3	0,9	1,5	1,3	4,0	2,2	-0,7	-5,8	-0,7	-0,4	-1,7	-0,4
FI	-0,2	-1,2	0,7	-0,9	-0,1	0,4	0,4	-1,6	0,8	1,0	-0,8	0,2	-4,7	0,2	0,0	-1,6	0,0
SE	-0,7	-3,3	0,2	-2,2	-2,4	-0,8	-0,5	-5,5	-0,1	2,5	0,7	-0,9	-3,6	-0,9	-0,1	-1,4	-0,1
UK	-0,6	-5,3	0,4	-2,2	-7,9	-0,8	-0,8	-1,1	-0,4	3,3	1,5	0,1	-1,7	0,1	0,1	0,0	0,1

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen, nationalräkenskaper och EU-Silc (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Se bilaga 1 för närmare uppgifter.

Bilaga 3. Resultattavla med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer med absoluta värden under tre år i följd

	Arbetslöshet			Ungdomsarbetslöshet						Real tillväxt i hushållens disponibla bruttointkomst			Fattigdomsrisks (18-64 år)			Skillnader - S80/S20		
				Ungdomsarbetslöshet			Unga som varken arbetar eller studerar											
	2014	2015	S1. 2016 1:a halvåret	2014	2015	2016 1:a halvåret	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
EU28 (viktat)	10,2	9,4	8,7	22,2	20,3	19,0	13,0	12,5	12,0	0,0	1,0	2,3	16,4	17,1	17,2	5,0	5,2	5,2
EA19 (viktat)	11,6	10,9	10,2	23,8	22,4	21,3	12,9	12,6	12,2	-0,5	0,7	1,8	16,8	17,4	17,4	5,0	5,2	5,2
EU28 (oviktat)	10,5	9,9	8,9	24,5	22,6	20,3	12,8	12,3	11,7	1,2	0,8	2,7	15,6	16,2	16,2	4,8	5,0	5,1
EA19 (oviktat)	11,3	10,7	9,8	25,2	23,3	21,8	12,4	12,0	11,5	-0,4	0,3	2,0	15,7	16,2	16,2	4,8	5,0	5,0
BE	8,5	8,5	8,3	23,2	22,1	20,8	12,7	12,0	12,2	-0,3	0,3	:	13,4	14,2	13,7	3,8	3,8	3,8
BG	11,4	9,2	8,0	23,8	21,6	16,4	21,6	20,2	19,3	5,2	-7,1	:	17,1	18,9	18,0	6,6	6,8	7,1
CZ	6,1	5,1	4,1	15,9	12,6	10,5	9,1	8,1	7,5	-0,7	2,9	3,2	8,6	9,1	9,0	3,4	3,5	3,5
DK	6,6	6,2	6,0	12,6	10,8	11,5	6,0	5,8	6,2	-0,9	1,5	7,3	13,4	13,8	13,8	4,0	4,1	4,1
DE	5,0	4,6	4,3	7,7	7,2	7,2	6,3	6,4	6,2	0,7	1,4	2,5	16,9	17,2	17,3	4,6	5,1	4,8
EE	7,4	6,2	6,6	15,0	13,1	14,2	11,3	11,7	10,8	6,1	2,4	:	17,3	19,4	17,9	5,5	6,5	6,2
IE	11,3	9,4	8,4	23,9	20,9	17,4	16,1	15,2	14,3	-2,1	1,1	:	14,0	16,1	:	4,5	4,8	:
EL	26,5	24,9	23,8	52,4	49,8	49,6	20,4	19,1	17,2	-6,4	-1,3	:	24,1	23,5	22,5	6,6	6,5	6,5
ES	24,5	22,1	20,3	53,2	48,3	45,8	18,6	17,1	15,6	-1,9	0,7	2,1	20,4	22,9	22,8	6,3	6,8	6,9
FR	10,3	10,4	10,1	24,3	24,7	24,6	11,2	11,4	12,0	-0,3	0,7	1,7	13,7	13,2	13,4	4,5	4,3	4,3
HR	17,3	16,3	13,8	45,5	43,0	31,4	19,6	19,3	18,5	-3,7	1,1	:	17,8	17,9	17,9	5,3	5,1	5,2
IT	12,7	11,9	11,6	42,7	40,3	37,5	22,2	22,1	21,4	-0,8	0,3	0,8	19,1	19,7	19,8	5,8	5,8	5,8
CY	16,1	15,0	12,8	36,0	32,8	28,0	18,7	17,0	15,3	-5,4	-5,8	-0,8	14,4	13,4	15,9	4,9	5,4	5,2
LV	10,8	9,9	9,7	19,6	16,3	17,5	13,0	12,0	10,5	4,4	1,3	4,8	18,8	18,4	18,6	6,3	6,5	6,5
LT	10,7	9,1	8,4	19,3	16,3	14,7	11,1	9,9	9,2	4,4	1,6	2,8	19,0	17,6	19,5	6,1	6,1	7,5
LU	6,0	6,4	6,3	22,3	16,6	17,5	5,0	6,3	6,2	:	:	:	15,0	15,8	14,9	4,6	4,4	4,3
HU	7,7	6,8	5,5	20,4	17,3	13,9	15,5	13,6	11,6	1,8	3,8	2,0	15,2	14,9	15,5	4,3	4,3	4,3
MT	5,8	5,4	5,0	11,7	11,8	9,8	9,9	10,5	10,4	:	:	:	13,6	13,2	13,1	4,1	4,0	4,2
NL	7,4	6,9	6,4	12,7	11,3	11,2	5,6	5,5	4,7	-1,4	-0,6	3,2	10,9	12,4	13,1	3,6	3,8	3,8
AT	5,6	5,7	6,1	10,3	10,6	11,1	7,3	7,7	7,5	-1,7	0,0	0,3	12,9	12,9	13,0	4,1	4,1	4,0
PL	9,0	7,5	6,4	23,9	20,8	18,1	12,2	12,0	11,0	1,3	2,7	:	16,7	16,7	17,6	4,9	4,9	4,9
PT	14,1	12,6	11,7	34,7	32,0	29,1	14,1	12,3	11,3	-1,0	-0,5	1,7	18,4	19,1	18,8	6,0	6,2	6,0
RO	6,8	6,8	6,3	24,0	21,7	:	17,0	17,0	18,1	33,0	6,1	5,8	21,7	23,7	23,3	6,8	7,2	8,3
SI	9,7	9,0	8,2	20,2	16,3	15,4	9,2	9,4	9,5	-1,7	1,8	2,1	13,0	13,7	13,6	3,6	3,7	3,6
SK	13,2	11,5	10,1	29,7	26,5	22,9	13,7	12,8	13,7	0,1	2,6	4,0	12,1	12,3	11,6	3,6	3,9	3,5
FI	8,7	9,4	9,0	20,5	22,4	21,2	9,3	10,2	10,6	0,4	-0,8	1,0	11,3	12,5	12,7	3,6	3,6	3,6
SE	7,9	7,4	7,0	22,9	20,4	18,9	7,5	7,2	6,7	1,7	2,7	2,5	14,0	14,7	13,8	3,7	3,9	3,8
UK	6,1	5,3	5,0	17,0	14,6	13,4	13,2	11,9	11,1	-0,1	1,5	3,3	14,7	15,6	15,7	4,6	5,1	5,2

Källa: Eurostat, arbetskraftsundersökningen, nationalräkenskaper och EU-Silc (beräkningar gjorda av GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering). Se bilaga 1 för närmare uppgifter.

Bilaga 4. Metod som använts för att fastställa trender och nivåer i resultattavlan

I mitten av 2015 diskuterade kommissionen och medlemsländerna olika sätt att analysera, läsa och tolka resultattavlan med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer inför den kommande versionen av sysselsättningsrapporten. Framför allt diskuterades frågan om man behöver ta fram en metod för att bedöma medlemsländernas resultat på grundval av resultattavlan. Det beslutades att den metod som ska användas bör för varje indikator kunna ge ett mått på varje medlemslands (MS) relativa situation, i förhållande till dess indikatorvärde (poängen), inom fördelningen av indikatorvärdena (poängen) för EU. Metoden ska användas både för nivåer per år (nivåer) och förändringar år från år (förändringar), och på så sätt möjliggöra en helhetsbedömning av medlemsländernas resultat.

För att uppnå detta mål kan en gemensam och enkel metod användas. För varje indikator bör fördelningen av nivåer och förändringar analyseras, så att man upptäcker resultat (medlemsländernas poäng) som avviker avsevärt från den gemensamma trenden och därmed dem som statistiskt sett ligger utanför poängfördelningen för EU för varje indikator.

För att kunna använda denna metod bör man före analysen omvandla medlemsländernas poäng till standardpoäng (även kallade z-poäng) för varje indikator, vilket har fördelen att olika mått kan jämföras så att samma mått kan tillämpas på alla indikatorer.

Detta görs genom att råpoängen, både när det gäller nivåer och förändringar, standardiseras för varje indikator enligt formeln:

$$z - \text{poäng för } MS_x = \frac{[MS_x \text{ indikator} - \text{genomsnitt (MS indikator)}]}{\text{standardavvikelse (MS indikator)}}$$

Denna metod gör det möjligt att för varje medlemsland uttrycka råpoängen för indikatorn i hur många standardavvikelser den avviker från genomsnittet. Då kan medlemsländernas resultat bedömas och klassificeras på grundval av de framtagna z-poängen som jämförs med på förhand fastställda tröskelvärden, som kan användas som multiplar av standardavvikelse. Observera att man redan kommit överens om en jämförbar metod som tidigare använts i samband med Lissabonstrategin⁴².

Det viktigaste i den här metoden är att fastställa brytpunkter. Eftersom inga parametriska antaganden kan göras om fördelningen av de observerade råpoängen för sysselsättningsindikatorerna⁴³, är det vanligt att använda en ”tumregel” när man väljer tröskelvärden. Följande föreslås baserat på analysen av de centrala indikatorer som används i resultattavlan och med tanke på att låga indikatorer för arbetslöshet och för unga som varken arbetar eller studerar och för social utestängning (med undantag för hushållens disponibla bruttoinkomst) visar på goda resultat, föreslås att man skulle beakta följande⁴⁴:

1. Alla poäng under -1 är ett mycket bra resultat.
2. Alla poäng mellan -1 och -0,5 är ett bra resultat.

⁴² Europeiska kommissionen (2008), ”The LIME assessment framework (LAF): A methodological tool to compare, in the context of the Lisbon Strategy, the performance of EU Member States in terms of GDP and in terms of twenty policy areas affecting growth”, European Economy Occasional Papers n. 41/2008.

⁴³ Både normalitets- och t-fördelningstest gjordes på grundval av vilka fördelningsantaganden avvisades.

⁴⁴ Olika brytpunkter diskuterades internt i arbetsgruppen. Detta förslag är ett resultat av diskussionen.

3. Alla poäng mellan -0,5 och 0,5 är ett neutralt resultat.
4. Alla poäng mellan 0,5 och 1 är ett dåligt resultat.
5. Alla poäng över 1 är ett mycket dåligt resultat⁴⁵.

Denna metod föreslås för att utvärdera resultaten för alla indikatorer för varje medlemsland för både nivåer och förändringar. Detta kommer följaktligen betyda att för varje indikator görs utvärderingen av medlemsländernas poäng för både nivåer och förändringar enligt de fem kriterier som visas i tabell 1:

Tabell 1: Förslag till tröskelvärden för z-poäng

		Tröskelvärden för z-poäng				
		-1,0	- 0,5	0	0.5	1,0
		(lägre än)	(lägre än)	(mellan)	(högre än)	(högre än)
		Bedömning				
Nivåer		Mycket låg	Låg	Genomsnittlig	Hög	Mycket hög
Förändringar		Mycket lägre än genomsnittet	Lägre än genomsnittet	Genomsnittlig	Högre än genomsnittet	Mycket högre än genomsnittet

⁴⁵ Vid normalitet motsvarar de valda brytpunkterna ungefär 15 %, 30 %, 50 %, 70 % och 85 % av den kumulativa fördelningen.

Genom att kombinera utvärderingen av nivåer och förändringar är det möjligt att klassificera ett lands sammanlagda resultat enligt varje indikator inom en av följande sju kategorier. Samma färgmarkeringar används i diagram 1, 14, 15, 27 och 28.

Bästa resultat	mindre än -1,0 i nivåer och mindre än 1,0 i förändringar	Medlemsländer med mycket bättre nivåer än EU-genomsnittet vars situation förbättras eller inte försämras mycket snabbare än EU-genomsnittet.
Bättre än genomsnittet	mellan -1,0 och -0,5 i nivåer och mindre än 1 i förändringar <u>eller</u> mellan -0,5 och 0,5 i nivåer och mindre än -1,0 i förändringar	Medlemsländer med bättre nivåer än EU-genomsnittet vars situation förbättras eller inte försämras mycket snabbare än EU-genomsnittet.
Bra men bör övervakas	mindre än -0,5 i nivåer och mer än 1 i förändringar <i>och</i> en förändring som är högre än 0 ⁴⁶	Medlemsländer med bättre eller mycket bättre nivåer än EU-genomsnittet vars situation försämras mycket snabbare än EU-genomsnittet.
Genomsnittlig/neutral	mellan -0,5 och 0,5 i nivåer och mellan -1,0 och 1,0 i förändringar	Medlemsländer med genomsnittliga nivåer vars situation varken förbättras eller försämras mycket snabbare än EU-genomsnittet.
Svag men förbättras	mer än 0,5 i nivåer och mindre än -1,0 i förändringar	Medlemsländer med sämre eller mycket sämre nivåer än EU-genomsnittet men vars situation förbättras mycket snabbare än EU-genomsnittet.
Bör bevakas	mellan 0,5 och 1,0 i nivåer och mer än -1,0 i förändringar <i>eller</i> mellan -0,5 och 0,5 i nivåer och mer än 1,0 i förändringar	I denna kategori finns två olika fall: i) medlemsländer med sämre nivåer än EU-genomsnittet vars situation försämras eller inte förbättras tillräckligt snabbt, ii) medlemsländer med nivåer som EU-genomsnittet men vars situation försämras mycket snabbare än EU-genomsnittet.
Kritiska situationer	mer än 1,0 i nivåer och mer än -1,0 i förändringar	Medlemsländer med mycket sämre nivåer än EU-genomsnittet vars situation försämras eller inte förbättras tillräckligt snabbt.

När det gäller hushållens disponibla bruttoinkomst, som endast visas i förändringar, har följande klassificering använts (se diagram 26).

Bästa resultat	mer än 1,0 i förändringar	Medlemsländer med mycket högre förändringar än EU-genomsnittet
Bättre än genomsnittet	mellan 1,0 och 0,5 i förändringar	Medlemsländer med högre förändringar än EU-genomsnittet
Genomsnittlig/neutral	mellan -0,5 och 0,5 i förändringar	Medlemsländer med genomsnittliga förändringar
Bör bevakas	mellan -0,5 och -1,0 i förändringar	Medlemsländer med lägre förändringar än EU-genomsnittet
Kritiska situationer	Mindre än -1,0 i förändringar <i>och</i> en negativ förändring av	Medlemsländer med mycket lägre förändringar än EU-

⁴⁶ Det sistnämnda hindrar att ett medlemsland med ”låg” eller ”mycket låg” nivå markeras med ”försämras” när förändringen är ”mycket högre än genomsnittet” men ändå minskar.

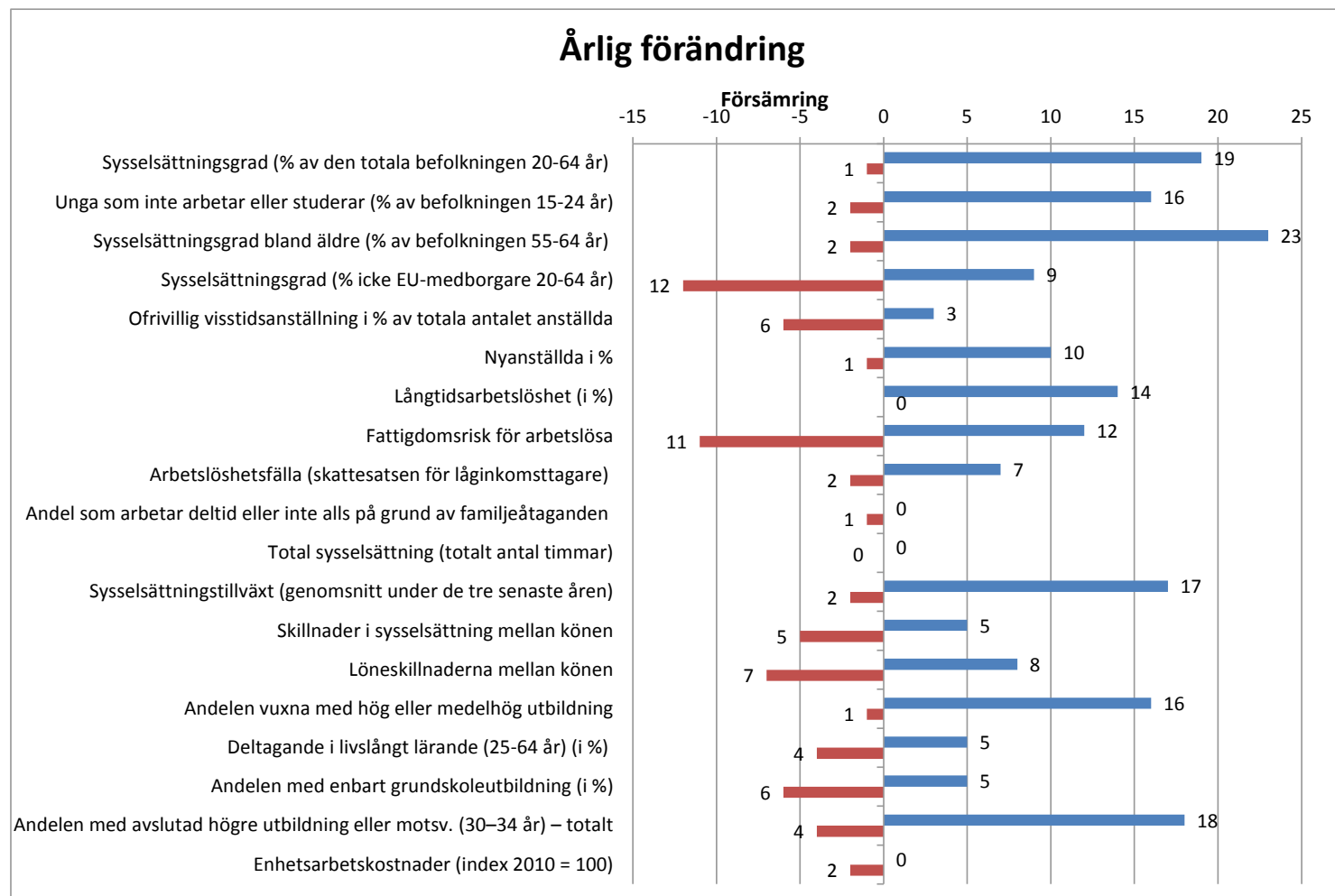
	hushållens disponibla bruttoinkomst ⁴⁷	genomsnittet
--	---	--------------

Översikt över brytpunkter

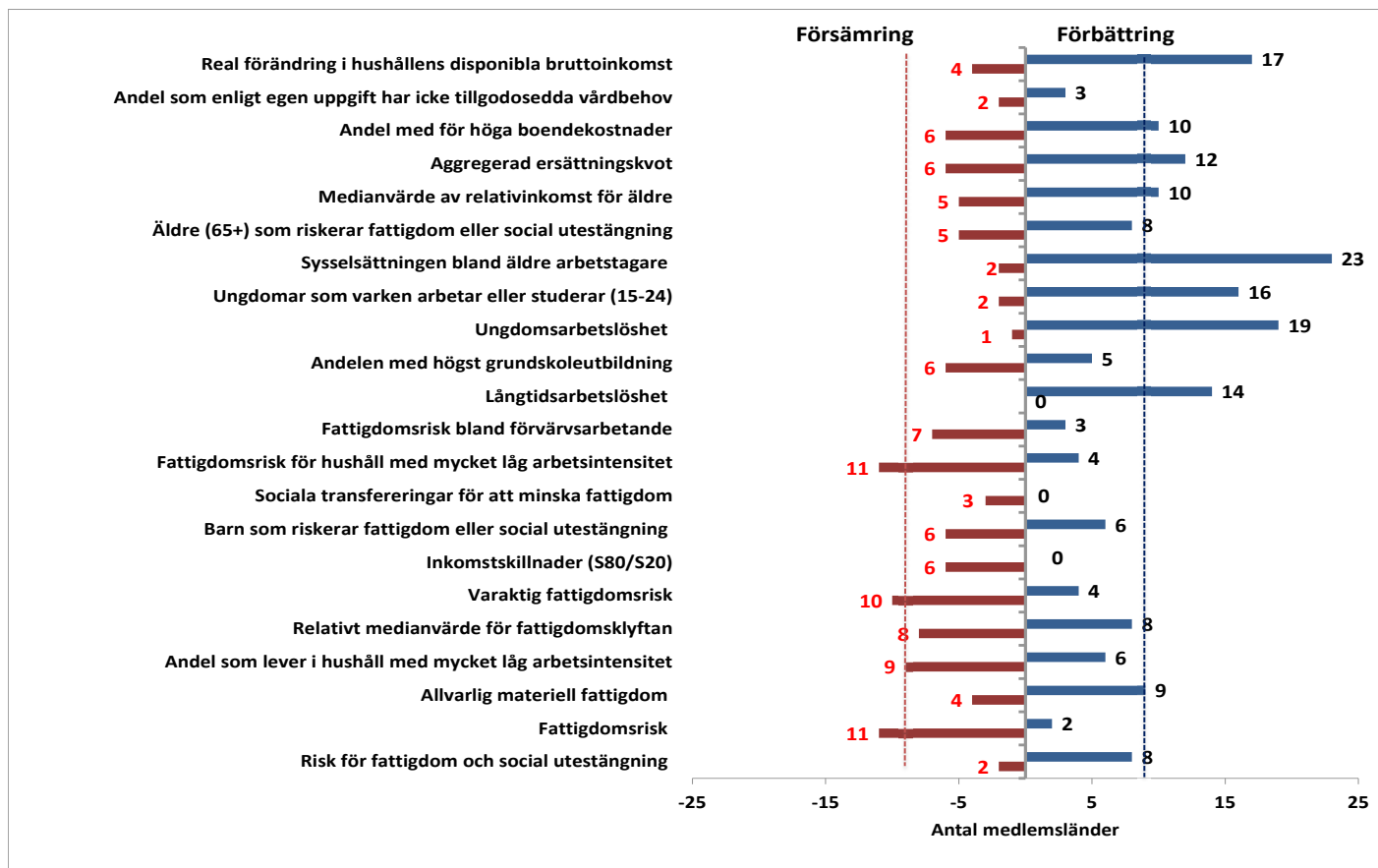
		Mycket låg	Låg	Genomsnittlig	Hög	Mycket hög
Arbetslöshet	Nivåer	mindre än 4,4 %	mindre än 6,6 %	mellan 6,6 % och 11,1 %	mer än 11,1 %	mer än 13,4 %
	Förändringar	mindre än -1,9 procentenheter	mindre än -1,4 procentenheter	mellan -1,4 och -0,6 procentenheter	mer än -0,6 procentenheter	mer än -0,2 procentenheter
Ungdomsarbetslöshet	Nivåer	mindre än 9,7 %	mindre än 15,0 %	mellan 15,0 % och 25,6 %	mer än 25,6 %	mer än 31,0 %
	Förändringar	mindre än -5,2 procentenheter	mindre än -3,7 procentenheter	mellan -3,7 och -0,8 procentenheter	mer än -0,8 procentenheter	Mer än 0,7 procentenheter
Unga som varken arbetar eller studerar	Nivåer	mindre än 7,3 %	mindre än 9,5 %	mellan 9,5 % och 13,9 %	mer än 13,9 %	mer än 16,1 %
	Förändringar	mindre än -1,3 procentenheter	mindre än -0,9 procentenheter	mellan -0,9 och -0,1 procentenheter	mer än -0,1 procentenheter	mer än 0,3 procentenheter
Hushållens disponibla bruttoinkomst	Förändringar	mindre än 0,7 %	mindre än 1,7 %	mellan 1,7 % och 3,6 %	mer än 3,6 %	mer än 4,6 %
Fattigdomsrisk (18–64)	Nivåer	mindre än 12,6 %	mindre än 14,4 %	mellan 14,4 % och 18,0 %	mer än 18,0 %	mer än 19,8 %
	Förändringar	mindre än -0,8 procentenheter	mindre än -0,4 procentenheter	mellan -0,4 och 0,4 procentenheter	mer än 0,4 procentenheter	mer än 0,8 procentenheter
Förhållandet S80/S20	Nivåer	mindre än 3,7	mindre än 4,4	mellan 4,4 och 5,8	mer än 5,8	mer än 6,4
	Förändringar	mindre än -0,3	mindre än -0,1	mellan -0,1 och 0,3	mer än 0,3	mer än 0,4

⁴⁷ Det sistnämnda hindrar att ett medlemsland där hushållens disponibla inkomst ökar markeras med ”kritisk situation”

Bilaga 5. Översikt över sysselsättningstendenser som bör bevakas och antalet medlemsländer med försämringar eller förbättringar enligt bedömningen av sysselsättningssituationen 2016, förändring 2014–2015

Bilaga 6. Översikt över sociala tendenser som bör bevakas och antalet medlemsländer med försämringar eller förbättringar enligt bedömningen av situationen för det sociala skyddet 201, förändring 2013–2014

Anm.: För EU-Silc-baserade indikatorer avser förändringarna i allmänhet till 2012–2013 för indikatorer för inkomster och hushållens arbetsintensitet, och för 2013–2014 allvarlig materiell fattigdom och icke tillgodosedda vårdbehov. Ändringar i hushållens disponibla bruttointkomst avser 2013–2014. Indikatorer som gäller arbetskraftsundersökningar (långtidsarbetslöshetsgrad, personer med enbart grundskoleutbildning, ungdomsarbetslöshet, unga som varken arbetar eller studerar

(15–24), sysselsättningsgrad (55–64)) hänför sig till perioden 2014–2015. En uppdatering med nyare uppgifter kommer att finnas tillgänglig i den slutliga versionen av den gemensamma sysselsättningsrapporten.